

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvenredne in praznične. — Inzerati do 80 peti vrst a Din 2, do 100 vrst a Din 2.50, od 100 do 300 vrst a Din 3, večji inzerati peti vrsta Din 4.— Popust po dogovoru, inzeratni davek posebej. — Slovenski Narod velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.—. Rokopisati se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knašjeva ulica št. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101.
Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

Po odpovedi francosko-italijanskega sporazuma:

Francija mirno pričakuje razvoj dogodkov

Danes dopoldne se je sestal francoski ministrski svet k izredni seji pod predsedstvom prezidenta republike Lebruna, da prouči novo nastali položaj

Pariz, 24. dec. br. Danes dopoldne ob 10. se je sestal v Elizejski palači pod predsedstvom predsednika republike g. Lebruna ministrski svet k izredni seji. V političnih krogih z veliko napetostjo pričakuje sklepov te seje, ki bodo kakor napovedujejo, odločilne važnosti za nadaljnji razvoj odnošajev Francije z Italijo.

Današnji pariški listi obširno komentirajo odpoved tako zvanega rimskega sporazuma, ki sta ga 7. januarja 1935 v Rimu podpisala Mussolini in Laval. Ta sporazum se je nanašal na ureditev položaja Italijanov v Tunisu, obenem pa je bila s tem sporazumom sklenjena tudi korektura meje med italijansko Eritrejo in francosko Somalijo v vzhodni Afriki. Vrh tega je ta sporazum dolekal, da si Francija in Italija medsebojno priznavata svoje interese na Sredozemskem morju ter da bosta obojestransko spoštovali status quo. Sedaj je Italija uradno sporočila, da tega sporazuma ne priznava več in z italijanske strani se naglašajo, da ta sporazum sploh ni nikdar stopil v veljavo, ker niso bile izmenjene ratifikacijske listine, kakor določa 7. točka tega sporazuma.

Pariški listi naglašajo, da je stališče Italije zelo presenetljivo. Italija se je doslej vselej sklicevala na ta sporazum, kadar je šlo za to, da dobe Italijani v Tunisu koncesije na prosvetnem, gospodarskem ali političnem področju. Francija je postopala napram

Italijanom v Tunisu zelo liberalno in dosedaj ni bilo v tem pogledu nobenih pritožb. Nenadna gonja zaradi Tunisa in Korzike daje po sodbi francoskega tiska naslutiti, da se za tem postopanjem Rima skrivajo drugi cilji. V francoskih političnih krogih se vedno bolj nagibajo k naziranju, da hoče Italija na ta način izsiliti čim večje koncesije na korist generala Franca in rešiti španski problem v smislu italijanskih in nemških želja. Na drugi strani pa sodijo, da gre tudi za maneuver, s katerim hoče Italija pripraviti teren za razgovore z angleškimi državniki.

Kar se tiče stališča Francije, izjavljajo v merodajnih krogih, da Francija mirno čaka na nadaljnji razvoj dogodkov; ker je Italija odpovedala rimski sporazum, mora pač sedaj tudi ona staviti predloge, kako si zamišlja bodoče odnošaje med Rimom in Parizom. Od Italije Francija ničesar ne zahteva in zato lahko mirno čaka. Ponovno pa poudarjajo pariški listi izjavo zunanjega ministra Bonnetta v spodnji zbornici med proračunsko razpravo, ko je s posebnim poudarkom naglasil, da Francija nikakor ne bo odstopila Italiji niti pidi svoje zemlje. Splošno prevladuje prepričanje, da bo ministrski svet na svoji današnji seji to stališče francoske vlade ponovno poudaril.

Tem večjo važnost polagajo francoski politični krogi na bližnje potovanje ministrskega predsednika in vojnega

ministra Daladiera na Korziko, v Tunis in Maroko. Dejstvo, da bo predsednik vlade na tem potovanju spremljal celo vojno brodovje in močan oddelek vojnih letal, tolmačijo kot zelo pre-

pričevalno demonstracijo, da je Francija čvrsto odločena braniti svoje interese na Sredozemskem morju, prepričani pa so tudi, da v tem pogledu lahko računa na vso podporo Anglije.

Hitler bo posredoval?

Za božične praznike je Hitler sklical na posvet svoje najožje sotruidnike — Nemčija ne želi konflikta med Rimom in Parizom

London, 24. dec. br. Berlinski dopisnik »News Chronicle« poroča iz dobro poučenega vira, da bo kancelar Hitler za božične praznike sklical v Berchtesgaden na posvet svoje najožje sotruidnike. Na tem sestanku bodo razpravljali o možnosti nove zunanje politične pobude Nemčije. Proučevali bodo tudi način, kako naj kancelar Hitler odgovori na nedavne izjave, ki jih je podal predsednik angleške vlade Chamberlain v spodnji zbornici, ko je naglasil, da bi morala Nemčija storiti sedaj primerne korake v duhu monarhove pomirjevalne politike. Glavni predmet posvetovanja v Berchtesgadenu pa bo vprašanje glede morebitnega posredovanja v sporu med Italijo in Francijo. Nemčija, ki je nedavno podpisala skupno deklaracijo s

Francijo in ki je v najtesnejših zavezniških odnosih z Italijo, nikakor ne želi, da bi se spor med Francijo in Italijo še bolj poostрил, ker bi moglo to spraviti v nevarnost vso politiko, ki se je pričela v Monakovu. Kar se tiče odnošajev z Anglijo, Nemčija ne misli staviti Londonu nikakih novih političnih ponudb, pač pa želi, da bi prišlo do tesnejšega gospodarskega sodelovanja. Nemški gospodarski minister Funk bo 4. januarja odpotoval v London, kjer bo skušal skleniti primeren gospodarski dogovor z Anglijo. Nemčija polaga na to tem večjo važnost, ker se boji, da bo zaradi trgovinskega dogovora med Ameriko in Anglijo docela izločena z anglosaskih tržišč.

Cordell Hull

zun. minister ameriških Zedinjenih držav, ki si je na vsameriški konferenci mnogo prizadeval, da bi prišlo do ustanovitve ameriškega Društva narodov. Njegov predlog pa ni prodrl, pač pa je 21 ameriških republik sklenilo, da bodo solidarno branile Ameriko pred napadi od zunaj.

Iz zaporov izpuščeni primorski Slovenci

Trst, 24. decembra. b. Te dni je bilo izpuščenih iz zaporov 14 Slovencev, ki so bili pred leti obsojeni na več let ječe. Tako so se vrnil domov: Dušan Hreščak, dijak, obsojen leta 1927 na 27 let ječe, Vladimir Štoka, trgovski pomočnik, obsojen leta 1930 na 20 let ječe, ter 12 fantov s Koprivnice, ki so bili leta 1932 obsojeni na 30, oz. 20 let ječe. Vseh je bilo tedaj obsojenih 13, toda že pred tedni se je vrnil domov Andrej Bregovšek, kateremu so te dni sledili še: Anton Lipičar, Marko Močnik, Leopold Lango, Leopold Šuligoj, Jožef Savili (obsojeni na 20 let), Donat Lipičar, Leopold Lipičar, Valentin Lipičar, Avgust Močnik, Štefan Močnik, Rudolf Pregelj in Ivan Jug (obsojeni na 30 let ječe).

Ciano obišče Varšavo

London, 24. dec. e. Havas. Italijanski zunanji minister grof Ciano bo obiskal Varšavo 15. januarja. Krožijo vesti, da bo Ribbentrop obiskal Becka najbrž tudi že januarja.

Sežne razmere

z dne 24. XII. 1938.

Kranjska gora 810 m: —5, barometer se dviga, oblačno, 70 cm pršica, sankalnice uporabno.
Rateče - Planica 870 m: —5, oblačno, 70 cm pršica.
Vrše 1523 m: —8, drobno mede, 20 cm pršica na 60 podlage.
Dovje - Mojstrana 650 m: —5, oblačno, 26 cm pršica na 40 podlage, skakalnice uporabne.
Bled 501 m: —5, oblačno, 62 cm pršica.
Pokljuka 1300 m: —12, oblačno, 20 cm pršica na 60 podlage.
Gorjuše 1000 m: —5, oblačno, 65 cm pršica.
Sv. Janez v Bohinju 530 m: —2, drobno mede, 20 cm pršica na 60 podlage.
»Zlatorog« v Bohinju 530 m: —2, drobno mede, 30 cm pršica na 65 podlage, cesta iz Bohinjske Bistrice do Zlatoroga je spluzena.
Kamna 1520: —8, drobno mede, 20 cm pršica na 100 podlage.
Vogel: —8, oblačno, 65 cm pršica.
Kofce: —9, oblačno, 20 cm pršica na 70 podlage.
Dom na Krvavcu 1700 m: —5, jasno, 20 cm pršica na 60 podlage.
Velika planina 1558 m: —5, 20 cm pršica na 60 podlage.
Kamniška Bistrica 601 m: —5, 10 cm pršica na 50 podlage.
Jezersko 850 m: —4, oblačno, 50 cm pršica.
Škofja Loka 350 m: —3, oblačno, 42 cm pršica.
Polzevo 620 m: —1, oblačno, 42 cm pršica.
Sodražica: —5, oblačno, 14 cm pršica na 31 podlage.
Kurešček 833 m: —4, 15 cm pršica na 30 podlage.
Sv. Planina: —8, oblačno, 30 cm pršica.
Lisica: —3, 30 cm pršica na 20 podlage.
Pohorski dom in Mariborska koča: —4, drobno mede, 35 cm pršica.
Sv. Lovrenc na Pohorju: —8, oblačno, 45 cm pršica.
Rimski vrelec: —4, oblačno, 50 cm pršica.
Koča na Smrekovcu: —6, oblačno, 75 cm pršica.
Koča pod Storiščem: —8, oblačno, 20 cm pršica na 60 podlage.
Peca: —4, oblačno, 85 cm pršica.

Sorzna naročila.

Carli, 24. decembra. Beograd 10, Pariz 11.665, London 20.66. New York 442.975, Brusel 74.625, Milan 23.30, Amsterdam 240.62, Berlin 177.50, Praga 15.125, Varšava 83.62, Bukarešta 3.25.

Glavni volilni odbor mora ugotoviti rezultate še za šest banovin

Dosedaj je končan pregled volilnega gradiva za Beograd ter dravsko, moravsko in đunavsko banovino

Beograd, 24. dec. e. Glavni volilni odbor nadaljuje intenzivno svoje delo v sekcijah. Vsak dan ima odbor tudi svojo plenarno sejo pod vodstvom dr. Stefana Sagadina, predsednika državnega sveta. Glavni volilni odbor je dozdaj popolnoma končal pregled volilnega gradiva za moravsko in vrbsko banovino ter za področje mesta Beograd. O svojem delu je podal poročilo plenumu, ki ga je sprejel

brez pripomb. Včeraj je bil tudi v celoti končan pregled volilnega materiala iz dravske banovine. Za đunavsko in drinsko banovino je končan pregled za polovico dela. Dokončano je tudi pregledovanje materiala iz vardarske banovine. Vse delo glavnega volilnega odbora bo končano do 8. januarja, nato pa bo glavni volilni odbor vse gradivo izročil narodni skupščini, kratko poročilo pa »Službenim novinam«

Za poglobitev gospodarskih odnošajev med Jugoslavijo in Egiptom

Izjava novega egiptskega poslanika v Beogradu Huseina el Kapita

Beograd, 23. dec. e. V Beograd je prišel novi egiptovski odpravnik poslov, poslanski svetnik L. Husein el Kapit, ki je bil sprejet od predsednika vlade dr. Milana Stojadinovića. Egiptovski odpravnik poslov je doslej služboval po raznih krajih sveta, v Londonu, v New Yorku in Atenah. Beograjskim novinarjem je podal kratko izjavo, v kateri pravi, da je srečen, da prihaja v Beograd in da bo na novem mestu delal v korist obeh držav. Poudarjal je prisrčen sprejem, načeloma da smatra to kot dokaz velikega prijatelj-

stva med obema državama. Izrazil je svojo željo za srečo kralja Petra II., za namestnika in za napredek Jugoslavije. Ob tej priliki poudarjajo, da so se trgovinske zveze med Jugoslavijo in Egiptom zelo razširile. Egipt kupuje tobak, sir, maslo, les in druge predmete, mi pa uvažamo iz Egipta bombaž, riž in sol. Potreba direktne pomorske zveze med obema državama je vedno bolj nujna in naša novega predstavnika Egipta bo, da čim prej pride do te zveze.

sodelovanja. Poljske s Sovjetsko Rusijo. Na povratku s francoske riviere se bo Beck ustavil v Parizu. Kjer bo imel razgovore z zunanjim ministrom Bonnetom. Po mnemu berlinskih diplomatskih krogov je tesnejše sodelovanje Poljske z Rusijo zopet zblizalo Poljsko tudi s Francijo.

Bolgarski proračun

Sofija, 24. dec. e. Na včerajšnji seji Sobranja je bil poslancem razdeljen načrt proračuna za leto 1939, nato pa je finančni minister Božilov podal obširen ekspozé o tem proračunu. V novem proračunu se nahajata dve novi postavki po 20 milijonov levov za ustanovitev direktije za propagando in direktije za organizacijo omladine. Predvideni sta tudi dve novi predstavništvi in sicer v Burgosu in v Teheranu. V proračunu so tudi krediti za otvorenje novih sodišč, za povečanje komasacijske službe in drugo. Po ekspozéju je Sobranje na predlog predsednika Mušanova z večino glasov sklenilo, da bodo seje Sobranja od ponedeljka naprej od 15. do 21. in vse dotlej, da bo sprejet proračun. Med včerajšnje seje Sobranja so bili med ekspozéjem finančnega ministra navzoči tudi člani vlade s predsednikom dr. Kjuševanovim na čelu.

Prepoved komunistične stranke v ČSR

Vse imetje stranke je zaplenjeno, vsi komunistični mandati pa razveljavljeni

Praga, 24. dec. e. Na včerajšnji seji ministrskega sveta, zadnji pred božičnimi prazniki, je bilo sprejetih več pomembnih sklepov, med katerimi je najvažnejši razpust in prepoved komunistične stranke in vseh njenih organizacij na vsem ozemlju države. Imetje komunistične stranke bo zaplenjeno. Obenem z razpustom stranke se smatrajo razveljavljeni tudi mandati komunističnih poslancev in senatorjev. Nato je ministrski svet sklenil, da bo s 1. januarjem odpuščen iz službe riskovni ataše pri češko-lovaškem poslanstvu v Berlinu in šef tiskovnega oddelka v praškem zunanjem ministrstvu dr. Gutter. Naposled je bilo sklenjeno,

da uradniki v državni službi po dopolnitvi 55. letu izgube pravico na državno službo.

Razpust praškega občinskega sveta

Praga, 24. dec. e. Doznajajo, da namerala vlada v kratkem razpustiti mestni občinski svet v Pragi, odstaviti župana dr. Zenkla in poveriti vodstvo mestne občine vladnemu komisariju. Ta ukrep bo najbrž uveljavljen po novem letu. Kakor je znano, je bil dr. Zenkl oseben prijatelj dr. Beneša.

Atentat na Francovega notranjega ministra generala Martinezza Anida

Uporniško gibanje v Francovi Španiji zavzema vedno večji obseg — Aretacije na debelo

Pariz, 24. dec. br. V svoji pariški izdaji poroča »New York Herald«, da je bil na notranjega ministra Francove vlade generala Francisca Martinezza Anida izvršen atentat. Podrobnosti še niso znane, ker zaradi stroge cenzure ni mogoče dobiti zanesljivih poročil. Po eni verziji je atentator oddal na notranjega ministra več strel, po drugi verziji pa ga je zabodel z bodalom. Glede na visoko sterost hudo ranjenega ministra, je njegovo stanje zelo resno. Listi v Francovi Španiji o tem ne smejo ničesar poročati.

London, 24. dec. br. Reuter poroča:

Madžarska »agrarne reforme«

Prizadeti bodo samo židje in nekateri tujei, agrarni interesi pa dobe zemljo samo v zakup

Budimpešta, 23. dec. e. V madžarskih krogih z največjo resnostjo razpravljajo o ureditvi agrarne vprašanja. Iz službenih krogov se je po daljšem času prvič izjavil novi kmetijski minister grof Teleki. Zanimivo je, da je minister imenoval predlog zakona o agrarni reformi zakonski poizkus. Iz tega je že jasno, da pričakovani zakonski ukrepi še ne pomenijo definitivne ureditve agrarne vprašanja. Za glavne točke zakona smatra minister težnje, da se ustvari čim večje število majhnih gospodarstev. Glede ozemlja ki ga je treba razdeliti, je minister izjavil, da gre predvsem za zemljo, ki je neobdelana, ne glede na to, ali je last veliki ali malih posestnikov. Potem bo parcelirana zemlja

tujih državljanov ter posestva delniških družb in bank in pa zemlja, ki pride v poštev na podlagi bodočega židovskega zakona. Praktično pomeni to, da pride pod agrarno reformo samo zemlja Židov, ker imajo prvi malo zemlje. Sele na zadnjem mestu so posestva, ki so v rokah magnatov in aristokratov. Zaradi tega je, kakor zatrjujejo, malo upanja, da bo agrarna reforma prizadela bogataše in fidejkomise. V pristojnih madžarskih krogih sedaj očitno prevladuje mnenje, da se bodoča agrarna reforma ne bo nanašala na razdelitev zemlje novim posestnikom, temveč, da je nje namen, da se zemlja najintenzivneje obdeluje in da se v to svrhu ne razdeli novim lastnikom, temveč samo da v njem.

Možnost prekinitve odnošajev med Ameriko in Nemčijo

Washington, 24. dec. e. V diplomatskih krogih odkrito govorijo o možnosti prekinjenja ameriško-nemških odnošajev toda na službenem mestu v zunanjem ministrstvu smatrajo to vest za prenapregljeno, čeprav v vladnih krogih ni bilo ničesar ukrenjeno, da se zmanjša resnost položaja.

Beck se bo sestal s Ciano in Bonnetom

Berlin, 24. dec. h. V tukajšnjih dobrih poudarjenih krogih se doznava, da bo poljski zunanji minister, ki je včeraj odpotoval na francosko riviero, od koder se bo vrnil v Varšavo šele 8. januarja, imel med božičem in novim letom sestanek z italijanskimi državniki na nekem parniku. Tem razgovorom pripisujejo v diplomatskih krogih veliko važnost zlasti glede na ukrajinski problem in na poglobitev

Šola v oblasti otrok in staršev

Kako so ogledovali nove šolske poslopje v Kranju
otroci in kako odrasli

Kranj, 23. decembra. Prav res, nova šola, ki so jo zgradili v Kranju, je bila v nedeljo po otvoritvi in svaestnosti govornih oblegana po otrokih in starših. Šolski odbor in občinska uprava sta namreč dovolila, da si smejo ogledati do petih popoldne ogledati novo zgradbo šole. No in kuo naj bi si predvsem ogledali šole če ne otroci.

Mladina je šv. gala iz prostora v prostor iz čitalnice in kabinete iz pisarnice zavestila, ki se ni ujevala, v zbornico in delavnice. Ni se menila za to, iz kakšnega materiala so klopi, temveč kako se sedi v klopi, ki ima gibljiv sedež, kako teče tabla v žibelih in kako se odpirajo okna. Povsod si lahko našel na šolobozne otroke in človeka ni nič iznenadilo, če je našel v upraviteljski pisarni na široko razbohoteno deklico, ki je sedela v širokem naslanjaču in si ogledovala telefon. Žal telefon se ni deloval, kajti prepričani smo lahko, da bi tudi tega zasedli otroci in šola bi bila res v oblasti otrok. Tako pa se ni smelo tudi v telodavnico, sicer bi imeli priložnost videti telodavne zmoglosti naše mladine in verjetno je, da bi imeli glasilo, ki so pazili na red v šoli, priložnost pokazati svoje samostojne zmoglosti.

Tisti otroci, ki so bolj plašni in imajo najbrže od »modernih« pedagogskih metod že vcepljen strah pred šolo, so hodili po stopniščih bolj tiho in niti svetli hodniki jih niso razvedrili; ustavljajo se pred napisom »zbornica«, niso mogli zatajiti svoje nevolje in so drug drugemu pospeševali »to bodo pa cveke delati«. Korajžnim zopet ni bilo všeč, da v kabineti ni preprav, da so nekatere učilnice zaprte; tudi jim ni šlo v glavo, da ne smejo v deklisli trakt, toda nad tem so se jezili tudi odrasli in ne samo otroci. Vedeli so sicer, da ni tam prav nič drugega, toda hoteli so videti in konse. Zato so tem vnetje pretekušali električno razsvetljavo v kletnih prostorih. Prižgali in ugasovali so žarnice, da so se ubogi občivalci zaletavali drug v drugega. Mali navihanci so se pa med njimi lovili. Še celo v tako žalostnih prostorih kot je protiplinško zavetišče, poskrbi mladina za zabavo.

Tako so si otroci ogledovali poslopje s mladostno naglico in muhami, toda bili so tudi natančni, saj so se celo vsedali, da preizkusijo stole in klopi; toda gledali so nekritično. Kdo bi jim zamislil? Zato pa bi pred kritiko starejših, graditeljev in oni, ki so dobavili opremo šole, zbežali.

Starejši, med njimi je bilo zelo veliko takih, ki imajo šolobozne mladino, ti so si ogledovali moderne prostore bolj s finančne strani, saj bodo čutili to v svojih

šepih. Da bi jih videli! Tu Kranjčani niso mogli zatajiti svoje nature. Tipali so leseno opremo, odpirali omarice, preiskovali ključke v njih, ali so dobro pritrjene. Pa se niso bili zadovoljni; omarice so se jim zdele površno pobarvane, vrata pa se niso točno zapirala. Pri omaricah je nastal tudi problem. Otroci bodo prihajali v šolo s mokrimi čevlji. Vrag ve, ali bodo učitelji upoštevali predvsem zdravje mladine in dovolili, da si bo tak revček v kopalnici umil noge, oblekel suhe nogavice in copate. Nekateri so trdili, da si bodo morali taki neureničci obleči pač copate zaradi parketa, vseeno pa bo, če bo imel premočene noge.

— Da bi vsaj to ne držalo.

Možakarji, pa tudi žene so zmgavali z rameni, prekušali gumijasta tla in šli v najbolj skrit kot gledat, ali se gumijasti tlak točno dotika stene ali ne. Preračunali so natančno, kdaj bo treba položiti novega in strme v tla so odhajali dalje. Vlaknili so svoj nos cel v stran šta. Tu pa je kazalo, da jih je nekdo že prehitel. O tem je pričal smrad, ki se je širil po kabineti. Voda pa v šoli ni tekla. Toda tega smo v Kranju vajeni. Glavna stvar je, da imamo moderna stranišča. Razočarani nad stranišči so se znesli tudi nad kabineti in omarami, v njih. Dejali so, da so premajhni. Skratka, ni bilo kota in opreme, da je ne bi otisali in skritizirali. Najmanj kritični so bili še v kotlarni za centralno kurjavo; naprava je namreč vsa zaprta in funkcionira avtomatično. Opazili pa so takoj, da barva na vratih v kletnih prostorih, nad katerimi so napelane cevi centralne kurjave, že odstona in da je nevarnost, da bo pri pozostejšem kurjenju škodovalo to tudi vratom.

Prav tako kot otrokom pa ni šlo v glavo, da ne smejo v deklisli trakt; čenrav so poskušali to doseči iz kletnih prostorov, to ni šlo in tu je našla marsikatera pika na račun banketa. V deklislem traktu se je namreč vršil banket. Toda Kranjčani so mnenja, naj bi se ta denar moral rajše v pametneše namene. Jadrkovanje pa je bilo zastoni, saj je celo v občinskem odboru ta predlog propadel.

Starši se zaradi odnosa dobaviteljev in občinskih odborikov niso mogli prepričati; čeprav so Kranjčani ponosni na novo šolo, bi se gotovo spopadli z njimi. Med dobavitelji je večina tučev in zaradi tega je precej nevolje. In tako so imeli glavno besedo otroci. Na brže čim je že žal, da so imeli v oblasti šola tako malo časa kati po praznikih, ki bodo imeli besedo v šoli, kaže že učitelji in šola bo postala taka kot so vse druge.

aka sredstva v njih besede in skupinski efekti. Študentov učinek na platno dosežajo ameriški režiserji v prikazovanju doživljanja in dogodka predvsem s kretjo, mikom, situacijo in besedo, vse skupaj pa komponirano v filmsko dinamično akcijo. Beseda in govor je v moderni filmski režiji, kakor tudi dialog, samo pomožno sredstvo. Paulo Wessely smo videli že v bolj sili vlogah, njena igra pa je seveda le občasno vredna. Izredno lepi so posnetki v zimski naravi. Po nekaj desetletjih prizadevanja v odkrivanju vseh tajnosti pravega filmskega režiranja delov in celote bodo tudi Nemci v tem morda dosegli druge narode.

Razmah šolstva v škofjeloškem okraju

Škofja Loka, 22. decembra. Šola je tista celica, kjer prežema človek prva navodila za poznejše življenje. Kulturna stopnja naroda se meri po razvoju njegovega šolstva. Kako je s to stvarjo v loškem okraju? Smo lahko zadovoljni ali ne — to vprašanje se pojavlja morda prav zdaj, ob 20 letnici Jugoslavije bolj, kakor bi se sicer. Loški okraj do pred leti ni predstavljal samostojne prosvetne celine, marveč je bil dodeljen Kranju. Z zavzemanjem škofjeloškega okraja za upravno samostojnost se je najprej ločilo od Kranjskega šolstva, ko je prevzel mesto sreskega šolskega nadzornika škofjeloški okraj kot prvi nadzornik za to ozemlje g. Vinko Zahradnik. Loški okraj šteje danes 28 šol, eno več, ker se je priključila v naš sestav tudi šola iz Črnega vrha. Kar se tiče šolskih zgradb, je treba povedati, da se je

sicer na tem polju v zadnjih letih to in ono še storilo, da pa še čaka mnogo dela. Otvorila so se dosežki na novo šole v Martincem vrhu, v Črnem vrhu, v Retačah in dečici v škofji Loki, v gradnji sta šoli v Lučinih in v Svodnjem, ostale pridejo postopoma na vrsto. Oblasti so namreč spoznale, da je v okraju treba pomesti s nehičlenimi prostori. In teh ni malo. Tako se obeta gradnja novih šol, in to v Drazgolah, šol, v Javorju in na Bukovici bosta povečani in predelani, klic po novi šoli čujemo iz Sore in je tam svet že izbran, takisto potrebni pa bi bili nove šole v Železniku. S temi kraji pa seveda naše šolske potrebe še zdaleka niso izčrpane, ker smo navedli le najnujnejše primere.

Statistika nam pove, da se število šoloboznih otrok iz leta v leto večja. Tako smo imeli pred dvema letoma 3914 šolobozne dece, lani 4029, letos pa že 4168, da pride po 46 otrok na vsakega učitelja. En odelček pride na 247 prebivalcev, kar je sicer ugodno, a ne idealno. Vendar se stanje zboljšuje. Na 23 krajih je pouk v lastnih zgradbah, v 5 pa ne. Izmed postopaj bi šli med ustrezneje le polovico, dočim 7 postopaj vobse ne odgovarja. V kolikor gre za učiteljski zbor, je ta popoln, manjka le ena učna moč v vsem okraju, seveda upoštevajoč trenutno stanje. Ako govorimo o loškem šolstvu, moramo imeti vseh tudi v vidiku, lega kraja. Narodno državni pogledi nujno narekujejo, da se pobrigamo za lepe šolske zgradbe in to še prav posebno tam, kjer čutimo propagandno sosedo. S posebnim zadovoljstvom moramo podčrtati dejstvo, da enorazrednice prilagoma izginjajo, zaradi česar se obeta tudi mladini najoddaljenejših krajev več znanja, kakor ga pri najboljši volji more nuditi enorazrednica.

Roparski napad na sodno uradnico

Napadalec, ki so ga kmalu prijeli, je vztrajal poldrugo uro do pasu skrit v greznici

Novo mesto, 23. decembra. Kakor običajno vsak večer je odšla sodna uradnica gđ. Milke Zupančičeve tudi v četrti zvečer na izprehod po Trdinovi cesti na Grm. Ze takoj po poti skozi mesto je opazila pri trgovini A. Grile na koncu mosta, da ji sledi neznan mladček, ki se pa zanj ni zmenila. Ko je prišla tako zatopljena v svoje misli in dnevene skrbi vrh Trdinove ceste nasproti božjega groba, je k njej od zadaj nenadoma planil neznanec, ki jo je prijel za roke, nato pa za ročnice torbico, katero ji je nameraval ukrasti. Po precej hudi borbi se je močnemu napadalcu končno posrečilo priti do plena, s katerim je izginil preko zasneženih grmkih pašnikov proti Prešernovi ulici.

Po ropu je napadenka pohitela naravnost v mesto na orožniško postajo, kjer je prijavila napad. Orožniški narednik g. Rotar jo je takoj ubral za napadalec. Raziskal je ves obširni teritorij, ki spada h kmetijski šoli na Grmu, nato pa je šel po osamljeni Prešernovi ulici, ki vodi v Smihel. Skrit ob poti pri Bojančevem kozolcu je narednik g. Rotar opazoval mimoidoče. Tako je čakal potrpežljivo dobro poldrugo uro. Naenkrat pa je opazil hitro premikajočo se senco, ki se je odvijala v snegu. Zaklical je »stoj!«. Od mraza drgetajoči neznanec je obstal. Bil je ves moker, pokrit z ledom in je neznožno smrdel.

Po kratkem zaslišanju je neznanec povedal, da je doma iz Vavte vasi ter da je šel

v mesto za svojega gospodarja ponujat k mesarju teleta na prodaj. Ker se je zdelo naredniku g. Rotarju to malo verjetno, je moža trdo prijel. Končno je neznanec priznal, da je on tisti, ki je napadel in oropal pred dvema urama sodno uradnico gđ. Milke Zupančičeve in to pri božjem grobu. Povedal je, da se je po celodnevem tavanju po okolici in mestu brez sredstev in lačen odločil, da mora priti do sredstev, če ne zlepa za grda v to vrhu je Zupančičevo zasledoval in na Grmu skočil proti njej. Po kratkem prepiranju ji je iztrgal ročno torbico iz rok ter zbežal čez grmske pašnike do Prešernove ulice. Ker pa so bili ljudje vedno na cesti, je bil prepričan, da ina za seboj preganjalce. Zato je zbežal za Erbežnikovo hišo, kjer je skočil v dozdnevno suho jamo, ki pa je bila na njegovo veliko presenečenje greznica. Do pasu v smrdišči gnojnici je ostal pred zasledovalci poldrugo uro. Časa je imel toliko, da je pregledal ugrabljeni plen, denar, več kovancev, je spravil torbico z listinami pa je vrgel v greznico. Torbico so pozneje tam tudi našli.

Aretirani ropar je doma iz Sadinjega vrha in se piše Ogulin Jože, star je 22 let, pristojen v Črnomlju. Zdjasi sedi v zaporih novomeškega okrožnega sodišča, kjer ga čaka zaslišena kazna. To je v našem mestu po 10 letih drugi primer roparskega napada. Pred 10 leti je bila napadena na Seidlovi cesti hotelirka g. Terezija Kokličeva.

Z Zidanega mosta

— Sokolski dom se povečal. Nedavno smo pisali, da so naši vrli Sokoli pričeli z deli za povečavo Sokolskega doma na Zidanem mostu. Vsak veter jih je prišlo okoli deset na delo, ki je šlo hitro izpod rok. Dom je povečan proti cesti, ki pelje na postajo. Od tu vodijo lepe stopnje v prednje prostore dvorane, ki je povečana baš za pleskev bivšega odra. Oder so odstranili ter ga postavili na nasprotno stran. Sokolski dom bo, čim bo dovršen, tudi na zunaj služil v okras Zidanega mosta, poleg tega pa bo tudi žarišče sokolske ideje, ki je pri nas povod na pohodu.

— Božičnica na ljudski šoli. Tukajšnja ljudska šola je že del časa zbirala darila in prostovoljne prispevke, s katerimi je priredila v petek 23. t. m. lepo božičnico. Obdarovanih je bilo okoli 60 najsiromašnejših otrok, ki posejajo ljudsko šolo na Zidanem mostu. Šolski upravitelj izreka številnim darovalcem najlepšo zahvalo. Predvsem pa se zahvaljuje restavratrju g. Tomu Mayerju, domači cementarju, g. Juvančiču in g. Železniku, ki so s svojimi bogatimi darili toliko pripomogli, da je bilo mogoče obdarovati skoraj vse siromašne otroke.

Iz Celja

— Obratun mestnega gospodarstva. Mestni svet celjski je sredi obdobja računski zaključek mestnega gospodarstva za proračunsko leto 1937-38, ki izkazuje 16 milijonov 228.814,40 din izdatkov in 17 milijonov 77.005,76 din dohodkov, torej 48.191,36 din prebitka. Terjatve mestne občine so znašale ob zaključku proračunskega leta 1.338.665,20 din. Obratun Mestnega zavetišča v Medlogu za proračunsko leto 1937-38 izkazuje 512.201,25 din izdatkov in ravno toliko dohodkov. Aktivna mestne občine so znašala v poslovnem letu 1937-38 skupno 35.887.391,51 din, pasiva pa 16.750.497,84 din, med njimi posojila 15.574.780,56 din. Čisto premoženje mestne občine so torej cenili na 19.136.893,67 din.

— Delavskemu domu v Celju je dovolila mestna občina posojilo v znesku 400 tisoč din.

— Ureditve hodnikov za pešce ob državni cesti. Tehnični razdelek sreskega načelstva v Celju je na zadnevno predstavko mestne občine odgovoril, da nima dovolj sredstev za odstajanje blat, ki se nabira ob hodnikih za pešce ob Mariborski in Krakovi cesti, in tudi ne za ureditev hodnika za pešce ob državni cesti od Sp. Hudinje do škofje vasi in se čitkuje cestniška državna cesta. Mestna občina bo vnosila v prihodnji proračun 100.000 din kot prvi obrok za ureditev hodnika za pešce ob državni cesti od Sp. Hudinje do škofje vasi.

— Pregled zavarovanj mestne občine. Mestno poglavarstvo bo pregledalo vsa zavarovanja mestne občine in stavilo mestnemu svetu predloge glede eventualne spremembe zavarovanj.

— Predstava na Stefanovo. podmladka Jadranske straže na drž. deklisli in deški meščanski šoli v Celju bosta uprizorila na Stefanovo ob 16. v celjskem gledališču Golevo božično igrjo »Petrickove poslednje sanje«. Sodelovalo bo nad 60 učencev in učenek ter Celjsko pevsko društvo. Predstava bo nudila gotovo mnogo užitka.

— Premestitev. Gosp. France Hajnšek, učitelj v St. Juriju ob juž. žel., je po 18 letih službovanja v St. Juriju premeščen po službeni potrebi v Kramarovce, 26 km od postaje Murska Sobota. Gosp. Hajnšek se je v St. Juriju zelo poštvalovalno in uspešno udeleževal pri Sokolu in drugih nacionalnih organizacijah.

— Nočno lekarniško službo ima od sobote 24. t. m. do včetrtega petka 30. t. m. lekarna »Pri ornu« na Glavnem trgu.

— Podaljšanje pogodbe za Celjsko železo. Mestni svet je sklenil podaljšati skupno pogodbo s Savinjsko podružnico SPD v Celju za Celjsko železo za eno leto.

— Najemno pogodbo z okrožnim sodiščem za Grofijo bo občina podaljšala do 31. januarja 1940. Letna najemnina znaša 54.000 din. Občina pa ne prevzame odgovornosti za nesreče v tem posloplju, ker je Grofija v zelo slabem stanju. Občina bo tudi podaljšala najemno pogodbo s sreskim sodiščem do konca leta 1939.

— Vzdrževanje mestne policije. Kakor se čuje, je država pripravljena prevzeti osebne izdatke za mestno policijo v Celju. V tem primeru bi mestna občina kriala samo materialne izdatke za policijo.

— Pri regulaciji Savinje v četrti etapli je letos popolnoma izostal prispevek države. Zato bi morali plačati banka upravnica, mestna občina celjska in sreski cestni odbor znatno večje prispevke za regulacijo Savinje, nego je bilo dogovorjeno. Mestna občina bo ukrenila vse potrebno, da izpolnjuje državni prispevek, brez katerega bi bila nujno potrebna regulacija Savinje resno ogrožena. Občina bo dala urediti dva metra širok hodnik za pešce ob banovinski cesti na desnem bregu Savinje na Polulah in dalje do bodočega novega železobetonkega mostu čez Savinjo. Ta cesta bo urejena tako, da jo bo po vsej dolžini razširili na 10 m in urediti na vsaki strani dva metra širok hodnik za pešce.

— Modernizacija državne ceste pri Celju. Mestna občina bo intervenirala na pristojnih mestih, da se pospeši izdelava načrtov za nujno potrebno modernizacijo državne ceste železo—Celjsko—Vilje vasi.

— Elektrifikacija Mestna elektrarna bo izvedla elektrifikacijo Medloga in bližnjega Babinja in Medloga. Interesni bodo morali plačati za priključek po 400 ti-

narjev in sami brezplačno preskrbeti dovoljenje za postavitev drogov za električni vod. K hišam, ki so znatno oddaljene od glavne napeljave, bodo napeljali električni vod na stroške zainteresov. G. Melhiorju Joštu je bila dovoljena znižana tarifa za električni pogon njegovega mlina v Medlogu.

— Podaljšanje vodovoda. Mestna občina bo podaljšala vodovod v Stritarjevo ulico, dalje v podaljšek Stritarjeve ulice pri Koprivnici in do nove hiše g. Frajleta v Ipavčevi ulici s možnostjo poznejšega podaljška do Lave.

— Prodaja mestnih parcel. Mestna občina bo prodala po eno stavbeno parcelo ge. Ruži Trankolovi pri Mestnem zavetišču v Medlogu, gg. Učaku in Lenarčiču pa pri Sp. Lanovžu.

Beležnica

KOLENDAR

DANES: Sobota, 24. decembra katoličani!

Adam in Eva

JUTRI: Nedelja, 25. decembra katoličani!

Božič

POJUTRIšnjem: Ponedeljek, 26. decembra katoličani! Stefan

DANASJE PRIREDITVE

KINEMATOGRAFI ZAPRTI

Umetniška razstava Kos-Males-Gorše v Jakopičevem paviljonu

PRIREDITVE NA BOŽIČ

KINO MATICA: Pesem o zlatem zapadu

KINO UNION: Zrcalo življenja

KINO SLOGA: Čuvarki Indije

KINO MOSTE: »Serenada« in »Lov za zlatom«

KINO SSKA: (Dve sroti), Greh prepovedane ljubezni

DRUŠTVO ZA VARSTVO IN VZGOJO

PTIC PEVK razstava in tekmovalje kanarkov na žemskem oddelku učiteljske šole na Resljevih cesti 10. (Razstava bo odprta samo na sveti dan in na praznik sv. Stefana)

SENTIAKOBSKO GLEDALIŠČE »Vdova Rošinka« ob 20.15.

PRIREDITVE

NA STEFANOVO

KINEMATOGRAFI ISTI SPORED

SENTIAKOBSKO GLEDALIŠČE »Vdova Rošinka« ob 15.15

LJUBLJANSKI SOKOL božičnica deci ob 15. v društveni telodavnici

DEŽURNE LEKARNE

SOBOTA, NEDELJA: Mr. Leustek, Resljeva cesta 1, Bahovec, Kongresni trg 12, Nada Komotar, Vič — Tržaška cesta

PONEDELJEK: Dr. Picoli, Tyrševa cesta 6, Hočevar, Celovška cesta 63, Garts, Moste — Zaloška cesta

MESTNO DEŽURNO ZDRAV. SLUŽBO

bo opravljala od sobote ob 8. zvečer do ponedeljka ob 8. ure zjutraj mestna zdravnica dr. Žitkova v. Pilsersbnerkova ul. št. 13/1, telefon št. 47-64, v ponedeljek od 8. zjutraj do torka ob 8. zjutraj pa mestni višji zdravnik dr. A. H. in Marjan, Kouytikova ul. št. 18, telefon št. 36-24.

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

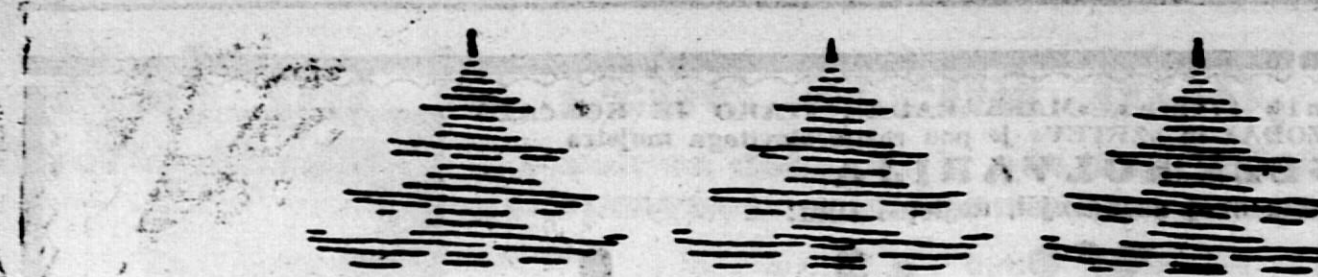
— Zaloška cesta

— Zaloška cesta

Učiteljstvo krškega sreza na poskusni šoli v Ljubljani

Kaj je videlo na prvi slovenski poskusni šoli, ki prav nič ne zaostaja za inozemskimi

Radeče, 23

...in mir ljudem na zemlji!

Ljubljana, 24. decembra
Vsak praznik, ki budi plemenita čustva in nudi človeku priliko, da se zamisli nad smislom življenja, je lep in potreben. Najlepši praznik se nam pa zdi božič, ker je postal praznik ljubezni s svojim geslom »Mir ljudem na zemlji!« in ker ga odeva poseben čar poezije. Ljudje smo sicer preveč pod vplivom črnih delavnikov, ki bolj raznemajo sovraštvo kakor ljubezen, da se ne moremo spremeniti čez noč ter postati dobri samo zaradi tega, ker je božič. Toda praznik ima svoj pomen že, če nam nudi priliko, da se ob njem zamislimo nad tragedijo človeka, njegovo nepopolnostjo ter bedo in se vprašamo po vzrokih zla na zemlji.

Ljubezen do bližnjega, ki je največji nauk vseh časov in ki je v njem ključ rešitve človeštva, je dandanes proglašen za slabost in zlo. Od humanizma ter plemenite človečnosti se odvrta celo dosedanjih zagovornikov ljubezni do človeka, sprave med narodi in miru na zemlji. Skoraj nihče več ne veruje, da med ljudmi lahko zmaga plemenitost sama na sebi in da je lahko rešitev človeštva zgolj stremenje po dobrem in napredku. Večina ljudi je prepričana, da svet lahko preoblikuje le pest in ne človečnost. Ljudje ne verujejo, da človeški razum lahko služi le plemenitim stremenjem v službi človečanske ljubezni. Kdo sploh se veruje v človečansko ljubezen?

Ključ temu pa je na svetu potrebna ljubezen do bližnjega, kar čutimo tem bolj, čim manj je vere, da je mogoča. Vse, kar je najboljšega, najlepšega ter najplemenitejšega na svetu, združuje v sebi tisto duhovno bogastvo z vsemi dobrinami in pridobitvami duha in srca, kar imenujemo kulturo. In kdo nam more vzeti vero v kulturo? V kulturo, ki je plod najplemenitejših stremenj v službi človečnosti, da bi bilo boljše vsemu človeštvu? Ne, človečanska ljubezen in kultura se ne moreta ločiti, zato ljudem ne bo mogoče nikdar nihče povsem iztrgati vere v humanizem. Če je zdaj tako, težko ve-

rovati, da je človek plemenito bitje, da veže vse ljudi na zemlji nekaj večnega — stremenje po napredku ter lepši bodočnosti, ljubezen do življenja ter lepote — in da bo prej ali slej na zemlji en hlev in en pastir, vsi vendar ne moremo postati mizantropi in še vedno nismo prepričani, da bi si ljudje ne mogli urediti sveta tako, da bi jim bila kultura najvišji zakon in ljubezen do bližnjega samo po sebi umevna zapoved. Ne moremo verjeti, da je človek vedno nagnjen le k slabemu in da ne more postati dober. Nismo še prepričani, da ne bo mogoče na svetu nikdar iztrebiti sovraštva in strasti ter da ne bo mogoče odpraviti vojne. Ne verjamejo, da bo nasilje vedno močnejše od razuma.

Prav dobro se zavedamo, da zdaj ni raja na zemlji, vemo, da je med ljudmi neizmerno trpljenje, čutimo, da se človeštvo boji bodočnosti. Toda prav zaradi tega se budi upanje, da se bo vendar nekaj spremenilo, tisto večno upanje, ki je izpodbujalo človeštvo v vseh dobah k napredku in mu podžigalo željo po luči in ljubezni. Humanizem ima pregloboko korenine, saj ga zasledimo v vseh stremenjih po tem, da bi bilo človeštvu boljše in da bi zatrli zlo — da bi ga ne bilo več v tej dobi, ko so moderni drugačni evangeliji. Prava kultura je mednarodna, vsečloveška in prav tako vsečloveška je človečanska ljubezen, ki še vedno živi, čeprav tega nekateri nečesto priznajo.

Seveda se pa človek mora upirati zlu in pravi pacifist ne more dandanes razorožiti sveta z lepimi besedami. Svet lahko razoroži ideja, ki bo močnejša od orožja in strupenih plinov. Toda za takšno idejo se bo človeštvo moralo bojevati — tudi z orožjem v roki. Humanizem torej ni zgolj verbalizem, temveč je vera v človeka in njegovo kulturo, vera, ki zahteva tudi žrtve. To je vera, da bo kultura zmaga nad civilizacijo, ljubezen nad sovražstvom in razum nad nagonom. To je vera, da bo na svetu prej ali slej zavladal mir. In te vere si ne damo vzeti.

Prvi božič v svobodni državi leta 1918

Kaj se je dogajalo pred božičem pred 20 leti in kaj je zanimalo tedaj našo javnost

Ljubljana, božič 1938.
Tudi božič smo pred 20 leti, čeprav je bil prvi v osvobodjeni domovini, slavili pod mogočnim vtisom političnih dogodkov. L. 1918. je padel svet, včeraj pa dan, časopisi so izšli, ne da bi posvetili samemu božičnemu prazniku, kdo ve kakšno pozornost misli in čustva vseh so bila usmerjena, čisti vseh Slovencev so bile obrnjene v Beograd in v Pariz, kjer so določali nove meje nove države Srbov, Hrvatov in Slovencev. Za božič 1. 1918 smo bili že ob Trst, Gorisko, Kras in Notranjsko, za Korotan smo pa bili boj brez upa na zmago.

Na dan pred sveto nočjo je Ljubljana pozdravila bataljon 4. srbskega pešpolka drinske divizije, 1500 srbskih vojakov v polni bojni opremi je na kolodvoru sprejela z navdušenjem tisočglava množica. Vojake in častnike je pozdravil predsednik narodne vlade Josip Pogačnik, v imenu mestne občine pa podžupan dr. Karel Triller. Za sokolstvo je junake pozdravil starosta dr. Ivan Oražen, za mladino pa Novak Janž. Za prisrčen sprejem se je zahvalil polkovnik Milan Pribičević.

Na dan pred sveto nočjo so člani Narodnega sveta v Zagrebu sklenili, da dajo poverjeniki in člani hrvatske vlade svoje mandate na razpolago regentu države SHS Isto so storiili vsi veliki župani.

Božična številka »Slovenskega Naroda« je posvetila praznikom le malo prostora. Urednik je vedel, da hočejo imeti čitatelji kar največ političnih novic in poročil o mednarodnih političnih dogodkih. Na božič je spominjala samo prigodna pesmica Manice Komanove »Sveta noč« in podlistek »Božič na Kranjskem« (Spomini na domovino, spisal dr. I. Schwegel, takratni avstrijski konzul v Denveru, Colorado, USA, za božično številko 1. 1913. v listu Rocky Mountain News).

Manica Komanova je tedanje božično razpoloženje opisala takole:
Božična noč, o sveta noč!
Nekdaj se je iz stolpnih lin čez dol in čez širni plan častil, [breg,
proslavljaj tvoj spomin.
Zdaj stolpi onemeli so,
tihota vlada krog in krog,
brez slavlja stopa na zemljo nočjo
naš kralj-spasitelj Bog.

Brez slavlja je stopil pred 20 leti na prvi božič v osvobodjeni domovini na zemljo naš kralj-spasitelj Bog.

V zadnji kitici svoje pesnice je Manica zadela pravo razpoloženje tega božiča: Pač lepše kakor bron glas, doni iz src nam spev krasan: Svobodna domovina si, svobodna si — Jugoslavlja!

Šef slovenskega dela Jugoslovanske demokratske stranke dr. Ivan Tavčar je obravnaval vprašanje, kakšna bo oblika vlade v Jugoslaviji. Dr. Pestotnik je podarjal, da moramo tudi v naši notranjosti graditi Jugoslavijo.

Pred božičem 1. 1918 je bila imenovana delegacija za mirovno konferenco v Parizu. Predsednik je bil Nikola Pašić, člani pa dr. Trumbić, dr. Žolger in poslanik v Parizu Vesnić.

Ministrski svet v Beogradu je določil, kakšna bo državna zastava in grb. Dne 24. decembra se je sestala prvič po osvoboditvi srbska narodna skupščina. Izro-

čila je svojo oblast državnemu veču in se razšla. Časopisi so poročali, da bo 25. decembra regent Aleksander z vojaškim spremstvom odpotoval v Pariz.

Objavljen je bil letak, ki so ga 12. decembra nabili na javnih prostorih v Trstu. Med drugim je letak naznanjal: Slovenci! Italija, velika država svobode, vam da iste državljanske pravice kakor vsem drugim svojim državljanom, vam da šole v vašem jeziku, več kakor vam jih je dala Avstrija. Vaša vera je spoštovana, saj je katoliška vera, vera vse Italije.

Poročevalec londonskega »Times« je potoval z avtomobilom po slovenskih krajih severno od Trsta in je poročal svojemur listu pred božičem 1. 1918:

Po vsem jugoslovanskem ozemlju, ki so ga zasedli Italijani, je dopisnik mogel ugotoviti, da se je italijanskemu častništvu in vojaštvu posrečilo pridobiti simpatije prebivalstva povsod in da so vzbudili nasprotja le v redkih primerih, ko se je prebivalstvo ravnalo po navodilih in predsojlih, sugeriranih po drugih in ne po svojem čutu.

V Korminu internirani Slovenci so posilali predsedniku Wilsonu pozdrave in ga prosili, naj se zavzame pri italijanski vladi za internirane Slovence.

Božični »Slovenski Narod« je objavil poslanico predsednika Masaryka. Med drugim je Masaryk dejal: Ozemlje, kjer prebivajo Nemci, je naše ozemlje in ostane tudi naše. Naše ozemlje nam je potrebno za našo industrijo. Zgradili smo svojo državo in s tem je določen državnopravni položaj naših Nemcev, ki so prišli kot kolonisti in emigranti v našo deželo.

Jugoslovanski škofje so izdali na duhovščino in katoliško ljudstvo skupni pastirski list, v katerem pravijo med drugim: Stari Slovani so se posluževali z dovoljenjem Rima pri službi božji svojega jezika. In to pravico so očuvali v nekaterih krajih naše zdaj zedinjene države do dneva današnjega. Zakaj bi se zdaj to pravo ne razširilo na vso ostalo domovino? Zato smo se obrnili zbrani jugoslovanski škofje na papeža, naj nam dovolj na vsem področju Jugoslavije čitati službo božjo v starem našem slovenskem jeziku, kakor sta to delala naša apostola sv. Ciril in sv. Metod. Ta pastirski list so podpisali vsi jugoslovanski škofje razen mariborskega dr. Napotnika.

Slovenska mladina je z navdušenimi besedami pozdravila v Ljubljani junaka Milana Pribičevića.

Dne 23. decembra zvečer je narodna vlada za Slovenijo poslala brzojavko v Beograd ministru predsednika Protiću s poročilom, da daje na razpolago svoje mandate in s tem demisionira.

Slovenski kulturni delavci so poslali regentu Aleksandru brzojavko s prošnjo, naj obvaruje naš narod krivice, ki je v nasprotju z vsemi zakoni kulture in humanitete.

Regent Aleksander je poslal zahvalo narodni vladi v Ljubljani, slovenskemu prebivalstvu in slovenskemu sokolstvu za čestitke, ki jih je prejel iz Slovenije na dan prve proslave narodnega in državnega praznika. Sokolstvu je regent Aleksander sporočil: Jasnost misli, pogum srca, in sila

naše pesti so zlomile vse okove. Sedaj gradimo nov dom. Vi Sokoli ste poklicani, da sodelujete, da ohranite narod čvrst, plemenit in značajan.

Ministrski svet je sklenil uvesti na vsem področju države SHS novi gregorijanski koledar.

Grof Czernin bo po poročilih z Dunaja izdelal program, v katerem bo zahteval priključitev nemške Avstrije na sosedne slovenske države, češ, da je to edino sredstvo, s katerim se more preprečiti gospodarsko poslovanje nemške Avstrije.

Predsednik Masaryk je pred božičem obiskal nemško gledališče v Pragi. Izjavil je, da bo nemška umetnost ne samo v Pragi, temveč na vsem ozemlju nove države pod češko zaščito.

Božična proza

Ljubljana, 24. decembra
Velika, nenavadna dvorana se je nenadno napolnila. Dišalo je še po barvi. Dolge, preproste mize so rjavlo pobarvalne, žarnice so preganljale temo izza širokih stebrov in čeprav so stene bele, ni mogoče zabrisati vseh sledov mračnosti. Vse je tako prostrano, a nekaj visi v zraku, da ti postane tesno. Na velikem božičnem drevescu so svetlele navadne žarnice, v stenski niši pa so bile velike jasele, podobne oltarju. Ob mizah sredi dvorane so sedeli povabljeni gosti. Na desni od dveh vrstah miz pa moški na levi ženske — sami revni ljudje, kakor da bi jih presadili iz drame »Na dnu«.

Sedeli so v pričakovanju in pobožnem miru kakor v cerkvi ali v gledališki dvorani. Občutek sramu, ki si ga nisem mogel takoj razložiti me je obšel. Pozneje sem se zavedel: prišel si se past na bedo teh ljudi. Oklevajoče sem se ozrl po teh obrazih Mlada dekleta, ki jih je življenje vrglo na dno; nezaposlene delavke; izhriane postrežnice; žene delavcev, ki živijo sredi kupa otrok v barakah. Nekatere so imele otroke v naročju, tako majhne, da so šele shodili. Mnoge so bile premočene.

Božič v rudarskih revirjih

Letos k sreči ni treba pisati o žalostnih božičnicah naših rudarjev

Trbovlje, 23. decembra.
Letošnje božične praznike bo prebivalstvo rudarskih revirjev preživelo v mnogo ugodnejšem razpoloženju kakor prejšnja leta, ko je kriza prinesla pomanjkanje in revščino zlasti v delavske družine. Bili so v preteklih letih prazniki, ko revnejše prebivalstvo naše doline ni imelo niti dovolj kruha, da na razne druge približke, ki prihajajo ob praznikih običajno na mizo, niti ni moglo misliti. Bili so to žalostni prazniki in marsikdo si je želel, da bi jih sploh ne bilo.

Zadnji dve leti se je stanje v revirjih od meseca do meseca popravljalo. Začelo se je v rudniku redneje obratovati tudi v poletnih mesecih, v katerih se je v letih krize delalo največ 12 do 13 dni v mesecu. Delavstvo si je polagoma opomoglo od preostalih težav in danes je na težka leta rudarske krize skoraj že pozabilo. O rudarski krizi se danes le redko kje govori in nihče ne želi, da bi se kdaj nastopile v našem rudarstvu take težkote, kakor smo jih preživeli v nedavni preteklosti.

Toda minula rudarska kriza je v revirjih vendarle zapustila poleg slabih tudi ugodne posledice. V onih »debelih« letih po prevratu, ko je rudarsko delavstvo bilo polno zaposleno in je tudi dobro zaslužio, se je v rudarskih revirjih enako kakor v drugih industrijskih krajih dobro živelo. Ljudje sploh niso imeli pravega smisla za štednjo in so zaslužke sprosti porabljali. Le malo je bilo taktičnih delavcev, ki so si iz prihrankov zgradili lastne domove. Prav tako pa ljudje tudi niso imeli smisla za izlete v naravo, v naše lepe planine, kjer bi črpali sveži zrak in novih moči za težko delo v premošnjih krajih. Ljudje so ostali raje v zakajeni dolini, v zatohlih izbah in ob zapršenih cestah, zdrava planinska narava pa jim je bil še docela tuj svet. Cisto naravno, da je v takih razmerah imela zlasti jetika ugodno polje za neoviran razvoj in mnogi, ki so bili navidezno zdravi, niti slutili niso, da jim tiho in zavratno že razkrulja in uničuje življenje jetika.

Zadnja kriza je premošnjim v rudarskih revirjih odprla oči. Menja je pomanjkanje znatno pripomoglo k izreženju. Ljudje so začeli iskati solnca in svežega zraka, ki naj bi jih podpiral v odporu proti pomanjkanju. Zlasti mladina, ki se je prej zanimala za vse prej kot za lepo planinsko naravo, je začela kar trumoma naskakovati okoliške planine v vseh letnih časih; pokiti kot planinci, v zimskem času pa kot smučarji. Mladina in starina sta zapustili zakajene izbe in krčme in šli v naravo, da se navizjeta solnca in zraka, tega najboljše zdravja, ki ga je v naši dolini tako malo.

Učinek tega preokreta se opaža med našo mladino na vsakem koraku. Ljubitelji lepe planinske narave so kakor rdeče cvet je med obledelimi rožami. In vedno več jih je, kajti zgledi vlečejo tudi pri nas. Ljudje iščejo sami zdravja in odpora proti boleznim. Vsega tudi disperanziji in zdravniški ne zmorejo, zato ljudje pač upoštevajo nasvete zdravnikov, ki so jih dobili na raznih zdravstvenih predavanjih in osebnih posvetih, da so solnce, zrak in voda najboljše pospeševalci zdravja in zatiratelji bolezenskih kail.

Letošnji prazniki obetajo tudi naši mladini obilo veselja v beli planinski naravi. Nebo je izpolnilo njihove želje in nasulo obilo beloge blagoslova, ki bo zlasti za našo smukačeljno mladino pomenil najlepšo božičnico. Iz naših planin nam javljajo, da so tam smuške prilike naravnost idealne. Snega je zapadlo od 35 do 40 cm in je večidel pršil na večerajšnji južni podlagi. Planinski domovi bodo nudili vsem obiskovalcem prijeten odmor po obilnem užitku bele opojnosti, saj imamo v naših planinah smuške terene, ki jih zmorejo malokateri planinci v naši domovini. — Hrvatski planinski savez se je danes prav tako zanimal za snežne prilike v naših planinah in ko je prejel ugodna poročila, je pričakoval tudi iz hrvatskih krajev večjega obiska v naših okoliških planinah.

Vesele, sreče in zadovoljstva polne božične praznike želimo vsem naročnikom, sotrudnikom, inserentom in čitateljem »Slovenskega Naroda«.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

ne in mokra obleka je začela puhteti ter izdajati vonj po barakah.

Na drugi strani so sedeli moški, in zdelo se je, da so nekateri izmikali oči ter lezli vase. Ali so se morda sramovali, da bodo morali sprejeti dokaze javnega usmiljenja pod vtisom nekoliko neprijetne slovesnosti? Med njimi je bilo nekaj onemoglih starcev, ki smo jih bili vajeni srečavati ob petkih na ulici in v lokalih; bili so tudi nekaj znancev, »štokglajerjev«; bili so gosti izkuhovi; možje, ki so vajeni že vsega, ki se pozimi radi vtihtajo k razpravam v sodno dvorano ali ki prenočujejo v kolodvorskih čakalnicah, ljudje, ki morajo pogosto zapustiti sredi noči mehko ležišče v koložu.

In zdaj, pomislite, se oglasi v tej prečudni dvorani stara božična pesem! Čudna zvočnost dvorane, ti obrzi na levi in desni, sredi dvorane pa gospodje, ki se ne počutijo dobro, a sami ne vedo zakaj — nekaj pogrešamo: iz vsega odmeva proza, trda, neizprosna proza in poezije ne morejo pričarati niti ljudje na desni, ki skušajo pripeljati: »Sveta noč, blažena noč«.

Kongresni trg je bil snovi že tako zasnežen, da so smučarje že izginjale pod snegom. Bilo je že po 20. a prodatalci so še vedno stali med smučarjem. Vsi so bili že premočeni in premrznjeni. Zdelo se je, kakor da večerjajo niti nič prodali — smučarja je bil še poln trg.

— Ali še ne poudate spat? — Kam pa naj gremo? Domov je predač, — je odgovoril prodalec. — Dvajset kilometrov, je pripomnil. Se vedno čakamo, da bi kaj orodali. Vidite, skoraj noben prodalec še ni šel spat, saj jutri ob tem času ne bomo več prodajali. Kaj pravite, gospod, zakaj ljudje ne kupujejo več božičnih dreves? Včasih je bilo dan pred svetim večerom že skoraj vse razprodano, zdaj še ni skoraj nič — Res me zanima, kam pojete spat? — Kam neki, morda v kakšen hlev. Najhuje je, da se ne bomo mogli pomesti: do koze smo premočeni. V gostilni ne moremo spati, saj niti toliko ne padam, da bi lahko plačal prenočišče. Tako je, gospod. Lahko noč in vesele praznike!

— Vprašanje radeške elektrike. Se vedno čujemo številne pritožbe zaradi radeške elektrike, katero ima posestnik in industrialec g. Ravnikar na Njivicah. Električni svetli svetlo neredno, včasih tudi pomanjkljivo, zato so na dnevnem redu same nevednosti. Nekateri obrtniki trpe zaradi tega tudi precejšnjo škodo. Umestno bi bilo, da bi bila v najkrajšem času vloga na bansko upravo, ki bi naj odločujočim činiteljem pojasnila vse posledice slabega in neenakomernega električnega toka. Nikakor namreč ne gre, da bi morale biti zaradi Ravnikarjeve elektrike prizadete vse Radeče. Upamo, da se bo to vprašanje kmalu rešilo ugodno za vse odjemalce.

— Sneg mečejo na cesto. Pri nas je zapadlo že precej snega. Hišni posestniki ga mečejo izpred svojih hiš kar na cesto, kar gotovo ni v interesu hitrega prometa po mestu. Naprošamo, da bi ga odstranili s ceste na primernejše mesto.

— Napravite ograjo! Cesta, ki pelje iz Radeč na Vrholovo, se mestoma vzpenja ter vodi ponekod tik nad prepadom. Pri Didelu in Soteski je cesta brez potrebne ograje, kjer obstoja nevarnost nesreč, če se cesta ne bo ogradila. Naprošamo sreski cestni odbor v Krškem, da poskrbi za odpravo tega nedostataka.

— Veliki snežni zameti. Cesta, ki pelje iz Radeč v Podkraj, je popolnoma zamešana. Z Jelovega hriba je naneslo na pot toliko snega, da je promet s Podkrajem izključen. Dostop je možen samo s štajerske strani in to s čolnom preko Save.

— Občni zbor Prostovoljne gasilske čete Radeč. V petek na dan Sv. Treh kraljev popoldne se bo vršil v godbenem domu v Radečah občni zbor Prostovoljne gasilske čete z običajnim dnevnim redom. Udeležba je obvezna za vse člane.

— Božičnica na ljudski šoli v Podkraju. V petek je priredila ljudska šola v Podkraju božičnico za siromašne otroke. Obdarovanih je bilo precejšnje število otrok, kar gre velika zahvala šolskemu upravitelju g. Skalnu iz Podkraj. Šolsko upraviteljstvo se zahvaljuje vsem darovalcem v Radečah za poslana darila.

Božičnica mestnih revežev

Ljubljana, 24. decembra
Mestna občina ljubljanska je po stari tradiciji priredila včeraj popoldne v mestni kuhinji in prenočišču v stari cukrarni božičnico ljubljanskim ubogim, združeno z oddarovanjem in skromno zakusko. Akcija je v prvi vrsti omogočila darčljivost ljubljancem in raznih dobrotnikov, ki so prispevali v nabiralno akcijo vrhovnega socijalnega sveta. Prebitek nabrane vsote se je zdaj porabil za pogostitev mestnih revežev.

Velika jedilnica v I. nadstropju je zbrala nad 200 revežev obojega spola. Pevski kvartet je ob spremljanju harmonija najprej zapel dve božični, nato pa je stopil k razsvetljenemu božičnemu drevesu župan dr. Adlešič in je v kratkem nagovoru razložil pomen piazovanja božičnih praznikov ter želel vsem čim prijetnejše praznike. Na koncu se je zahvalil vsem, ki so prispevali k božičnici. Med reveže so razdelili skromna darila: moškim nogavice in cigarete, ženskam in otrokom pa rute in čepice, kuhinja pa jim je postregla s približkom. Obdarovanih in pogostenih je bilo okoli 200 oseb. V imenu revežev sta se toplo zahvalila dva obdarovanca in želela vsem prijeten božič.

Božičnica je bila sicer skromna, je pa vso razveselila mestne uboge, ko so videli, da jih dobra srca ljubljancev niso pozabila.

Avto ubil konja

Medvode, 22. decembra
Pri vasi Vaše, na glavni cesti med Goricanami in Medvodami se je pripetila večeraj popoldne huda nesreča. Proti Ljubljani je vozil tovorni avto, last Matevža Semica, podjetja za izdelovanje furnirjev, doma iz Poljanske doline v Bodovljah. Avto je bil prazen. Ko je privozil avto do Vaš, je dohitel skupino voznikov, ki so imeli naložene svoje vozove z drvmi. Bržčas zaradi zasnežene ceste in gladkih tal pa je šoferju avtomobila semičevemu sinu Ludviku, zaneslo avto med vozove, čeravno so se ti umaknili pravilno na skrajni rob ceste. Avto je zadel najprej ob voz posestnika Valentina Ločnikarja iz Trnovca, hip nato pa se je težko vozilo zezalelo od zadaj vpreženega konja. Konj se je prvi hip vzpel, potem pa padel. Dobil je hude poškodbe in je takoj poginil. Ubogega konja je naložil Semica na svoj avto in ga odpeljal v Ljubljano h konjarju, pobotal pa se je tudi z lastnikom konja, Ločnikarjem tako, da bo dobil Ločnikar drugega konja. Škoda, ki jo trpi Semica je znatna, saj je bil ubiti konj vreden dobre tri tisočake.

Šeparjev suknjč v garderobi

O božičnih praznikih

prilagojeno vsem ljubiteljem dobrih in lepih filmov

ogled našega božičnega krasnega sporeda!

Paula Wessely
Sodelujejo: Attila Hörbiger — Peter Petersen
in drugi prominenti dunajskega filma.
EDINSTVEN FILM, KI BO NAVDUŠIL SLEHERNEGA GLEDALCA!
Tel. 22-21 KINO UNION
Na praznik sv. Štefana predstava ob 10.30 dop. po znižanih cenah!

nepoznan in prekrasnih filmov »MASKARADA«, »TAKO JE KONČALA LJUBEZEN«, »EPIZODA« in »ŠTEVE« je pod režijo slavitega mojstra
GEZE BOLVARIJA
dovršila svoj najnovejši, najlepši film!

Zrcalo življenja

Nihče naj ne zamudi tega lepega filmskega umotvora!
Predstave o božičnih praznikih ob 15., 17., 19. in 21. uri!

NOVOLEETNE INSERATE (VOŠČILA)

sprejema uprava „Slovenskega Naroda“ neprekinjeno do četrтка 29. t. m. do 18. ure.

DNEVNE VESTI

— Osebnost Alojzija Bizjak, profesor na I. deški meščanski šoli v Mariboru, je bil imenovan za sodnega tolmacha za italijanski jezik pri okrožnem sodišču v Mariboru.

— »Službeni list« kr. banske upr. dravske banovine št. 103. z dne 24. t. m. objavlja uredbu o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah.

— Za mrtvega proglašeno. Okrožno sodišče v Murski Soboti je uvedlo postopanje, da se proglasi za mrtvega Senčar Anton, posestnik na Čakovci 9, občina Sv. Jurij ob Ščavnici, ki je odrinil takoj ob izbruhu svetovne vojne k vojakom in se ni več oglašal.

— Licitacija gradnje ceste Kranj—Naklo odobrena. Iz Beograda nam poročajo, da je gradbeno ministrstvo odobrilo licitacijo del za gradnjo moderne avtomobilske ceste Kranj—Naklo. Cesto, ki bo široka 7,50 m, bo gradilo znano ljubljansko gradbeno podjetje Ivan Bricej. Delati začne čim bo skopnel sneg.

— Poroka. V torek sta se poročila v Ljubljani g. Zoran Ražem in gđ. Milka Zilvec. Mladina poročencema želimo obilo sreče.

Vesele božične praznike in srečno novo leto 1934

želiva svojim cenjenim gostom in prijateljem

P. in K. STERK

restavracija Grand Hotela »Union«

Na sv. Štefana dan

koncert!

— Božična in novoletna voščila naših fanov iz Bosne. Vesele božične praznike in mnogo sreče v novem letu žele vsem čitateljem »Slovenskega Naroda« slovenski orožniki iz orožniške postaje Bihać v Bosni Franc Manček iz Planine pri Sevnici, Vladimir Gangl iz Vinice pri Črnomlju, Vinko Istenič iz Hotedrdice, in Andrej Žigon iz Logatca.

— Konkursi in prisilne poravnave. Društvo industrijev in veletrgovcev v Ljubljani objavlja za prvo polovico decembra naslednjo statistiko (številke v oklepaju se nanašajo na prvo polovico decembra lanskega leta). Otvorjeni konkursi v dravski banovini 1 (1), v savski 1, v primorski — (1), v dunavski 1 (1), v moravski — (2), razglašene prisilne poravnave izven konkursa v dravski banovini — (6), v savski — (3); potrjene prisilne poravnave v dravski Banograd, Zemun, Pančevo — (2); končana konkurzna postopanja v savski banovini 1, v primorski 1 (1), v zetski — (1), v dunavski 1 (10), v moravski — (2), v varadarski — (3). Beograd, Zemun, Pančevo — (3); potrjene prisilne poravnave v dravski banovini 5, v savski 2 (1), v drinski 1 (1), v dunavski 1.

ZVOČNI KINO SOKOLSKI DOM V ŠISKI, telefon 41-79.

Francoski velefilm

Greh prepovedane ljubezni

(DVE SIKOTI)

V glavni vlogi SERGIE GRAY.

Predstave: v nedeljo ob 3., 5., 7. in 9. uri ter v ponedeljek ob 3., 5., 7. in 9. uri.

Sokoli! Posečajte in podprajte Sokolski kino!

Prilagodni spored:

Neustrašni ženin

— Nacionalizacija tujih podjetij v Sloveniji. Zveza trgovskih združenj je začela zbirati kapital za nacionalizacijo tujih podjetij pri nas. Podjetja, ki so jih vodili ali jih še vodijo tujci pri nas, čeprav s slanimim močmi, bi morala postopno nacionalizirati. Če se tujci izselijo, podjetja ne smejo propasti, ker bi to bilo slabo škodo za naše gospodarstvo. Zveza trgovskih združenj je na predlog predsednika Staneta Vidmarja sklenila na svoji seji 17. novembra v Celju, da bo začela zbirati narodni kapital za nacionalizacijo tujih podjetij. V ta namen je v začetku tega meseca razposlala okrožnico. Zdej pa lahko že govorimo o prvih uspehih, kajti nekaj posameznikov se je že prijavilo z visokimi vsotami, da organizatorji že zdaj računajo na popoln uspeh akcije.

— Občni zbor zadruge Učiteljski dom. V četrtek dne 29. decembra t. l. se bo ob 10.15 uri vršil v penzionatu Učiteljskega doma občni zbor zadruge Učiteljski dom. Dnevni red: 1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročila načelnika o poslovanju zadruge v letu 1933. 3. Poročila kuratorja o poslovanju penzionata v letu 1933/34. 4. Poročila nadzornika o računskem zaključku za leto 1933/34. 5. Volitve načelnika, nadzornika kuratorja in razsodišča za dobo treh let.

6. Predlogi. 7. Slučajnosti. Ako ta občni zbor ne bi bil sklepen, bo po § 33 četrte ure pozneje občni zbor na istem mestu, s istim dnevnim redom, ki skupa ne glede na število zastopnikov članov.

— Zahvala. Uprava drž. deške ljudske šole v Škofji Loki se tem potom zahvaljuje vsem, ki so pripomogli, da je božičnica na našem zavodu tako lepo uspela. V prvi vrsti se zahvaljuje gg. odbornikom Kolja jugoslovanskih sester, kr. banski upravi občnina v Škofji Loki in Stari Loki, tvrdi ki Beta, tvornici Zlatogor ter vsem znanim in neznanim dobrotnikom in dobrotnikom. Bog plačaji!

— Vodnikova družba ponovno prosi vse one gg. poverjenike (ice), ki se dotedaj niso prijavili članov iz svojega nabitnega okolja, da naj to opravijo vsaj do 6. januarja 1934. Za te člane zamudnike je Vodnikova družba rezervirala letošnje knjige v izmeri lanskega števila članstva. Velika škoda bi bila, da bi ti člani zamudniki ostali brez letošnjih knjig, ker naklada knjig kopni in bo kmalu pošla.

— Zblijanje delavskega zavarovanja. V pojasnilu k osnutku proračuna upravnih stroškov SUZOR-a za leto 1933. pravi uprava, da je prepričana, da je delavsko zavarovanje prebrodilo krizo zadnjih let, izvirajočo iz splošne gospodarske krize. Od oktobra 1932. do vseheta septembra 1933. je bilo povprečno zavarovanih 710.798 delavcev in nameščenecv in povprečna dnevna zavarovana međa je znašala 23.38 din. Upravni stroški delavskega zavarovanja bodo že v tekočem letu efektivno nižji od upravnih stroškov v sosednih državah. Za osebnostne izdatke je predvidenih v proračunu za leto 1933. din 8.668.867. Ta postavka je za 1.842.529 din večja od postavke za tekoče leto, ker se je povečalo število osebja v zvezi s povečanjem števila članstva ter uvedbo nove panoge zavarovanja za osemoglost, starost in smrt. Postavka materialnih izdatkov izkazuje v novem proračunu 2.370.000 din in je za 210.000 din večja od lanske. Vsi izdatki so v novem proračunu preračunjeni na 13.183.867 din.

DIPL. OPTIK

Fr. P. Zajec

LJUBLJANA, PASAŽA NEBOTIČNIKA

— Vodnikova družba sporoča vsem članom, ki se vsako leto prijavljajo direktno družbeni pisarni, a za leto 1933. se niso obnovili članarine, da so za nje letošnje knjige rezervirane do 6. januarja 1934. Pohitite torej s prijavo, da ne zamudite tega zadnjega termina in ne ostanete letos brez lepih Vodnikovih knjig, ki so deležne splošne priznanja.

— Grafolog Feliks Globočnik. Jesenice-Fuzine, Industrijska 6. Dravska banovina, izvršuje vsa v grafološko stroko spadajoča dela na strogo znanstveni podlagi točno ter kulturno. Sprejema istotam stalno tudi stranke. Psihologizacijo — ocenjevanje značaja, eruiranje anonimnih piscev, eksperimentalna ter patološka grafologija in tako dalje. Specialna dela po dogovoru. Diskrecija zaščena. Pošilja 50 din, pa dobite precizno izdelano analizo, ki vam bo koristila celo življenje. Pri dopisih je treba navesti spol ter rojstni datum pisca. Osebnost obisk 30 din.

— Maurice Leblanc. SKRIVNOSTNO OKO. Založba »Nove Dobe« v Celju, 198 strani, cena 16 din. Kriminalni roman nam je dala zadnja doba obilo, saj spada ta vrsta čtivo med najbolj priljubljene knjige. Znan veliki pisatelj so bili mojstri kriminalnih gozdov. Naj omenimo samo Američana Poeja, potem pa Angleža Chesterton in Biggersa. Detektivni Lupin, Leococq, Charlie Chan in Sherlock Holmes so danes bolj znani kakor njihovi duševni očetje-pisatelji, ki so jih ustvarili. Pa se vendar morajo po svoji popularnosti vsi skriti pred Arsenom Lupinom, gentlemanom-vlomilcem, ki mu je dal življenje najboljše med francoskimi pisatelji detektivskih romanov Maurice Leblanc. Simpatični zločinec — prav za prav mu dajemo ta priimek neradi, saj je težavno doleteti točno mejo med dovoljenim dejanjem in zločinom, zlasti v sedanjih dobi —, ki je vso dobo in nikar, ki ima povsod svoje prijatelje in zveze, ki se norčuje iz policije in vseh, je za Francozo kar legendarna osebnost. Njegovih pustolovščin je že opisal Leblanc v milijonskih nakladah in je v vseh jezikih v svet, toda občinstvo hoče še vedno novih in jih tudi dobiva. »Skrivnostno oko« spada med najboljše Leblancova dela, afera z graditvijo Pa-

namaškega prekopa, mu daje še posebno privlačnost. Obravnava boj med Lupinom in izsiljevalcem, ki ima dokaz, da so nekateri poslani prejeti podkupnine za molk pri panamski aferi. Pri tem mora Lupin še rešiti svojega najdražjega pomočnika, ki je bil po krivici obsojen na smrt in ki je sin njegove tihe ljubezne. Boj je hud, toda naposled se le vse konča tako, kakor je treba in kakor si želi bralec. Delo bo marsikomu prineslo nekaj ur oddiha in zabave. Poslovenli ga je naš znan prevajalec Boris Rihteršič.

— Vodnikova družba obvešča vse svoje poverjenike (ice), ki so že prejeli letošnje knjige za svoje člane, da ima še par sto izvodov letošnjih knjig na razpolago za člane-zamudnike. Prijavite jih čimprej, dokler traja še zaloga.

— Vreme. Vremenska napoveda pravi, da bo spremenljivo zmerno hladno vreme s padavinami. Včeraj je snežilo v Ljubljani, Mariboru in Zagrebu, po drugih krajih pa deževalo. Najvišja temperatura je znašala v Beogradu 4, v Sarajevu in Zagrebu 2, v Ljubljani 0,8, v Mariboru —1,3. Davi je kazal barometer v Ljubljani 756,7, temperatura je znašala —1,2.

— Značilno za naše čase. Osijski »Hrvatski list« poroča: V mladinskem gledališču je bil napovedan koncert izbranih opernih arij in pesmi prvaka ljubljanske opere g. Roberta Primožiča. Koncert so morali pa odpovedati, ker je bil odziv mladine preslab. To omalovaževanje resne umetniške prireditve je treba obžalovati. g. Primožiču bi pa priporočili, naj prireditve prihodnje na odru boksarsko ali nogometno tekmo ali pa čarovniško produkcijo, pa je lahko prepričan, da bo gledalščice polno — mladine.

— Silno neurje na Jadrani. V četrtek ponoči in včeraj je divjalo na vsem Primorju silno neurje. Pomorski promet se je moral zelo omejiti. Mnogi parniki sploh niso mogli iz pristanišča. Parnik »Crikvenica«, ki vozi na progi Velika—Hvar—Split, že dva dni ni prišel v Split. S Suseda vozečki parnik »Zagreb« se je komaj prebil skozi vihar in priplul do Splita. Otok Hvar že dva dni nima zveze s parniki.

Iz Ljubljane

—lj Ivan Pua na zadnji poti. Včeraj ob 16. je bil izpred mrtvašnice v zavetišču sv. Jožefa na Vidovdanskem cesti pogreb znanega bivšega kavarnarja in gostilničarja Ivana Pua. Na zadnji poti na evangeljsko pokopališče ga je spremljala velika množica, zlasti mnogo gostilničarjev. Pokorni Ivan Pua, ki je doživel 76 let, je bil po rodu Svecar. V Ljubljano je prišel še kot mladenič in se izučil natarske obrti v kavarni, ki jo je vodil njegov rojak Egija. Po dovršeni učni dobi se je kmalu osamosvojil in odprl asno kavarno, ki jo je imel na prejšnji sv. Petra cesti, kasneje v Kolodvorski ulici, dalje v Prečni ulici, kjer je imela svoje prostore mestna zastavljarnica in menda se kje drugje. V kasnejših letih je vodil gostilno na Vidovdanskem cesti, nazadnje pa na Šentpetrskem nasipu poleg Šentpetrškega mostu. Bodi pokojniku ohranjen blag spomin, žalujoci ženi pa naše najiskrenejše sožalje!

Komu še danes znano ni, DA NOVI ČVICEK IN RIZLING ZA PRAZNIKE IN NOVO LETO, KATERI TUDI NA DOM SE DODELI — PRI KATERCI IN TONETU — V ROZNI DOLINI SE DOBI TELEFON 56-77

—lj Božični trg med »Stolice« in sementiščem privablja kupovalce z magično silo. Saj pa je na stojnicah tudi razloženega toliko blaga in mikavosti, kakor že zlepa ne. Od skofovega kruhka, ki ga je prinesla v mesto žena tam iz okolice Škofje Loke pa do svetilniških kipev, vseh mogočih silkanic, dobropoljskih lesenih igrač, celih in napoj gotovih jasec iz rok domačih podeželskih umetnikov, do gorenjskih domačih in tovarniških pletenin, pisanih oblek itd. Nad stojnicami pred stolico se je postavil celo zgovoren prodajalec univerzalnega čistila, ki zbira okrog sebe pod velikim dežnikom radovedno množico, mdske kakor ženske in jih sproti prepričujoče, da ga ni boljšega sredstva proti maštinam in drugim madačem na obleki, perilu itd. Kadar neha z govorom in razkazovanjem, hiti zavijati tisto »imenito« mažo v reklamni letak, gruča ljudi se razkropi in že prihajajo novi. Nekje sredi urga, stisnjem med stojnice, kriči prodajalec drugega čudodelnega sredstva za krpanje razbite posode, ki mu prav tako cvete kupčija. Kramarji in kramarice vabijo ljubljanske in podeželske kupovalce, da stopajo bliže k stojnicam, kjer se kupčije vse od roba do rdečih in modrih jopic, od silvanke do izgočevljenih obleke. Na božičnem trgu je vsega na kupe za božično drevo

—lj Živahno vrvenje na živilskem trgu. Zdi se, kakor da so gospodinjice šele danes stopile iz rezerve ter se začele nekoliko bolj zanimati za blago na živilskem trgu, ki je bil tako dobro založen kakor smo vajeni pred večjimi prazniki. Ker je sozračno toplo, je olajšana prodaja zelenjave na prostem, razen tega pa je bil trg še tem bolj založen z zelenjavo, ker je nehala snežiti. Prodajalci prejšnje dni skoraj niso mogli na trg zaradi slabega vremena, a nekateri so tudi varčevali ter pripravljali blago za prodajo zadnje dni pred prazniki. Danes je bil trg začen tudi z ribami. Morske ribe so bile kmalu razprodane, a tudi rečne so šle precej v denar. Posebno živahno vrvenje je bilo na perutninskem trgu in gospodinjice so danes mnogo bolj posegale po perutnini kakor včeraj. Cene se niso niti sicer spremenile, včasih perunina je bila po 28 do 30 din (kokoši). Precej so pa g. p. p. tudi kupovali zaklano perutnino, ki je na prodaj vselej po stalnih cenah.

Božični program v Kinu Sloga, tel. 27-30

SHIRLEY TEMPLE

ČUVARJI INDIJE

V glavnih vlogah: VICTOR MAC LANGLEN, JUNE LANG, AUBREY SMITH.
Predstave ob praznikih ob 15., 17., 19. in 21. uri!
Na Božič in na praznik v ponedeljek ob 10.30 isti spored — znižane cene!

Naš božični winy Forstova Serenada

dvojni spored!

in GEORG O'BRIEN

„Lov za zla dom“

KINO MOSTE

Predstave oba dni ob 1/3, 1/6 in 1/9. uri.

—lj Šentjakobčani ponovno poslednjič zabavno Golarjevo komedijo »Vdca Rošinka« na božično nedeljo ob 20.15 in na Stefanovo ob 15.15. Igra je izvrstno naštudirana in je dosegla pri vseh uprizaritvah velik uspeh. Zasedba vlog je ista kakor pri premieri, le vloga Janeza igra mesto g. Plevela g. Novak. Na Silvestrovo bo premiera Haskovega »Dobrega vojaka Švejka«.

—lj Služba pri mestnem cestnem nadzorstvu. Mestna občina ljubljanskega sporoka, da ima mestno cestno nadzorstvo neprekinjeno službo ponoči in podnevi na telefonu št. 42-22. Stranke naj se obračajo na ta naslov le v res nujnih primerih, ko je treba odpraviti nedostatek ali poskodbu na javnih cestah in njih napravah. Za ureditev in popravila na zasebnih zgradbah in napravah se morajo posestniki obračati le na zasebna podjetja in prevzemnike. Zasebnih del mestno cestno nadzorstvo ne opravlja.

—lj Zveza za tujski promet v Ljubljani priredi v nedeljo dne 25. t. m. in ponedeljek dne 26. t. m. vsak-krat z »dohodom ob 8 uri zjutraj z dvorišča gosline pri Flogovcu (Tyrševa c.) smučarski izlet na Kureček. Priprave sprejemajo biljetarice Putnika v Ljubljani.

—lj ZIMSKO PERILO — KARNICNIK — NEBOTIČNIK.

—lj ZA DAME IN GOSPODE: moderen in higranski brivsko-frizerski salon »MATE PLIVERIC, Ljubljana, hotel »Sloga« (Francišanska ul.).

—lj Plesni zavod »Jenke« v Kazini-Zvezda ima »Božičnico« pri nedeljskem popoldanskem plesu od 16. do 20. ure, v ponedeljek ob 20. pri začetniškem tečaju, kjer se novinci še sprejemajo, v torek pri »nadeljevalnem« in v sredo pri »izpopolnjevalnem« tečaju. V četrtek »zač. nadaljevalni« tečaj. Posebne plesne ure in informacije vsak dan. Plesni-e popust.

—lj XV. Obrtniški ples bo dne 14. januarja v Kazini.

—lj Plesna šola na Taboru ima svojo redno vajo mesto v nedeljo na praznik 26. t. m. ob 20. uri.

—lj Nov salon pri Patrichu. Znan gostilničar Patrich na Dolenjski cesti je uredil nov moderen salon, ki bo služil za ples, zabave in razna predavanja. Salon, ki je res lepa pridobitev za ves dolenjski okraj, bo odprt na Stefanovo, prirejena bo zabava s plesom. Vabimo Kurjevaščane in vse okolišane k otvoritvi!

—lj Da ne bo reserparuma. Včeraj smo poročali, da se bo s 1. januarjem 1934 mleko v Ljubljani podražilo na 250 din liter dostavljeno na dom. Da ne bo kdo mislil, da smo sami utemeljevali in opravičevali podražitev mleka, moramo ugotoviti, da je pomotoma izostal podpis jod dotičnim čankom, ki nam ga je poslal Mlekarsko društvo za Ljubljano in okolico.

—lj Umetniška »vzava« v Jakobčevem paviljonu je zaradi izrednega zanimanja podražena do novega leta. Razstavljajo tudi že iz ven naših meta priznani umetniki A. G. Kos, M. Malec in Fr. Gorše. Občinstvu priporočamo ogled te pomembne razstave! Proštorji so kurjeni.

—lj Gostilna Marine Zr. »Sloga«. Na Stefanovo velika neprestna prireditve! Koncert. Zebava. Ples.

—lj Za božična darila mestnim revešim je darovala Prva ljudska trgovina pletenin in tkanin Dračotina Hribar na Zaloški cesti 384 parov novic in 13 volnenih jopic za revne otroke. ki bodo gotovo od srca hvaležni za tako dobrodošlo in izvrstna topla darila. Za božičnico najrev-

Al Capone bo moral v sanatorij

Iz Amerike poročajo, da bo slovitih tihotapec Al Capone, ki sedi zdaj v jeti, kjer se pokori za svoje grehe, po odsledni kazni interniran v nekem sanatoriju. Amerika se hoče na ta način zavarovati pred norimi podvigi velikega tihotapca, ki je nekaj let držal vso Ameriko v strahu.

Iz Poljčan

—lj Lepa božična sokolska deca. Tukajšnji Sokol je v četrtek pri bratu Mahoriču priredil za sokolsko dečo božičnico. Bila je zelo dobro pripravljena in gre bratom in sestram, ki so se zavzeli za stvar, vse priznanje. Predvsem se Sokol v imenu obdarovane dece vsem darovalcem, ki so pripomogli s svojimi prispevki do tako humane prireditve, najlepše in najiskrenejše zahvaljuje. Pred obdaritvijo je starosta nagovoril dečo ter jo opomnil, naj bo tudi v bodoče sveta sokolskim načelom, kakor so vzklili pri trirakni »Zdravje« vzvišene sokolskemu bratu, starejši kraja Petra II. Pred pripravljenimi božičnim darovalcem je deca Bregar, Kajetan in Perdijska deklarirala in zapeli so božično pesem,

nakar so bili vsi obdarovani z nogavicami, robci, šolskimi potrebčinami, pecivom, sadjem, znaki in legitimacijami. Pogoščeni so bili tudi s hrenovkami in čajem. Z otroških lic je sijala radost ob tej svečani priliki. Božičnica, ki je bila po kratkem govoru vadijela Zolnirja s pesmijo »Hej Slovani, zaključena, bo ostala vsem v trajnem spominu.

Vreme nezanesljivo

Ljubljana, 24. decembra
Praznovanje se začne, a še vedno ne vemo, kakšno bo vreme jutri in pojutrišnjem. Od vremena pa zavisi vse praznovanje. Mnogi meščani se še vedno niso odločili, ali na jostanje doma med prazniki ali pa naj tvegajo daljše potovanje.

Vremenslovci sklepajo, da se vreme jutri najbrž še ne bo spremenilo. Še vedno prevladujejo južni zračni tokovi in izboljšanja vremena še ne moremo pričakovati, vsaj v dolinah ne. Morda bo nekoliko boljše vreme na planinah, vendar tudi to ni zanesljivo.

Snežja je zdaj povsod dovolj, da ga prijateljem zimskega športa ni treba iskati. V 24 urah od včeraj do davi ob 7. ga je zapadlo še 10,5 cm, da je zdaj snežna plast v Ljubljani debela 30,5 cm. Sneg je še suh in upajmo vsaj, da se še jutri ne bo spremenil v brazgo, čeprav je nevarnost, da bo nastopilo še toplejše južno vreme.

Ljudem je zdaj zelo težko svetovati, ali se naj odločijo za praznovanje zunaj mesta, da bi jim ne pokvarili praznikov z razotaranjem. Vreme je nezanesljivo — morda se ne bo poslabšalo, nikakor pa ne smemo računati, da se bo izboljšalo. Previdnost je priporočljiva. Sicer je pa vsaj za smučarje glavno, da je sneg zapadel in da se bodo lahko razgibali na belih poljanah. Bodo pa malo bolj mazali smuči.

Iz Kranja

Hotel »Stara pošta«, Kranj
nudi morske in sladkovodne ribe, originalni dingač in opolo. — Na Štefan dan domača veselica brez vstopnine.

— Podružnica SPD v Kranju sporoča vsem planincem, da je novozgajena Valvazorjeva koča pod Stolum odprta vso zimino in da je za planince vsestransko poskrbljeno. Na Silvestrovo večer bo v koči zabavno, oni, ki bi se radi poslovili od starega leta, daleč od mestnih težav, naj obiščejo Valvazorjevo kočo.

— Zahvala! Krajevni odbor, Udruženje vojnih invalidov in Kranjski je priredil božičnico dne 18. decembra t. l. Ob 9. uri so se začeli zbirati vojni invalidi, vdove in sirote v veliki dvorani hotela Stare pošte. Po govoru tvoj. predsednika Grošlja, se je začela obdaritev. Obdarovanih je bilo nad 100 invalidov, vdov in sirot, iz organzacije, kateri so najbolj sromasni. Odbor kakor tudi vse članstvo se v prvi vrsti zahvaljuje kranjskim tovarnam, trgovcem in vsem ostalim meščanom, ki so darovali k tej obdaritvi. Ker oni cenijo kaj so vojne žrtve, in kako je težak njih položaj. Vojne žrtve težko pričakujemo novega invalidskega zakona, kakor se nam obeta, ker s tem bo marsikateri se lahko izboljšal svoj sedanjí žalosni položaj. Še enkrat najlepša hvala vsem darovalcem. — Odbor.

Iz Ljutomera

— Sokolski kino. Zvočni Sokolski dom v Ljutomeru nam pokaže v nedeljo 25. m. ob 16. in 20. in v ponedeljek 26. t. m. ob 16. in 20. glastveni film »Flešem za tebe« v torek ob 20. pa »Beli jorgovan«.

— Sokolska prireditve pri Mali Nedežli. Po lepi akademiji v pioslavo 20 letnici zedinjenja in Miklavževi prireditvi priredi škola ka četa v svojem domu 31. m. ob 19.30 Silvestrov večer z vlezabavno veselolgro. — Sokolska čitalnica in knjižnica poslujeta vsako nedeljo in praznik, v knjižnici je na razpolago mnogo lepih in zabavnih knjig.

— Nad sobani so se maščevali. V preteklem tednu so neznani pobalini izurvali pred Sokolskim domom reklamne sohe s tablamii ter jih pometali v ščavnico. To jim ni zadostovalo. Pohili so še šipe na omari, kjer so izložene slike različnih filmov.

— Soferški izpit. Po dovršenem tednju, ki se je vršil v Lju omoru, je položni izpit za soferje 15 kandidotov.

Iz Kamnika

— Na praznik sv. Štefana dne 26. decembra ob 10.30 bo slovenska sv. m. š. pridigo v kamniku v hiši br. Ivana Mačhiga, Zaprce št. 22, h kateri se prijazno vabijo vsi verniki starokatoliške cerkve ter prijatelji slovenskega bogoslužja.

Kaj pa je tebe treba bilo, dete ljubo...

Problem nezakonskih otrok od dobe, ko je oče smel ubiti nezakonskega otroka do priznanja enakopravnosti v zakonu ali izven njega rojenih otrok

Ljubljana, božič 1938.
Te dni, ob obletnici tistih dnevo, ko so našli dete v plenici povito in v jasli položeno, na praznik otrok, se je treba spomniti na dete, ki ga ni bilo treba, čigar oče hodi po svetu kdo ve kje, in ga je nezakonske matere in nezakonskega otroka sram.

Prešernova nezakonska mati je zaječala: On, ki ptice pod nebom živi, naj ti da srečne, vesele dni. — Za moderno zavest in za sodobno državo in družbo je vprašanje nezakonskih otrok eno izmed težkih vprašanj. Zakonodajalec ne more prepuštili nezakonskega otroka Njemu, ki ptice pod nebom živi. Zakonodajalcu, družbi, državi in ljudem se vsiljuje težko vprašanje: Ali naj imajo država in zakonodajalec v nezakonskih materah in nezakonskih otrocih dober državljani ali zločince, razbojnike, vlačuge? Ni ga več normalnega človeka v sodobni družbi, ki ne bi pritril trditvi, da se mora sodobna država brigati tudi za nezakonskega otroka in za nezakonsko mater, da otroci in matere ne propadejo kot zavrnjena, izpostene človeške družbe izločena bitja.

USODA NEZAKONCEV IN ZLOČINI

V sodnih dvoranah spoznamo kruto usodo nezakonskih otrok, ki so jih očete zatajili, ki jih matere niso mogle vzgajati in rediti. Ni naključje, da je skoraj ena tretjina obtožencev v Sloveniji rojenih izven zakona. Dan za dnem stopajo pred sodnike obtoženci, ki vedo samo za materino ime, ker ga nosijo sami, o očetu pa ne vedo, kje in kaj je.

V zadnjem času skoraj ni dneva brez razprave proti dekletom, fantom in babicam zaradi odprave telesnega plodu. Zagovor nesrečnih deklet je ponavljajoča se stara pesem o bedi in stiski, o skrbi za preživljanje otroka, o strahu pred očetom, o strahu pred bodočnostjo, o strahu pred sramoto. Pred dnevi je sedla na zatožni klopi obtoženka, ki je šla k babici, ker se je bala fantovih groženj. Fant ji je grozil, da jo bo ustrelil. Če bo otroka rodila. Dekle se je ustrašilo, rado bi imelo otroka, čeprav je vedelo, da ga bo v bolečinah rodilo in s težavo redilo. Fant je bil neizprosno, dekle se je vdalo in šlo k babici. Danes, po štirih letih od tega dogodka, je dekle bolhna, hiračoka mlada ženska. Nikdar več ne bo zdrava.

Takih primerov bi lahko našli mnogo. Res je, detomori so čedalje redkejši. Umori donosenih otrok niso več na dnevnem redu, kakor pravimo, na dnevnem redu so pa obtožbe po §§ 171 in 172 k. z., zakoni, ki štijo v materinem telesu ključ življenja.

Kriminalne in sodne statistike same torej opozarjajo na važnost vprašanja nezakonskih otrok, kajti cela vrsta je zločinov, ki so v tej ali oni zvezi s tem vprašanjem. Kaznivna dejanja zoper življenje in telo po omenjenih paragrafih bi se brez dvoma zmanjšala po številu, če bi nezakonske matere bile primerno zaščitene z zakonom, če bi bili docela zaščiteni tudi nezakonski otroci in njih pravice. Problematiko tega vprašanja hočemo pokazati z opisom sedanjega stanja zakonodaje, v kolikor se tiče nezakonskih otrok in mater, in z opisom prizadevanj sodobne pravne vede za rešitev tega vprašanja.

OD CASOV, KO JE OČE LAHKO UBIL NEZAKONKEGA OTROKA

Vprašanje o pravnem položaju nezakonskega otroka je tako staro kakor ustanova zakonske zveze med moštem in ženo. Reševanje tega vprašanja v teku stoletij v razvoju narodov je imelo razne faze. Gibalo se je od skrajnosti do skrajnosti, od pravice nezakonskega očeta, da je lahko umoril svoje nezakonske dete, do pravnega in družbenega naziranja, da ni razlike v nobenem pogledu med zakonskimi in nezakonskimi otroki, kakor se je uveljavilo v Sovjetski Rusiji.

V zgodnjem rimskem pravu nezakonski otrok ni bil v pravni zvezi niti z materjo niti z očetom. Pozneje je rimsko pravo priznalo nezakonskim otrokom glede na mater iste pravice, kakor zakonskim, celo pravica do dediščine po materi je bila priznana nezakonskemu otroku, a glede na očeta nezakonski niso imeli nobenih pravic, čeprav je bil oče znan, razen otrok, ki so bili rojeni v konkubinatu.

V starem germanskem pravu so pripadali nezakonski otroci materinemu rodu z vsemi pravicami. Če je bilo očetovstvo priznano, so imeli otroci tudi do očeta isto pravo razmerje kakor zakonski otroci.

Temeljno spremembo v obeh najstarejših kodeksih je povzročila krščanska religija in njeno pojmovanje zakona. Položaj nezakonskih otrok se je tudi do matere poslabšal, nezakonski otrok je bil po etičnem vrednotenju krščanstva prezira, sramote in pogubljiva vreden stvar. Samo otrokom iz konkubinata je cerkev dopuščala tudi glede na očeta nekatere pravice. Ta srednjeveški položaj nezakonskih otrok se je nekoliko izboljšal šele v pandektnem pravu.

Francosko predrevolucijsko pravo je bilo povoljno za nezakonske otroke, dopuščalo je svobodno iskanje in ugotavljanje očeta in očetovstva zaradi vzdrževanja otroka. Konvent je pa v II. letu francoske revolucije razveljavil te določbe in v Napoleonom Code civil je prišla »ena izmed najstrašnejših odredb« tega kodeksa: prepovedano je bilo iskanje in ugotavljanje očeta in očetovstva. Ta odredba je prišla kasneje tudi v srbski zakonik in je še danes v veljavi. Ugotavljanje očetovstva je bilo dovoljeno le v primeru, če je kdo nezakonsko mater ugrabil ali jo posilil. Moderni pravni pravilo, da ta odredba ni nič manj okrutna kakor tisto pravo, ki je dajalo nezakonskemu očetu pravico ubiti svojega nezakonskega otroka.

ZA ENAKOPRAVNOST ZAKONSKIH IN NEZAKONSKIH OTROK

V glavnem je mogoče še danes urediti pravni položaj nezakonskih otrok in mater po treh načelih, in sicer po načelu rimskega prava, po načelu germanskega prava ali po sodobnem načelu, ki zahteva kar mogoče najbolj izpeljano enakopravnost med zakonskimi in nezakonskimi otroki.

Po rimskem pravu dobe otroci, rojeni izven zakona, v pravice glede na mater in njeno rodbino, namreč očetu so pa brez pravnega razmerja. Po germanskem pravu srednjega veka je nezakonski otrok brez pravic, zavezanec z zakonom, i do matere i do očeta. Nezakonski otroci so po pojmovanju tega prava manjvredni ljudje

in državljani. Po tretjem načelu gre za težnjo, da se pravice nezakonskih otrok čim bolj izenačijo s pravicami zakonskih otrok tako do matere kakor do očeta.

Sodobni pravni kontinentalne Evrope so zavrgli obe prvi načeli in oba prva sistema. Drugi sistem je v veljavi samo na Angleškem. Po sodobnem pojmovanju človeka in človeške zajednice je nemoralno in nečloveško postaviti določen odstotek ljudi, ki niso krivi, da so bili rojeni izven zakona, v vrsto manjvrednih in brezpravnih članov človeške družbe. Tako pojmovanje je danes v nasprotju z etičnim vrednotenjem. Ustvarjanje kvalitativno manjvrednih državljanih celo s pomočjo zakonodaje se protivi zdravemu in treznemu razumu in čustvovanju sodobnikov, kakor je očitno pojmovanje o manjvrednih razredih in slojih človeške družbe.

V SLOVENIJI ZA BEOGRADEM NAJVEČ NEZAKONSKIH OTROK

Naši pravniki se mnogo bavijo z vprašanjem, kako bi bilo treba urediti pravni položaj nezakonskih otrok pri nas. Statistični podatki iz povojnih let iz vseh evropskih držav kažejo, da stalno narašča v vseh državah število nezakonskih otrok. Tako je tudi v Jugoslaviji. Leta 1932 se je v Jugoslaviji rodilo 442.053 otrok, od teh je bilo 23.725 nezakonskih, to je 5.37%. L. 1933. se je rodilo v Jugoslaviji 428.262 otrok, od teh jih je bilo 23.775 nezakonskih, to je 5.55%. V l. 1934. se je rodilo v Jugoslaviji 435.682 otrok in je bilo od teh 24.126 nezakonskih, to je 5.53%. Odstotek nezakonskih otrok je torej pri nas precej visok. Številke same zahtevajo, da vprašanje nezakonskih otrok posveti zakonodajalec vso pozornost.

Največji odstotek nezakonskih otrok izkazuje Beograd. L. 1932. je bilo v Beogradu od vseh novorojenčkov 14.59% nezakonskih, l. 1933. se je število še povečalo, nezakonskih otrok je bilo rojenih 14.93%, naslednje leto pa je število padlo in je bilo to leto med novorojenčki 13.99% nezakonskih.

Po banovinah odpade največje število izvenzakonskih rojstev na zapadne banovine, a med njimi je na prvem mestu dravska banovina s 13.58% v l. 1932, s 14.29% v l. 1933 in s 13.29% v l. 1934. Najmanj nezakonskih otrok se rodi v varšavski banovini, statistika izkazuje za to banovino v letih od 1932 do 1934 1.18%, 1.27% in 1.10% nezakonskih otrok.

Za sodobno pojmovanje nezakonskih otrok je značilno, da je pred leti učitelje iz severozahodnih krajev prosilo na odločilnih mestih, naj se tudi za nezakonske otroke prizna rodbinska doklada za draginjo. Zakon o zaščiti delavcev iz l. 1922. je v resnici priznal v neki meri tudi izvenzakonsko družino in rento iz zavarovanja v korist nezakonskega otroka in nezakonske matere.

ŠTITI TI JE PA TREBA TUDI ZAKON MOŽA IN ŽENE

Na dani je, da je zanemarljiva nezakonska deca veliko socialno zlo, mimo katerega ne smemo. Nezakonski otroci so naj-

večkrat prepuščeni materam, ki žive v bedi in se ne morejo brigati za vzgojo otrok. Telesni in duševni ter etični razvoj otroka je ogrožen, med nezakonskimi otroki je smrtnost največja, izpostavljeni so telesnemu in duševnemu propadanju, iz teh vrst se rekrutira presenetljivo veliko število zločincev. Vsa ta dejstva silijo zakonodajalca k ureditvi pravnega položaja nezakonskih otrok. Priznati pa je treba, da reševanje tega problema ni brez težkoč. Glavna težkoča je pač meja med pravno zaščito zakonskih in nezakonskih otrok, kajti zakonska zveza med moštem in ženo je pravno priznana elementarna institucija, katero mora država ščititi. Žal v današnjem redu zakonodajalec ne more popolnoma izravnati pravnega položaja zakonskega in nezakonskega otroka, to bi bilo v škodo privilegiranega braka. Zavrniti pa moramo kljub temu vse zakonske mere, ki bi ustvarjale iz nezakonskih otrok manjvredne in osramočene člane človeške družbe. Pravice in eksistenca nezakonskega otroka mora biti zaščiteni tudi v primeru, da oče svojega očetovstva ne prizna, kajti po neki statistiki prizna očetovstvo prostovoljno samo ena štirinajstina očetov nezakonskih otrok.

Naši pravniki, ki se posebno pečajo s pravnim položajem nezakonskih otrok, predlagajo, naj zakonodajalec predvsem dopusti svobodno iskanje očeta in ugotavljanje očetovstva v vsakem primeru brez izjeme in s pomočjo vseh dokaznih sredstev. Glede sorodstvenih odnosov predlagajo, naj bi bila sorodstvena zveza nezakonska z zakonom zaščitena in priznana tako napram materi kakor napram očetu. Vzgljono in nadzorno oblast naj sodišče dodeli lahko materi ali pa očetu. Glede vzdrževanja nezakonskega otroka naj bi imel oče dolžnosti in obveze enako kakor mati, omejitve naj bi se uveljavile le glede na trajanje vzdrževanja. Nezakonski otrok naj bi imel vse nasledstvene pravice do matere in njene rodbine, do očeta in njegove rodbine pa naj bi teh pravic ne imel.

Za našo državo je vprašanje pravnega položaja nezakonske matere in nezakonskega otroka še posebno aktualno, ker je na primer ugotavljanje očetovstva dopuščeno samo v Sloveniji, Hrvaški, Dalmaciji in Vojvodini, a v vseh drugih pokrajinah nesrečna nezakonska mati sploh nima pravice klicati pravico na pomoč, četudi bi lahko dokazala, kdo je oče njenega nezakonskega otroka. V Srbiji sme nezakonska mati zahtevati sankcije po zakonu samo v nekaterih primerih, če je bila ugrabljenja, posiljena ali prevarana.

Pri reševanju tega vprašanja se tepo med seboj interesi štirih: otroka, matere, očeta in države. Razum in vest sodobnega zakonodajalca ukazuje, da mora za vsako ceno spraviti nasprotujoče si interese v sklad tako, da bo kar najbolj zaščiten nezakonski otrok. Zgledi v modernih državah, zlasti na Norveškem, so dokazali, da je to mogoče, ne da bi bil ogrožen moralni in materialni obstoj legalnega zakona in družine.

Stavbno gibanje v Ljubljani

Številke nam kažejo, da vrednost v zadnjih letih v Ljubljani sezidanih poslopij ni posebno velika

Ljubljana, 24. decembra

O stavbeni delavnosti v Ljubljani sicer dovolj pisemo, mnogo več kakor recimo beograjsko in zagrebško časopisje o številnih stavbenih delih v Beogradu in Zagrebu. Beograd se je v resnici razvil v veliko mesto skoraj v ameriški hitrosti in tudi v Zagrebu so zidali zelo mnogo. Ljubljana zelo zaostaja, najh še toliko govorimo o njenem napredku ter še tako vneto opisujemo stavbena dela. V Ljubljani se marsikomu zdi, da je mnogo stavbenih del, pač zato, ker je pravo središče Ljubljane majhno in se ne povsem zaznava. V središču je zelo malo ulic z novo, izravnavano stavbeno črto in ki bi jih krasila le nova poslopja. Dosej je bilo tudi še v središču precej nezadanih parcel, da je mesto le tu in tam imelo arhitektonsko zaključene ulice. V Ljubljani so se cele četrti, ki bi jih bilo treba temeljito preurediti, podretili stara poslopja, ki le kradejo drag, prostor in ovirajo mestni razvoj ter ob reguliranih ulicah sezidali nova poslopja.

Številke nam kažejo, da vrednost v zadnjih letih v Ljubljani sezidanih poslopij ni posebno velika, čeprav je bilo precej stavdel. Večjih poslopij zidamo le nekaj na leto. Pač pa je bilo letos nekoliko več večjih stavbenih del.

Leta 1934 se je šel kazal v stavbeni sezoni močan vpliv gospodarske krize in neurejenih razmer na denarnem trgu. Stavbenih del. Večjih poslopij zidamo le nekaj čini za manjša dela. Za nove hiše je bilo izdanih 192 stavbenih dovoljenj. Skupna vrednost vseh teh del je znašala le 20 milijonov 183.300 din. To je vsekakor malo; upoštevati je namreč treba, da se ta dela razdelje na vse leto ter da srednje velika nova hiša velja nekaj milijonov. Vrednost novih stavb je znašala leta 1934 samo 17 milijonov 112.300 din, ostala vsota odpada na stroške prezidav, kanalizacij in drugih manjših stavbenih del. Prostornina novih poslopij znaša 90.875 m³.

Morda bi kdo pričakoval, da so se razmere izboljšale l. 1935, a statistika nam kaže, da je bila tedaj še slabša stavbena sezona. Izdanih je bilo sicer nekoliko več stavbenih dovoljenj, in sicer 256, toda vrednost vseh stavbenih del je znašala le 15.588.450 din. Za nova poslopja je bilo izdanih 166 stavbenih dovoljenj. Prostornina teh stavb je pa znašala 82.068 m³, kar tudi dokazuje, da je bil obseg stavbene delavnosti še manjši kakor prejšnje leto. Vrednost novih poslopij je znašala le 13.624.950 din.

Znaatno boljše stavbena sezona v primeru s prejšnjimi leti je pa bila l. 1936, ko je bilo izdanih 427 stavbenih dovoljenj, med njimi za 327 novih poslopij. Vrednost vseh stavbenih del je bila tedaj v zadnjih letih najvišja, 45.966.900 din. Da odpade večina te vsote na nova poslopja, sprevidimo že iz tega, da je prostornina novih hiš znašala 290.027 m³, vrednost pa 42 milijonov 900.900 din.

Leta je bila stavbena sezona v Ljubljani slabša kakor predlanskim, čeprav je bilo izdanih več stavbenih dovoljenj, skupno 450. Skupna vrednost stavbenih del je namreč znašala le 36.048.000 din. Za nova stavbena dela je bilo izdanih 355 stavbenih dovoljenj. Prostornina novih poslopij je znašala 195.936 m³, torej približno 100 tisoč kubičnih metrov manj kakor predlanskim. Vrednost novih poslopij je znašala 27.878.000 din. Na druga stavbena dela torej odpade nad 11 milijonov din.

Te številke so najzanimivejše merilo za presojo stavbene sezone, zanesljivejšje kakor število zaposlenih delavcev. Sprevidimo torej, da je bila stavbena delavnost po letih krize v Ljubljani nekoliko živahnješa šele predlanskim, a da je bila lani zopet slaba. Letos kaže, da je zopet nekoliko živahnješa, vendar še niso zbrane vse številke, da bi lahko z zanesljivostjo presodili, koliko je boljše.

Statistika obsega številke do novembra. Zanimivo je zasledovati razvoj stavbene sezone po posameznih mesecih. Skoraj popolno mrtvilo je vladalo januarja, ko je bilo izdanih samo 13 stavbenih dovoljenj, a med njimi le dve za novi poslopij. Vrednost vseh stavbenih del je znašala le 85 tisoč 600 din, prostornina stavb 742.2 m³, vrednost novih poslopij pa samo 54.000 dinarjev. Februarja je pa bilo že izdanih 8 stavbenih dovoljenj za nove stavbe, ki so vredne 77.000 din. Kubatura je znašala 4.836.4 m³. Marca se že začnajo prava stavbena sezona, vendar je bilo izdanih le 21 stavbenih dovoljenj in samo za 8 novih poslopij. Skupna vrednost teh del je znašala 1.706.450 din. Na sama nova poslopja odpade 1.592.500 din, kar kaže, da so bila druga stavbena dela manjša. Aprila je bilo izdanih 18 stavbenih dovoljenj za dela v vrednosti 7.032.200 din, toda le za 3 nova poslopja, ki imajo 15.772.9 m³ prostornine in ki so vredna le 740.300 din. Maja je bilo sicer izdanih 34 stavbenih dovoljenj, toda za dela, ki imajo le 955 tisoč 730 din vrednosti. Za nove stavbe je bilo izdanih le 7 stavbenih dovoljenj. Junija so izdali 52 stavbenih dovoljenj med njimi za dve parcelaciji. Skupna vrednost znaša 4.300.720 din. Za nove hiše je bilo izdano 10 stavbenih dovoljenj; njihova kubatura znaša 14.598.7 m³ vrednost pa 3 milijone 522.000 din. Julija so izdali sicer samo 13 stavbenih dovoljenj za dela v vrednosti 2.047.000 din, in sicer za 4 nova poslopja s prostornino 9.133.7 m³ in v vrednosti 1.960.000 din. Ugodnejšo sliko nam nudijo številke o avgustu, ko je bilo izdanih 87 stavbenih dovoljenj, za dela v vrednosti 10.021.802 din, med njimi za 21 novih stavb s prostornino 29.078 m³ in v vrednosti 4.644.500 din. Jeseni je navadno najvažnejša sezona, zato je bilo tudi odanih največ stavbenih dovoljenj avgusta. Septembra jih je pa bilo izdanih 33 za dela v vrednosti 4.006.000 din, med njimi za 10 novih poslopij s prostornino 27.019.5 kubičnih metrov in v vrednosti 4.438.000 din. Med večja stavbena dela, ki so se jih lotili septembra, je treba predvsem ome-

niti poslopje Advokatske komore (1 milijon 120.000 din), Gorčarjevo trgovsko hišo (799.000 din) in stanovanjsko hišo trgovca Pavla (1.200.000). Oktobra so pa začeli zidati Batevo trgovsko palačo, ki bo vredna okrog 6.500.000 din.

Še jamejajo sliko o obsegu stavbenih del zadnja leta v Ljubljani nam nudijo številke o novih stanovanjih. L. 1934 je Ljubljana pridobila skupno 196 stanovanj, 1935 231, predlanskim 513 in lani 490. Od teh števil pa bi prav za prav morali očistiti kletna stanovanja, čeprav so v novih hišah stanovanja v prizemlju navadno vsaj nekoliko izolirana proti vlagi in kolikor toliko zračna. Toda gre za visok odstotek kletnih stanovanj. L. 1934 smo pridobili 20 kletnih in 69 prtiličnih stanovanj, 59 v I. nadstropju, 23 v II. in 11 v III. ter 14 v podstrešju. Leta 1935 se je število stanovanj pomnožilo za 16 novih kletnih, 80 prtiličnih, 115 nadstropnih in 31 podstrešnih. Predlanskim smo pa dobili 40 novih stanovanj v prizemlju, 183 v prtiličju, 332 v nadstropjih in 58 podstrešnih. Tudi lani je bil visok odstotek kletnih stanovanj med novimi stanovanji; pridobili

smo 51 stanovanj v prizemlju, 164 v prtiličju, 225 v nadstropjih in 50 v podstrešju.

V novih hišah je največ dvosobnih stanovanj. L. 1934 smo pridobili 51 enosobnih, 89 dvosobnih, 43 trisobnih, 9 štirisobnih stanovanj in 3 petosobna; leta 1935 je bilo 65 enosobnih, 130 dvosobnih, 23 trisobnih stanovanj in 8 štirisobnih stanovanj. Ali ni značilno, da je bilo samo eno stanovanje petosobno? Predlanskim smo zopet pridobili največ stanovanj, in sicer 131 enosobnih 292 (56.9%), 2sobnih, 69 trisobnih, 12 štirisobnih in 4 petosobna. Ista slika se nam nudi v statistiki o lani: ljudje zidajo čedalje več manjših in vedno manj večjih stanovanj. Lani smo pridobili 130 enosobnih, 252 dvosobnih, 77 trisobnih, 20 štirisobnih in 15 petosobnih stanovanj.

V stavbah, ki jih zidajo letos v starejših delih mesta, ne bo tako mnogo stanovanj, saj zidajo trgovske hiše, šolska poslopja itd., vendar se bo število stanovanj v Ljubljani tudi znatno pomnožilo, ker v novostih mestnih delih zidajo po večini stanovanjske hiše.

»Mali kruhek« v naši narodni umetnosti

V X. letniku »Etnologa« je izšla zanimiva razprava o našem »Malem kruhku«

Ljubljana, 24. decembra

Dobili smo nov doprinos k naši pomembni narodni umetnosti. V »Etnologu«, X. letniku, ki ima tudi separati odtis, je izšla zanimiva razprava o našem »Malem kruhku« in drugih podobnjakov na Slovenskem izpod peresa dr. Rajka Ložarja in Borisa Orli. Ložar podaja umetniško in zgodovinsko stran figuralnega in okrasnega pečiva, ki ga poznamo pri nas pod imenom »Mali kruhek« ter ga ljudje pečejo še dandanes v škojki Loki in njeni okolici. Pečivo v obliki raznih podob imenuje avtor tudi podobnjaki. Posebno poglavje ima pečivo iz uršulskih samostanov. Pečiva ločimo dvoje vrst in sicer: pečivo po modelu in pečivo napravljeno prostoročno. Modele so izdelovali moški, pri katerih prevladujejo živalski in človeški figuradni motivi in monumentalno pojmovna rastlinska okrasila. Pečivo, napravljeno na roko, je nasprotno s prvimi skoro popolnoma ornamentalno, dekorativno in ga po večini izdelujejo ženske roke. Okrasiki kakor rože, sadje, razne ritke, vejice, petlje in podobno, so elementi, ki so značilni za ženski estetski čut.

Kot posebnega umetniškega talenta ome nja avtor modelerzeca Franceta Kosa. Dalej razpravlja o avtohtonosti in izvirnosti malega kruhka, o prevzetih motivih in motivih po predlogah ter po naravi. Vse je pisano z vestno točnostjo, z vsestranskimi podatki, v kolikor jih je bilo pač možno zaeenkrat dobiti, in z navedbo raznih virov. Iz dela se zrcali tudi velika marljivost in požrtvovalnost. Besedilo spremlja obilo slik.

Koristno bi bilo, ako bi avtor podal nekaj vzorcev tujih podobnjakov, n. pr. nemških, da bi se videlo, kako se od njih razlikujejo naši glede ornamentalnih motivov in kompozicije okrasa. Dobro bi tudi bilo, ako bi nam pokazal kakšen primer znamenite akitske živalske ornamentike, da bi se doglalo, če ima kakšno skupnost z našim živalskim podobnjakom glede stilizacije, oziroma podajanja. Vsekakor pa bi bilo potrebno točneje opisati, kako se naši motivi oblikujejo in sestavljajo v okrasu. Čeprav so podobnjaki delo preprostejših ljudi, vendar so nakopičene v nji-

hovih ornamentih že premnogo in raznolike kulture, ki se združujejo v slovenskem duhu v enotnost. V to svrhu je treba zbrati več takih primerov, ki so posebno značilni za Slovence. O sodobnem letcu, ki je nekako naslednik prejšnjih podobnjakov, bi se lahko več omenilo, ker se na novejših predmetih lahko marsikaj za nazaj projicira in sklepa, kar je mogoče še nam drugače manj jasno. Zato želimo avtorju, da nadaljuje započeto delo in nam zopet kaj doprinese k spopolnitvi te snovi.

V drugem delu, ki ga obravnava B. Orei v razpravi »Od kruhka do malega kruhka« nam pove avtor veliko in izčrpno o postanku in pomembnosti podobnjakov v kulturno mitološkem pogledu. Razloži nam, kako je nastalo tako pečivo kot je naš mali kruhek pri drugih narodih kot simbol rodovitnosti in žrtvenih odkupnin. Pri nas se je pa po ugotovitvah avtorja mali kruhek delal predvsem za razne praznike in slavnosti kot dodatek k navadnim pečivom ali poticam. V različnih oblikah se kruhek pojavlja pri porokah, godovih in pri zaljubljenih ljudeh, otroci pa ga dobivajo za Miklavža itd. Pri našem kruhku zato odpade kulturno-mitološko ozadje. Zrcali pa se v njem precejšen kos ljudske umetnosti, ki zajema gradivo iz svojega vsakdanjega pisane življenja. Kot edina oblika malega kruhka, ki se ga drži starodaven erotičen pomen je »krajček«. Svoj izvor ima v božičnem poprtnjaku in njegovih krajčkih.

Priobčeno gradivo ne bo služilo samo našim znanstvenikom, temveč tudi praktično pri študiranju naše domače umetnostne obrti. Slike nam nudijo lepe primere za izdelovanje modelov od bonbonov do stavbnih kraslinih cementnih izdelkov. Kliparji vidijo v podobnjakih, kako je naše ljudstvo prodajalo figuralne motive na preprost način, toda vendar v finih in občutljivih črtah in ploskvah. Pripomniti bi še bilo to, da je v značilnosti slovenskega kulta in mitosa, da se božanstva kaj rada preobrazijo v hišne duhove, kakor ugotavlja Orei, najbrž odsev naše prastare poljedelske-materarhalne kulture.

Separatni izvodi omenjene revije se dobe pri g. Orliu, »Jugobanka«, Ljubljana (nebotičnik).

Še enkrat Karlovška in Dolenjska cesta

Ljubljana, 24. decembra

Če je Dolenjska cesta sedaj po razširitvi brez tramvajске proge široka 7,5 metrov, je bila tedaj pred razširitvijo zelo ozka. Ker je cca 4 m razširjena in ker zavzema tramvajska proga cca 2,5 do 3 metre, ki je tudi za vozni promet uporabna, da skupno širino 10 do 10,50 m, kar je skoraj toliko kot Bleiweisova cesta, če ne več. Zakaj je hodnik samo po eni strani, ko je bila možnost dana cesto tudi na drugo stran širiti in so posestniki na eni strani vzeli vse predvrte v širini 7 do 8 m, dočim na drugi strani ničesar, ko bi radi prodali, če bi jim plačali.

Res je na dolenski cesti velik promet. Zato pa nič ne pomaga, če se samo v enem odseku par sto metrov cesta razširi, dočim ostane drugod tako ozka kakor je bila poprej. Če bi se prizadetim posestnikom zemljišče primerno odplačalo, bi ga radi odprodali in bi bila cesta povsod dovolj široka do Karlovškega mostu. Res se promet na Karlovški cesti deli na levo in desno, to pa zato, ker je cesta preozka za večji promet, pač pa bi se promet po nji poživil, če bi bila Dolenjska primerno razširjena, ne pa še zožena. Saj tudi Tyrševa cesta vodi naravnost v osrčje mesta brez izogibanja na levo in desno. Karlovška cesta bi ob Grajskem hribu lahko dovolj razširili, namesto zožili. Zguglirali bi jo lahko po zgledu Mestnega trga, ki je tudi kriv in enostransko visi, sicer bi morale biti hiše ob spodnji strani do polovice izlošč zasu te v veliko škodo hiš in ulice, ali po zgledu ceste Za gradom, ki ima tudi klancne in enostransko visi, pa to prometa prav nič ne ovira. Tukaj pa se posestnikom brez vse potrebe zasipajo hiše v veliko škodo njim in olepšavi mesta. To pa ni niti v privatno niti v javno korist. Stara in nova poslopja, ki so zasuta, so veliko izgubila na licu in vrednosti, in se lahko primerja koliko bi bila še vredna, če bi jih zasuli po 1 do 2 m na debelo. Da se mora dvigati Karlovška in Dolenjska cesta, je posledica nepremišljene dviga karlovškega mostu ob priliki razširitve hodnikov, ki je bil skoz nad sto let dovolj visok, da je voda pri največjih povodnih lahko otekala. V zvezi z dvigom ceste pa je nastala potreba po ureditvi vohodov, uvozov in dvorišč, kar bi mestno občino kmalu več stalo kot pa ureditev ceste in kar morajo končno davkoplačevalci v eni ali drugi obliki sami plačati.

Promet v mesto bi bilo treba čim bolj umerjati po Karlovški cesti, ki je krajša, ne pa odvajati ga drugam, da bodo naše hiše še bolj izgubile na vrednosti. Od Rastoharja bi bila možna razširitev v hrib, od Privoza dalje pa na spodnjo stran, kjer so predvrtili in od kodar je baje projektirana nova cesta direktno na Sv. Jakoba trg, kar bi bilo v veliko korist tamni okra-

ju, v veliko škodo pa, če se promet drugam usmeri.

Uro na Karlovškem mostu so brez potrebe odvzeli, namesto da bi jo kar prestavili drugam.

Tudi nas veseli, da se bo stranišče ob Karlovškem mostu uredilo, vendar si ga ne želimo pod zemljo, kar ni prikladno. Ob enem pa naj se uredi stranišče na voj. strelišču, odkoder se širi poleti smrad, uredi naj se pa tudi jarek ob cesti na Zelenem hribu pri Useniku, po katerem se pretaka straniščnica in tudi sedaj smrdi.

Dalje se čudimo, da se je cesta širila le tam, kjer so najbrž bolj mehki posestniki in se jim svet po par kovačev odkupi ali pa sploh ne plača, to pa za vse večne čase, dočim ga posestniki niti za drag denar ne more pridobiti.

Želja vseh stanovalecev ob Karlovški in Dolenjski cesti je, naj se tudi tramvajska tarifa računa po starem. Od mitnice do magistrata 1 din, od Rakovnika ali mitnice do pošte pa 1,50 din, ker bi bilo s tem ustrezno ljudem in tramvajski blagajni, ker se bomo raje vozili kakor pa hodili peš. Teža na vozu pa ne igra nobene vloge, če je nekaj ljudi več ali manj na vozu, kasira pa se le več. Prizadeti

Mlad znanstvenik orje pri nas ledino kot psihotehnik

Razgovor z dr. Vladom Schmidtom, ki vodi prvo slovensko poklicno posvetovalnico in posredovalnico - Načrtno gospodarstvo duševnih in ročnih zmognosti našega naraščaja

Ljubljana, božič 1938

Prvo poklicno svetovalnico s psihotehničnim zavodom so ustanovili 1. 1908 v Ameriki. Po vojni so take posvetovalnice ustanovili v vseh večjih mestih v vseh kulturnih državah. Ljubljana jo je dobila šele letos s 1. februarjem, torej 30 let po Ameriki. Sprito zamud, ki jih utripa naš narod glede vseh kulturnih pojavov v primeri z drugimi narodi, 30letna zamuda se ni velika, daš naši sosedji že 20 let delajo na tem važnem področju in so dosegli že velike uspehe, dočim smo mi v tem času vodili ankete, debatirali, predlagali, sklepali in modrovali. Zato je moral dr. Vlado Schmidt, ki je bil edini strokovnjak za psihotehniko, ko je bila naša svetovalnica za poklice ustanovljena, začeti orati ledino, postaviti temelje za delo, ki je osrednjeno in neprecenljivo važnosti za bodočnost, kakor bo vsako spoznal, ko bo prečital naslednji razgovor z vodjo prve slovenske poklicne svetovalnice.

PRED 20 LETI SMO ZAČELI RAZMISLJATI

Po koncu svetovne vojne so nekateri začeli razmišljati o potrebi poklicne svetovalnice. Inspektor Prezelj je prvi javno opozoril na pomen take svetovalnice. Pokazala se je potreba po selekciji učencev, ki so se vpisovali v strokovne šole. Profesorji so ugotovili, da silijo v strokovne šole mladi ljudje, ki nimajo zmognosti za določene poklice. Ostalo je pri razmišljanju. L. 1926 je nameravala Zbornica za TOI v Ljubljani ustanoviti poklicno svetovalnico v okviru zavoda za pospeševanje obrti. Žal je tudi tedaj dobra misel padla v vodo. L. 1931 je na zasedanju banovinskega sveta svetnik Golouh, tedanji mariborski podžupan, predlagal, naj banka upravnomočno ustanovi poklicno svetovalnico. V tem času je prišla pobuda tudi od zasebne strani. Društvo »Sola in dom« je izvolilo akcijski odbor, ki naj bi vse pripravil za ustanovitev poklicne svetovalnice.

L. 1934 smo začeli anketirati o potrebi poklicne svetovalnice. Banka uprava je hotela pripraviti pogoje za ustanovitev poklicne svetovalnice za obrtniške in trgovske vaje. Podobna anketa je bila dve leti pozneje, a ostalo je zopet samo pri anketi. Šele letos v februarju je bila v resnici ustanovljena Banovinska poklicna svetovalnica in posredovalnica v Ljubljani. Vodstvo novega zavoda je bilo poverjeno dr. Vladu Schmidtu.

STUDIJSKA POT MLADEGA ZNANSTVENIKA

Na ljubljanski univerzi je bil dr. Vlado Schmidt diplomiran iz pedagogike in filozofije. Bil je učencev prof. dr. Ozvalda. Zanimala ga je zlasti psihologija v zvezi s pedagoškimi problemi. Po pridobitvi diplome je odšel v Prago, kjer se je specializiral v psihotehniko in v sorodnih ter pomožnih disciplinah. Studiral je in deloval v Centralnem psihotehničnem zavodu in v praški Centralni poklicni svetovalnici. Nato ga je naš rojak prof. dr. Mihajlo Rostohar povabil v Brno. Še pred tem je proučeval psihotehnične moderne izsledke na univerzi v Bratislavi. Pri prof. dr. Rostoharju v Brnu se je izpopolnil v svoji stroki ter se vrnil po enoletnem študiju iz Brna v Ljubljano. Na ljubljanski univerzi je predložil disertacijo o eksperimentalno psiholoških problemih, predvsem o psihičnih konstruktivnih zmognostih in si je s tem pridobil doktorat iz filozofije. To je bilo v začetku lanskega leta.

Iz Ljubljane je dr. Vlado Schmidt odpotoval v Berlin, kjer se je izpopolnil na zavodu za industrijsko psihotehniko na

tehnični visoki šoli pri prof. Walterju Moeckju, ki je na glasu najboljšega psihotehnika v znanstvenem svetu v Nemčiji in uživa tak sloves tudi v znanstvenih krogih vseh kulturnih držav. Obenem je deloval dr. Schmidt na berlinski poklicni svetovalnici. Iz Nemčije je odšel v Švico, kjer je proučeval moderne metode psihotehnične v Curihu v tamošnjem Psihotehničnem zavodu. Decembra, 1. 1937 se je vrnil v Ljubljano in kmalu prevzel vodstvo našega zavoda.

DOSLEJ JE PREIZKUSIL 1100 DIJAKOV

V začetku so bili krediti, ki sem jih imel na razpolago, bolj pičli, je pripovedoval dr. Schmidt, vendar so zadostovali za izvršitev vseh pripravljanih del. Poklicne svetovalnice ni mogoče tako ustanoviti kakor na primer svetovalnice za matere z dojenčki, pri čemer je potreben v glavnem zdravnik. Preden more poklicna svetovalnica s pridom opravljati svojo nalogo, je treba opraviti ogromno temeljno delo. Sele na tem temeljih je mogoče začeti s preizkuševanjem duševnih in ročnih sposobnosti in dajati na podlagi tega nasvete.

Prilagodljivo delo je treba začeti v dveh smereh: spoznati in preizkusiti zmognosti posameznika, ki bi rad na primer obiskoval srednjo šolo ali izvrševal kakšen obrtniški poklic, ter spoznati in proučiti zmognosti tistih, ki že obiskujejo srednjo šolo in opravljajo ta ali oni poklic. S primerjavo vseh izsledkov v obeh smereh je mogoče svetovati kandidatu za šolo ali za poklic, oziroma ugotoviti, ali bo napredoval v šoli ali v poklicu. Ugotovljeni splošni standardi zmognosti se primerja z individualnim standardom duševnih ali ročnih in duševnih zmognosti. Standardi zmognosti za učenje ali izvrševanje poklica pa je v različnem okolju različni. Tozadevnih izsledkov izoizmeritve torej ni mogoče uporabiti pri nas, ugotoviti je treba vse te razlike in jih v naših gojenih v naših razmerah in našem okolju.

Za sposobnost napredovanja v šoli je na primer odločilna učenceva inteligentnost, to je, po moji definiciji, osnovna energija intelekta. Inteligentnost se da ugotoviti s psihotehničnimi metodami in izraziti s številko kot količino. Čim višja je številka, tem večja je preizkuševančeva inteligentnost.

Pride k menj na primer mladenič, ki bi se rad vpisal na gimnazijo in bi rad vedel, ali bo v šoli napredoval ali je za gimnazijski študij sposoben. S pomočjo inteligentnih testov preizkusim njegovo inteligentnost in ugotovim, da znaša na primer 100. S tem se ne morem reči ali je fant sposoben za obiskovanje gimnazije. Ugotoviti moram še povprečno inteligentnost dijakov na gimnaziji. Ko ugotovim, da znaša ta 150, lahko trdim da bo fant slab učenec, kajti s svojo inteligentnostjo ne dosega niti obstoječega povprečja inteligentnosti. Kdor je po inteligentnosti pod povprečjem glede na povprečno inteligentnost šole že obiskuje in napreduje, če mladinec, ne more na tej šoli napredovati. Inteligentnost se sklada z dejanskimi šolskimi uspehi v 85%. Povprečno inteligentnost na raznih šolah sem ugotovil s preizkušnjo 1100 dijakov na ljubljanskih šolah, in sicer na vseh srednjih šolah na eni meštanski šoli, na Srednji tehnični šoli in na Trgovski akademiji.

Za prvi razred naših srednjih šol sem ugotovil, da znaša splošni inteligentni standard 120. Zdaž vem, da bo gojenec, ki ima inteligentnost 80, do 100, v prvem razredu gimnazije z veliko verjetnostjo padel. Gojenec z inteligentnostjo nad 120 bo prav dobri ali odlični dijaki. Kot rečeno, se skladajo ugotovitve inteligentnosti s šolskimi uspehi v 85%. Zato sklepam s 85% verjetnostjo, da bo v prvem razredu padel, kdor ima na primer samo inteligentnost 90. Ugotavljanje inteligentnosti je docela eksperimentalno delo brez spekulacij in intuicije, je matematično fundirano. Inteligentnost je možno nesporno ugotovljati na pozitivni način in na podlagi tega je možno postaviti diagnozo o sposobnosti in zmognosti za obiskovanje te ali one šole.

PRI OBRTNISKIH POKLICIH SO VAŽNE TUDI ROČNE SPRETNOSTI

Enako pripravljivo delo je treba opraviti za vse obrtniške poklice. Ugotoviti je treba splošen standard zmognosti vajencev, ki v raznih poklicih že delajo. Vedeti je treba, od katerih zmognosti zavisi uspeh v določenem poklicu. Ko to ugotovimo,

preizkusimo kandidate za poklice in sklepano, ali so za določene poklice sposobni in zmogni.

Pri obrtniških poklicih ne gre samo za inteligentnost, kakor na primer pri študiju srednje šole, temveč tudi za najrazličnejše specialne zmognosti, ne samo za umske zmognosti, temveč tudi za ročne spretnosti, za hitrost pri delu, za tempo, za vztrajnost, sodelovanje ob rok itd. Poleg teh zmognosti so odločilne za uspeh v poklicu še nagnjenja za določeno delo, značaj, temperament, kar je mogoče vse tudi eksperimentalno dognati. Vrh vsega je odločilno tudi mnenje zdravnika o telesni usposobljenosti gojenca za ta ali oni poklic. Vidite torej, da moderna eksperimentalna psihologija že globoko posega v celotno doživljanje preizkuševančev. S tako zvano psihodiagnostiko ugotavljamo ves način doživljanja, statičnost ali dinamizem duha, sposobnosti za izolirano samostarsko delo ali za delo v družbi itd.

UPOTEBLJANJE GOSPODARSKIH IN SOCIALNIH ČINITELJEV

Psihotehnik bi kaj lahko postavil pravega mesta na pravo mesto, če bi smel prejeti gospodarske in socialne činitele. Tega pa ne sme storiti. Upotrebati mora pri svetovanju za poklice tudi možnost zaposlitve, potrebo po naraščanju v poklicih in druge činitele. S tem pa prehaja psihotehnikovo delo z duševnega na gospodarsko in socialno področje.

Poklicni svetovalec mora poznati številne razmerje med vajenci in pomočniki in vseh obdobjih, izračunati mora koliko vajencev se bo moglo v poklicu pozneje preživljati, proučiti mora sedanje gospodarsko stanje in postaviti prognozo za bodočnost s pomočjo metode, ki jo uporabljamo za proučevanje konjunkture, preizkušene metode, ki daje dobre rezultate, če jih ne prekrizajo izredni dogodki, kakor vojna in elementarne nesreče.

Zbrati je treba sploh vse podatke o vseh poklicih, koliko je star vajenec, koliko let traja učna doba, koliko dobi vajenec kot učenec nagrade, koliko ur dnevno dela, kakšno plačo učenec dobi, kakšno pomočnik, v čem je bistvo dela, ki ga opravlja, kajti o vsem tem je treba v poklicni svetovalnici gojenцу povedati in ga poučiti. Kandidati za obrtniške poklice si svoj bodoči poklic namreč večinoma napačno predstavljajo. Pred tem se je oglašil pri meni neki absolvent tretjega razreda meštanske šole. Želel je postati elektrotehnik. Ko sem ga vprašal kaj ga v tem poklicu najbolj mikla, je odgovoril, da najraje popravlja električne hišne zvonce. Več o poklicu elektrotehnik ni vedel.

VEDA O POKLICIH

Nekaterim se zdi nemogoče, da bi svetovalec v poklicni svetovalnici mogel ugotoviti, ali je kdo za ta ali oni poklic, ko sem vendar ni izučen v vseh poklicih. Imamo vedo o poklicih, ki ugotavlja pozitivno, katere duševne in ročne zmognosti so potrebne za razne poklice. Naša svetovalnica je razpoložna na vse predstavnike vseh obrti vprašalne pole v vprašanjem, katere zmognosti so v raznih poklicih predvsem potrebne. Za vse obrti je veda o poklicih ugotovila okrog 60 takih različnih zmognosti. Za vsako obrt je treba na teh vprašalnih polah označiti zmognosti, ki so za to ali ono obrt najvažnejše. Za preciznejšo mehaniko je potrebna na primer precejšnja inteligentnost, teoretična konstruktivna zmognost, praktična tehnična zmognost, naraščajoče ročne spretnosti, mirna roka, gibčnost prstov, sodelovanje ob rok in podobno. Vajenci, ki se želijo izučiti v kakšnem poklicu, preizkusim glede na zmognosti, ki jih poklic zahteva in tako mu lahko svetujem, ali je za poklic, ki si ga je želel.

SODELOVANJE S STEVILNIMI INSTITUCIJAMI

Ko je poklicna svetovalnica zbrala v svojem okolju vse našete podatke, o vseh poklicih in ko je proučila gospodarski in socialni položaj poklicev, šele tedaj se lahko prične v celoti njeno praktično delo, to je preizkuševanje kandidatov za poklice in pravilno svetovanje za vstop v ta ali oni poklic.

Tega ogromnega dela poklicna svetovalnica sama ne more opraviti. Vezana je na sodelovanje obrtnikov, učiteljev, profesorjev, gospodarskih socialnih zavodov, kakor na Delavsko zbornico, na Zbornico za TOI, na Borzo dela in razne prosvetne ob-

lasti, kakor tudi na sodelovanje z organizacijami delodajalcev in delojemalcev.

Tega dela sem se lotil s skrbjo, ker nisem vedel, kakšno bo razumevanje pri vseh, ki jih potrebujem. Doslej sem nalezljivo povsod in vselej na razumevanje in na pošteno pomoč; moja skrb v začetku je bila neupravičena.

FRAKSA BO POTRDLILA TEORIJU

Posvetovalnica pa bo imela le teoretično vrednost, če ne bo pomagala kandidatom priti v poklice, za katere so poklicani. Zato je svetovalnica tudi posredovalnica za učna mesta v obdobjih, iz te njene funkcije pa izvirajo zopet številne njene druge naloge.

Spčetka bo posredovalnica težko opravljala svojo nalogo, ker večina mojstrov ne bo prijavljala prostih učnih mest. Prepričan pa sem, da bo praksa ocene poklicne svetovalnice o sposobnostih kandidatov potrjevala, to je, da se bodo vajenci v obdobjih, ki bodo preizkušeni v svetovalnici in določeni za kakšno obrt, v tej obrti bolj obnesli kakor drugi. Ko se bodo mojstri o tem prepričali, bodo spoznali korist zavoda in bodo sprejemali vajence, le še preko poklicne svetovalnice. Doslej sem obdelal šele mehanične poklice, to je vse poklice, ki imajo kakršnokoli zvezo in opravila s kovinami.

Zanimanje za svetovalnico je že zdaj izredno. Ko sem letos spomladi razglasil po-

soh, da bo poklicna svetovalnica s psihotehničnimi metodami svetovala otrokom, kakšne nadaljnje šole ali kakšen poklic naj si izberejo, se je za nasvet prijavilo skoraj 3000 mater in očetov. Ker je svetovalnica banovinska ustanova, bo morala razširiti področje svojega delovanja na vso banovino. Vsako leto bo morala opraviti najmanj 30.000 preizkusov.

Glede na bodoče delo bi bilo najbolj potrebno, da dobimo dostojne prostore in da uredimo sodelovanje z vsemi potrebnimi činitelji, zlasti delovno posredovanje in sodelovanje z zdravniki. Z brošurami bomo pomagali tistim, ki ne morejo biti deležni direktnega nasveta, pa stopajo v obrtniške in druge poklice. Učitelstvo je izrazilo svojo naklonenost za to akcijo, saj bodo s tem izpolnjevali svoj poklic, ki zahteva da naj učitelj učenca ne spremlja samo do šolskega praga. Pomagali bodo učencem z razlago omenjenih brošur stoniti v resnično življenje. V Nemčiji gre skozi poklicne svetovalnice vsako leto 1.500.000 mladine. Ko bo naša svetovalnica zgradila temelje in dobila pomoč od vseh potrebnih zavodov in neodinev, bo prišla z načrtnim gospodarstvom duševnih zmognosti našega prebivalstva v vsem obsegu in tako bo prepričan sem postal v nekaj letih tako važna nepogrešljiva ustanova, kakor so vse naše velike gospodarske, socialne in kulturne ustanove.

Naši vrtovi in vzroki nepopolnih uspehov

Kje tiče vzroki, da lepotično grmičevje ne cvete dovolj in da sadno drevje malo ali nič ne obrodi

Ljubljana, 24. decembra

Stroga gostota zidave hiš in ozke zatočene ulice so zgodovinska preteklost, ki se ne bo nikdar več vrnila. Solnce, zrak, prostornost, zelenje so zahtevane današnjega človeka. Hiše sredi zelenja in ceste z drevedmi so nam vedno ljubše. Pri nas so prve drevedne nasadih ob francoski okupaciji v začetku 19. stoletja. Napredujoče vrtnarstvo je to mikavost posnemalo in pospeševalo ob cestah in v miniaturni tudi ob hišah. Da je moglo priti do dejanja, je bilo treba prostora pri hišah — vrta. Regulacijski strokovnjaki so to začeli upoštevati z odmerjanjem stavbnih parcel, da je prostora za hišo in tudi za družinski vrt.

Še do konca preteklega stoletja in v začetku tega so urejali vrte s potratnostjo prostora z vitugastimi potmi in pirkastim znanem angleškem načinu in so jih zasajali po večini z lepotičnimi drevesi, grmi in cvetličami, sedaj pa je namen v skladu s stavbarstvom čim bolj izrabo prostora. Sodim, da je prav to ekonomsko naziranje dalo povod tudi za uvedbo sadnega drevja in zelenjavne na domačem vrtu poleg lepotičnih rastlin.

Vrtovi so postali tudi navadnim meščanom življenjska potreba, v industrijskih krajih pa se je razmahnila želja po vrtu tudi med delavstvom in uradniki.

Pri zasadi moramo, da meščani zemljišče za vrt dobro pripravijo, saj ga rigozno zemljo celo presejajo in tudi zadostno gnojijo. Kjer je plitva zemlja, jo dvignejo z dovolom dobre. Pogoji so torej dani za rast in donos vseh kulturnih rastlin in vendar ni uspeha in ne gre kakor bi želeli. Kljub tekočim vrtnarskim opravilom, ki so lopatenje, čiščenje plevela, rahljanje zemeljske skorje, zalivanje, naboli pa zatiranje in odvracanje živalskih in glivičnih škodljivcev, lepotično grmičevje ne cvete v dovoljni meri in sadno drevje rodi malo ali nič.

Ako se nekoliko poglobimo v nauke življenja rastlin, se nam takoj razjasnijo vzroki tega neljubega dejstva. Zato kaj drugega kakor se jih izogibati! Ti so v glavnem: 1. Pomladansko krašanje vej in mladik (obrezovanje) na lepotičnih grmih. S tem napačnim preoblikovanjem grmov odstranjujemo ravno one dele grmov, ki imajo cvetno popje. Pritisk skozi pospešuje je potem rast novih mladik, da nadomesti odstranjene, ne pa tvorbe cvetnih popkov. Ker gojimo lepotične grme zaradi cvetja, opustimo sleherni pomladansko obrezovanje, namesto tega pa damo prednost redčenju. To obstoja v tem, da vsako leto takoj po odvetenju odrezemo pri koreninskem vratu že preveč ostarele in v rasti zaostale veje. To pa toliko, da ni grm ne pregoš, niti predelek in da ima svojo naravno obliko.

2. Pregost nasad lepotičnih grmov. Ob zasajanju lepotičnih grmov moramo že v naprej vedeti, kolikšen obseg zavzemajo v poznejši starosti, da niso v napotje drug drugemu in da ne ovirajo dostop sončnih žarkov, ki so važni činitelj za tvorbo cvetnih popkov. Poželjivost po najrazličnejših grmih na premajhnem prostoru je napačna.

Nerodovitnost sadnega drevja je vzrok tudi pregoš nasad. V gošči je pičel priletek in še ta malovreden. So primeri, da so nekateri zaradi nepoučenosti sadik kot orlikavce cepljena drevesa na bujno rastoče divjake. Ako se stikaš s škarkami in z nožem okoli takih dreves, sploh ne pokažejo sadu.

Pri zasadi dreves moramo paziti, da jih ne potisnemo v zemljo globlje, kakor so prej rastle v drevesnici. Vpliv zemeljske vlage na oni del debla, ki preide v zemljo, zajemajo potujočo hrano, ki jo listje presnavlja in oddaja vsem delom drevesa. Posledica tega je, da drevo ne raste normalno ali celo da korenine zginejo. Pregledoko posajene jablane na priletni podlagi pa divjajo v les, ker se osvobodijo s lastnimi koreninami. V dobri vrtni zemlji je rast jablan tudi na duncu prebujna, zato je primernejša podloga paradizevec.

Korenike pritlikavcev so drobne in goste ter se razprostirajo blizu površja zemlje. To nam kaže, da potrebujejo dobro in vlažno zemljo. Ako jih gojimo na trati, mora biti ob njih zadostni velik kolobar.

Lepotično grmičevje je lepo, če je polno cvetja, sadno drevje pa, če je obloženo s sadjem. Zato ga vzgajamo tako, da to dosežemo.

Josip Strekelj.

MARIO VUGLIANO:

Dvajset tisoč za poljub

Elviro je presenetil mož, ki je primerjal pred ogledalom krasno ogrlico, ki jo je bila pravkar dobila. Zarek radosti je mahoma ugasnil na njenem lepem obrazu in komaj je še pravčasno skrila listek, ki je bil na dnu šalutje in na katerem je bilo napisano: »Vrednost enega poljuba«.

— Oh, pokaži no! — je vzkliknil Andrea in si obrisal naočnike.

— Ali ti je všeč? — je zamrmrala zbegano — krasna je.

Prekrasna. Kdo ti jo je pa dal?

— Sama sem se obdarovala z njo, iz svojih prihrankov sem se presenetila.

Andrea se je zasmejal.

— Torej, zdaj mi vse življenje ne boš mogla kupiti nobene kravate več.

Mož je sedel na rob postelje in ogledoval ogrlico. Elvira je videla, da se mu tresejo roke. Potem je pa dejal z izpremenjenim glasom: Stopi sem, Elvira, čuj, — nisva milijonarja — zelo lepa si — v cvetu let — in gotovo to zaslužiš. Toda kateri tepec ti je kupil ogrlico za dvajset tisočakov?

— Andreol — je vzkliknila žena in zardela kakor da je dobila zausnico.

— Ta ogrlica stane dvajset tisoč lir, videl sem jo v izloži draguljarja Jurdexa.

— Toda moja ogrlica ni pristna. To

je izborna imitacija, ki je veljala samo tri sto petdeset lir.

— Imitacija? — je vzdihnil Andrea in ogledoval bisere proti luči ter jih potežkal na dlani. — Praviš, da ni pristna?

— Da, to so umetni biseri, kakršne nosijo igralka na odru in dame, ki hočejo prevariti družbo in zločince.

... ali pa moža, ki ne ve, kakšen je pravi biser.

— Ti mi ne verjameš? Vprašaj torej draguljarja, ki mi jih je prodal.

— Dobro, skupaj pojdeva k njemu, — je predlagal Andrea in Elvira je čutila, da je izgubljena.

— Premagala jo je bila pomlad. Malomeščanka, iz katere je bila postala princesa. Kolika naslada hoditi v rdečasti luči večera po živahnih in veselih ulicah z nejasnimi hrepenenji in sanjami in kakor antarcit žarečih oči, ki je nekoč že hodil za ni, je stal kraj nje pred izložo draguljarja Jurdexa.

— Ali dovolite, da vam ponudim to ogrlico?

Zasmejala se je njegovim besedam kot šali in nadaljevala svojo pot. ... Toda mladenič se ni dal odpraviti.

— Nisem milijonar pač sem pa pravkar prigaral mnogo denarja in hočem vam napraviti veselje če sprejmete ogrlico v zameno za poljub.

— Kaj pa mislite, da je mogoče...

— Kako dolgo vas že skriva ljubim, milostiva gospa. — je dejal mladenič strastno in jo rahlo potisnil v zlatarjevo trgovino.

Draguljar orlovskega nosu in valovitih las se je liki prelat globoko, ceremonijelno priklonil »krasni dami« ter ji sam obesil na vrat »kraljice vredno ogrlico«, ki je bila tudi njena cena kraljevska.

Mladenič ni barantal, prosil je samo, naj draguljar zamenja zaponko za okusnejšo. Dejal je, da se bo vrnil po ogrlico in jo plačal.

— Kaj poreče zdaj Judex? — se je vprašala Elvira v duhu in srce ji je jelo močno utripati. — Kaj poreče, ko me zagleda z drugim možem?

— Moj mož, — je dejala, čim je vstopila in z očmi je prosila zlatarja, naj jo reši, — noče verjeti, gospod Judex, da ta ogrlica ni pristna, da je veljala samo tri sto petdeset lir...

— To je res, gospod — se je zasmejal draguljar možu in pomiril Elviro s skrivnim pogledom, češ takoj sem razumel položaj, privadil sem se temu v svojem poklicu. — Ne bojte se. To je izborna imitacija, ki lahko zapelje v zmotno celo večaka. Povedal sem to milostivi, ko je ogrlico kupovala. Take

ogrlice so zdaj zelo priljubljene. Eh, v naših težkih časih je življenje ena sama imitacija...

— Draguljar se je zasmejal in dvignil k nebu svoje drobne, ženskim podobne roke.

— No, vidiš, Andreol...

— Tem boljje dušica. Sicer pa, ali nimate slučajno še ene take ogrlice, gospod? — se je obrnil mož k draguljarju in pripomnil zroč na ženo: Rad bi jo podaril svoji sestri za god.

Elvira je znova z očmi prosila draguljarja, naj igra komedijo dalje in proda Andreu za tri sto petdeset lir bisere, ki so veljali dvajset tisoč, češ da mu bo vse povrnila, samo da jo reši.

Nasmejan Judex je izročil Andreu povsem enako ogrlico, se zahvalil za denar in spremil zakonca do praga svoje trgovine.

— Hvala, je zašepetala Elvira — Jutri!

...

Elvira vso noč ni zatisnila oči. Njeni izmučeni možgani so samo računali: 20.000 — 350 = 19.650. Kje naj dobi ta ogromni znesek? Mar naj pove o tem denarju njemu, ki jo bo čakal jutri ob treh popoldne v svojem stanovanju, da poravnava račun za prvo svojo ogrlico? Nel Vrniti ogrlico draguljarju? Toda mož bi to opazil... Ali bi ne bilo pametneje priznati vse Andreu? Saj jo ima rad in ona njega tudi, pa še kako. To je bila sama vrtoglavo pomladne

opojnosti. Dvajset tisoč za poljub! Katera žena bi to odklonila?

Ko je pa prižgala luč, je videla, da Andrea mirno spi kraj nje, pomirjen po kratki nevihti tako, da ni imela poguma zbuditi ga in mu povedati... zastupila bi mu dušo za vse življenje...

— Ne, ne — si je rekla končno — jutri pojdem k Judexu inposvetovala se bom z njim.

Draguljar je sprejel Elviro z običajno vljudnostjo, poslušal jo je kakor spovednik, končno je pa dejal:

— Pomirite se, milostiva gospa, ne dolgujete mi ničesar za ogrlico, ki jo je kupil vaš mož. Veljala je tri sto petdeset lir kakor ona prava.

— Kakor tista moja?

— Da, žal — je povsili Judex glavo, — tisti elegantni kavalir žarečih oči se je vrnil v trgovino in dejal: Oprostite, moj ugovor proti zaponki je bil samo preteza. Zamenjati hočem vso ogrlico. Saj nisem norec, da bi kar tako vrnil proč dvajset tisoč. Saj veste... ženske so ženske... Tudi jaz obžalujem, milostiva, da nisem sklenil boljše kupčije...

— Torej... je zajefljala Elvira globoko razočarana in užaljena, — tudi moja ogrlica je ponarejena?

— Izborna ponarejena — jo je popravl draguljar in pripomnil filozofsko v tolažbo prebledele dame:

— Saj veste, kakšni so zdaj možki.

Kakšna bo bodočnost Slovenije

Življenjska vprašanja Slovenije — Gospodarske in socialne razmere ob 20 letnici Jugoslavije

Ljubljana, 24. decembra.

Usoda tega k čemu, ki ga imamo Slovenija, nas mora zanimati dandanes še posebno, če nas sploh zanima lastna usoda in če se vsaj nekoliko zavedamo, da morajo tako mali narodi kakor Slovenija, ki razen tega še žive sredi močnejših in srečnejših sosedov, napeti vse sile v obrambo svojega življenja. Naša posebna nesreča je še, da je med nami premalo smisla za stvarnost; zato se tudi ob priliki 20-letnice Jugoslavije nismo mogli dovolj izogniti godbi prigodnih fraz in nismo spoznali, da nam življenje narekuje izredno resne naloge, kulturne, gospodarske ter socialne, da nas 20-letnica Jugoslavije opominja na marsikaj, kar smo zamudili in kar moramo dohiteti, in da bomo morali kratkoročno mnogo bolj delati kakor filozofirati, če bomo hoteli živeti. Vprašanje je samo, ali smo dovolj zreli narod za tako težke naloge.

RAZMERJE »INDUSTRIJSKE« SLOVENIJE DO POLJEDELSKIH POKRAJIN

Ob prehrati so sicer resni računari napravili nekaj nepopravljivih napak v računih o bodočnosti Slovenije. V Avstriji so slovenske dežele živele na periferiji in so bile v razmerju z nemškimi avstrijskimi deželami poljedelske. Tuji oblastniki so podpirali razvoj industrije v središču države, predvsem na Zgornjem Štajerskem in Avstrijskem, močno se je pa industrija razvijala tudi na Češkem, predvsem v Sudetu. Kakor je bilo izrazito slovenske industrije, so bila v veliki meri manjša podjetja, z obrati, ki so se razvijali iz obrtnih delavnic. V resnici slovenska je bila lesna industrija, a seveda so se z bogastvom naših gozdov okoriščali tudi številni tujci.

S tedanjimi gospodarskimi razmerami Slovenci pač nismo bili zadovoljni; vendar nekaterih pomankljivosti gošdarskega organizma nismo tako živo občutili kakor dandanes in nekaterih napak niti ni bilo. Naj omenimo le, da je tedaj Slovenija imela odprto pot do morja, da je bilo največje slovensko mesto izredno živahno in bogat Trst, da so si slovenski delavci lahko iskali zaslužek po vsej prostorni državi in se razen tega tudi izseljevali, da je naš kmet lahko vnovčeval svoje prideleke in da je naš vinogradnik zalagal z vinom Gradec in Dunaj.

V novi državi je po računih nekaterih gospodarstvenikov čakala Slovenija sijajno bodočnost, predvsem zato, ker je v primeru z drugimi pokrajinami v državi najbolj industrializirana; mislili so, da bo slovenska industrija zalagala vso državo s svojimi izdelki ter da bo zaradi tega postala kmalu bogata. Pričakovali so, da bo naša industrija lahko zaposlovala vse svoje delavce ter da bo razen tega še pošiljala kvalificirano delavstvo kakor tehnične strokovnjake in uradnike v druge pokrajine države. Slovenija ima vse pogoje za razvoj industrije, zlasti, ker ima mnogo premoga, vodnih sil in ker je že najbolj elektrificirana, — so radi naglašali. Ni jih motilo, da je Slovenija na periferiji države in zdelo se jim je celo, da je to zopet prednost, češ, tem cenejši je prevoz industrijskih izdelkov, premoga itd., ako izvažamo v sosedne države, čim bližje meje so naše tovarne. Če je kdo mislil da je njihov optimizem pretiran ter jim je ugovarjal, češ, saj se bo industrija razvila tudi v drugih pokrajinah, so se pomolovalno nasmešili, češ, kako nas naj dohitijo povsem poljedelske pokrajine in kako naj konkurirajo začetniška podjetja starim, uslednim podjetjem. Sploh pa, kdo bi bil tako nesramen, da bi tvegali ustanavljanje konkurenčnih industrijskih podjetij v tako mali državi.

SLOVENIJA NA VELIKEM EVROPSKEM KRIZIŠČU — ODREZANA OD SVETA

Optimisti, ki so napovedovali Sloveniji tako sijajno bodočnost, so se zelo zmotili. Vendar se je industrija v Sloveniji po vojni v resnici razvijala, a ne tako, kakor so pričakovali nekateri gospodarstveniki. Najbolj se je razvila tekstilna industrija, ki je pa ne moremo imenovati kot slovensko. Njen razvoj tudi ni bil nikakor naraven; ko so po vojni v novi, češkoslovaški državi začela propadati tekstilna podjetja, ker jih je bilo za notranje tržišče mnogo preveč (prejšnje čase so zalagala vso Avstro-ogorsko) in ko je še razen tega pritisnila svetovna gospodarska kriza, je postala Jugoslavija obljubljeni dežela za inozemske kapitaliste. Bili smo še skoraj brez tekstilne industrije. Delovna sila je pri nas poceni, pa tudi zaščitna carina na uvoz tekstilnih izdelkov je služila naglemu razvoju pri nas nove industrijske stroke.

Domača industrija, ki je imela že tradicijo, n. pr. železarnstvo, je pa tedaj preživljala najhujšo krizo. Nekatera podjetja so propadla in začel se je proces, ki so ga nekateri imenovali demontriranje slovenske industrije. Propadla so najstarejša podjetja. Žal, ta proces še ni končan, čeprav smo premagali krizo in čeprav so se nekatera večja podjetja zadnja leta razveseljevala razvila in sanirala.

KAJ POMENI: »SLOVENIJA JE PASIVNA«

Slovenija ne pridela dovolj, da bi ji ne bilo treba uvažati živil iz drugih pokrajin. To pomeni, da se mora del prebivalstva preživljati v industriji ali obrtu, če mu poljedelstvo ne nudi kruha. Toda industrija in obrt vendar ne moreta preživljati vsega prebivalstva prebivalstva, zato je potrebno izseljevanje ali ustanavljanje novih podjetij, ki bi zaposlila nezaposlene delavce. Toda pri tem vsem moramo še upoštevati, da so pasivna mnoga kmečka gospodarstva; četudi kmet pridela toliko živeža, da se prehrani, toda kako si naj preskrbi obleko, plačuje davke, vzdržuje gospodarske naprave, kupuje orodje, umetna gnojila, semena itd.? Slovenija je pasivna — je postala že neke vrste karikatura, kaj je njen globlji pomen, pa marsikdo ne ve. Teoretični razpravljajo o pasivnosti Slovenije tako, da pišejo razprave

samo o kmetijstvu ali o našem »agrarnem problemu«, ali o zgolj trgovinskih, industrijskih, obrtnih vprašanjih našega gospodarstva. Toda potrebno bi bilo resno proučiti celotne gospodarske ter socialne razmere Slovenije, njeno strukturo, gospodarske odnose naše banovine z drugimi banovinami, prometna vprašanja, kmetijstvo in vlogo industrije ter obrti v splošnem gospodarstvu, vprašanje izseljevanja itd. Ko bi bila tako vsestransko proučena pasivnost Slovenije, bi lahko tudi z večjo upravičenostjo govorili o načrtnem gospodarstvu, o odnosu o ukrepih za ozdravljenje slovenskega ter tudi državnega gospodarstva.

Vendar je zdaj že povsem jasno ugotovljeno, da je naše kmetijstvo pasivno ter da ga bo treba preusmeriti, in sicer zelo nujno čim prej; nedvomno je tudi, da Slovenija ne more napredovati, dokler ne dobi primernega cestnega in železnicekega omrežja; ni treba več dokazovati, kako potrebno je, ne le za slovensko, temveč državno gospodarstvo, urediti odnose med industrijo v Sloveniji in drugih pokrajinah tako, da ne bodo pri nas propadala stara podjetja, ki so življenjskega pomena za Slovenijo in da ne bodo brez potrebe ustanovljali konkurenčnih podjetij v drugih banovinah. Vse te ugotovitve bi pa morale služiti kot smernice slovenskega gospodarskega načrta, ki bi ga naj izdelali le strokovnjaki.

ALI JE SLOVENIJA KMETIJSKA ALI INDUSTRIJSKA?

Nekateri vztrajno proglašajo Slovenijo za industrijsko pokrajino, kakor da ima industrijski značaj že zaradi tega, ker je agrarno pasivna. V resnici pa Slovenija najbrž ne bo postala izrazito industrijska pokrajina v dogledni bodočnosti in se bo večina prebivalstva še dolgo preživljala v kmetijstvu. Pri tem je posebno zanimivo, da se je pred vojno, po statistiki iz l. 1910, preživljalo na celotnem slovenskem ozemlju manjši odstotek prebivalstva v poljedelstvu in gozdarstvu kakor zdaj na področju dravske banovine. V poljedelstvu in gozdarstvu je bilo zaposlenega 56,6% prebivalstva, v industriji in obrti 18,2% (gostinstva in hotelarstva), v trgovini in prometu 11,7% in v javnih ter vojaških službah in prostih poklicih 13,5%. Toda tako nizek odstotek v kmetijstvu zaposlenega prebivalstva je bil predvsem zaradi tega, ker je v statistiki upoštevano prebivalstvo Trsta; če ne upoštevamo prebivalstva Trsta, je bilo pred vojno v kmetijstvu zaposlenega 63,8% prebivalstva. Če bi se pa ozirali še na sam občevalni jezik, nam številke kažejo, da je bilo v kmetijstvu zaposlenih še več Slovencev, in sicer l. 1910 67,6%.

V dravski banovini je zaposlenih v kmetijstvu (všeto je tudi gozdarstvo in ribištvo) brez svojcev 60,93%, sicer pa živita dve tretjini prebivalstva od zemlje. Najbolj kmečki značaj imajo dolenski okraj; tako je n. pr. v črnomsljemskem okraju zaposlenih v kmetijstvu 82,44%. Le okrog polovico prebivalstva se preživlja v kmetijstvu v okolici večjih mest in industrijskih krajev, n. pr. v radovljiškem okraju 45,38% in v ljubljanski okolici 53%.

Seveda pa ta statistika ne more biti povsem točna, ker ni mogoče točno ugotoviti, koliko ljudi je zaposlenih v dveh poklicih, kajti precej industrijskih delavcev je pri nas kočarjev, mnogi obrtniki so pa hkrati tudi kmetje. Vendar so številke toliko zanesljive, da dovolj jasno dokazujejo: Slovenija je kmetijska pokrajina in zato nas morajo predvsem zanimati kmetijska vprašanja in najpomembnejše je, da je slovensko kmetijstvo že vrsto let v resni krizi, a se tega doslej nismo dovolj zavedali.

ALI SE INDUSTRIJA V SLOVENIJI NE MORE BOLJ RAZVITI?

To je eno vprašanje, ki je z njimi najtesneje zvezana usoda Slovenije. Sprevideli smo, da je Slovenija pretežno kmetijska pokrajina, vemo pa tudi, da je naše kmetijstvo pasivno. Ali bi torej ne mogli za poseliti več prebivalstva v industriji in obrti, da bi industrijski kraji lahko sprejemali dotok delovnih sil s podeželja?

Izgledi za nadaljni razvoj industrije v Sloveniji niso rožnati; ni enega glavnih pogojev: naša industrija ni dovolj navezana na zemljo. Zelo malo je industrijskih podjetij v Sloveniji, ki bi uporabljala surovine naše zemlje ali njene prideleke. Večino surovin je treba uvažati in kar je najslabše, največ iz inozemstva. Omenili smo pa, da je naša industrija v ostrem konkurenčnem boju z nekaterimi nastajajočimi podjetji v drugih pokrajinah države. Produkcija slovenske industrije znatno presega domačo porabo, zato morajo industrijska podjetja v Sloveniji prodajati svoje blago v drugih pokrajinah države. Razen lesa pa izmed industrijskih izdelkov Slovenija ne more izvažati v tujino toliko, da bi se lahko njena industrijska podjetja še razvijala. Skrbeti nas mora torej predvsem, da si slovenska industrija ohrani tržišča v državi. To bo seveda zahtevalo velike napore, a vzdržati moramo, sicer bo Slovenija gospodarsko povsem propadla. Zapiranje tovarn v Sloveniji pomeni postritev kmetijske krize in splošno obubožanje. Zdaj v resnici ni izgledov za večjo industrializacijo Slovenije; s tem moramo računati predvsem. Vendar smemo biti kolikor toliko optimisti glede bodočnosti, kajti Sloveniji bo izredno pomagano že s samim izboljšanjem prometnih zvez. Ko bomo imeli zvezo z morjem in ceste, ustrezajoče sodobnemu prometu, bo Slovenija lahko tudi postala letoviška pokrajina v pravem pomenu besede. Prej ali slej se pa bodo tudi lahko razvile nekatere industrijske stroke, ki bodo uporabljale domače surovine ter bodo tesno zvezane z domačo grudo. To je sicer godba bodočnosti, a zavedati se moramo, da so vendar nekateri pogoji za rešitev iz sedanjih, v resnici zelo kritičnih razmer.

ALI NI REŠITVE V IZBOLJŠANJU KMETIJSTVA?

Seveda, gospodarsko vprašanje Slovenije bi bilo v glavnem rešeno, če bi bilo rešeno krize naše kmetijstvo. Vendar ni skoraj nobenega upanja, da bi Slovenija s svojimi prideiki (razen vina) lahko kdaj konkurirala drugim, izrazito kmetijskim pokrajinam v državi. V poštev prihajata morda le še sadjarstvo in vinogradništvo. Rešiti je treba predvsem vprašanje preoblikovanja. V tem je največja tragika našega malega naroda: naša zemlja je preoblikovana in naraščanje prebivalstva je v

Sloveniji najmanjše v primeru z drugimi pokrajinami v državi.

Kako silno težko je rešiti vprašanje, kako bi prisilili slovensko zemljo, da bi nam dajala več kruha, nam kaže že to, da je v Sloveniji zelo malo plodne obdelane zemlje, zlasti glede na gostoto prebivalstva, saj odpade samo na gozdove 42,95 odstotkov. Njiv je samo 19,68 odstotkov od 310.020 ha celotne površine. Izredno visok odstotek je travnikov, čeprav spada dravska banovina po številu goveje živine šele na sedmo mesto med drugimi banovinami (327 glav goveje živine na 1000 prebivalcev), in sicer 16,12%. Nekateri strokovnjaki trdijo, da ne smemo pričakovati rešitve v živinoreji ter da bi bilo celo boljše preorati travnike in jih nasaditi s sadnim drevjem. Upoštevati moramo še, da je zemlja v Sloveniji mnogo bolj nerodovitna kakor v drugih pokrajinah, da je pri nas tudi mnogo povsem nerodovitnih zemljišč (4,54%) in da je treba tudi gorske pašnike vsaj delno prilestiti med nerodovitna zemljišča. Pašnikov je pa pri nas celo 12,28% celotne površine. Samih njiv je okrog 310.000 ha (po katastrskih podatkih za l. 1936 310.020 ha, po statistiki kmetijskega ministrstva pa 314.296 ha), medtem ko je gozdov 676.374 ha.

Jugoslavija je nedvomno agrarna država, toda glede na površino obdelane ali rodovitne zemlje ter njeno rodovitnost je v primeru s številom prebivalstva še celo na slabšem kakor nekatere izrazito industrijske države. V naši državi živi okrog 80% prebivalstva v kmetijstvu, to se pravi okrog 12 milijonov ljudi. Plodne zemlje je 14.150.000 ha in torej odpade na kmečkega prebivalca povprečno 1,18 ha zemlje, medtem ko odpade v Nemčiji na kmečkega prebivalca celo 2,8 ha in v Franciji 2,2! V Belgiji, ki je izredno gosto naseljena, odpade na kmečkega prebivalca 1,15 ha zemlje, a v Sloveniji komaj 1,14 ha! Pri tem pa moramo še upoštevati, da je zelo neugodno tudi razmerje med njivami in drugimi vrstami kmetijske zemlje, saj ne odpade niti polovica zemlje na njive, vrtove in sadovnjake. Če ne upoštevamo pašnikov, odpade v Sloveniji na 100 ha obdelane zemlje 116 prebivalcev, v vsej državi 114, v Romuniji samo 97, na Madžarskem le 72, a celo v Nemčiji samo 52 (!), v Franciji pa komaj 48. Pri tem bi pa morali še upoštevati, da v drugih državah, zlasti v Franciji in Nemčiji, pridejalo na 100 ha mnogo več kakor pri nas. Po podatkih nekaterih drugih kmetijskih strokovnjakov se nam slovenske kmetijske razmere kažejo še v bolj žalostni luči.

Če upoštevamo, da je v Sloveniji od kmetijske, obdelane zemlje samo 37,9% njiv (medtem ko jih je na Danskem 86,9%), odpade na 10 ha njiv 217 prebivalcev; kaj to pomeni, sprevidimo, če primerjamo to številko z razmerami v drugih državah. Tako n. pr. na Danskem odpade na 100 ha njiv le 36 prebivalcev. To nam pač dovolj jasno dokazuje, da je gostota kmečkega prebivalstva v Sloveniji v resnici že prekoračila dopustno mero in da je skoraj takšna kakor v najbolj preoblikovanih predelih Evrope.

Nudi se nam pa še tem bolj žalostna slika, če ne upoštevamo le povprečnih razmer, temveč se pogledimo v razmere posameznikov. Za presojo naših gospodarskih razmer je odločilno, da je kmečka posest izredno razkosana. Manj kakor po 5 ha zemlje odpade pri nas na 101.600 družin ali gospodarstev. Težko je reči, ali se more kmet s posestvom, ki ne obsega niti 5 ha zemlje, dostojno preživljati s svojo družino. Od 5 do 10 ha zemlje odpade pri nas na 21,1% gospodarstev (33.700), po 10 do 20 ha ima zemljo 11.400 gospodarstev ali 11,4%, po nad 20 ha pa je v rokah okrog 5000 posestnikov (3,7%). Res trdijo kmetje, ki imajo nad 10 ha zemlje, zato pa lahko sklepamo, da v Sloveniji prevladujejo revne kmetije. Na večini posestev ne pridejalo dovolj živeža in so navezani na postranski zaslužek; to se pravi, da bi pri nas bolj upravičeno govorili o kočarjih kakor o kmetih, ko govorimo o kmetijskih razmerah.

V ČEM VIDIMO STROKOVNJAKE REŠITVE

Kmetijski strokovnjaki so seveda že kmalu sprevideli obupne razmere našega kmetijstva in so začeli iskati predvsem teoretične rešitve. Toda do zadovoljavajočih izsledkov niso prišli, tako da še ni bilo ukrenjenega nič odločilnega in rešilnega. Iz dosedanjih raziskovanj pa bi vendar lahko začrtali glavne smernice smotne kmetijske politike. Predvsem moramo najti primerne načine bolj smotrnega in racionalnega obdelovanja zemlje, da bomo v Sloveniji dosegli vsaj državni povpreček pridelekov na hektar obdelane zemlje. Pomisliti moramo, da pridelamo v dravski banovini le 950 kg pšenice na ha, medtem ko znaša povprečje v Jugoslaviji 1040 kg. Kako je pri nas kmetijstvo še zaostalo, sprevidimo, da so n. pr. na Češkem dosegli že povpreček 5000 kg na hektar.

Uporaba umetnih gnojil, ki so neobhodno potrebna v umnem kmetijstvu, je pri nas po l. 1929 celo nazadovala. Tega seveda ne smemo pripisovati toliko pomankljivi strokovni izobrazbi našega kmeta kakor njegovemu obubožanju ter izredni pomanjkljivosti pridelekov. L. 1929 je Slovenija porabila 800 vagonov umetnih gnojil, kakor je poraba tako nazadovala, da je znašala l. 1935 samo 150 vagonov. Zadnja leta se je nekoliko dvignila, a lani še vedno znaša le 220 vagonov. Strokovnjaki so izračunali, da bi naši kmetje morali porabiti na leto vsaj 1000 vagonov umetnih gnojil (povprečno 12 kg na ha obdelane zemlje), da bi naše kmetijstvo postalo znatno donosnejše. V naprednejših državah zahodne Evrope porabijo na ha obdelane zemlje na leto po 60 do 100 kg umetnih gnojil. Tovarn za umetna gnojila imamo dovolj; če bi obratovali s 20.000 vagonov dušičnih gnojil in fosfornih okrog 10.000 vagonov. A pa imamo dovolj, pač pa moramo uvažati 40% kalijevo sol. Zaščitna carina je uvedena samo na superfosfat, toda v Dalmaciji imamo mnoge fosforitne rude ter bi se vprašanje pridobivanja fosforne kisline lahko rešilo, a pod pogojem, da bi tovarne umetnih gnojil obratovala s polno kapaciteto.

Značilno za naše razmere je, da je bilo lani v vsej državi porabljenih le 2.527 va-

gonov umetnih gnojil; Če bi pa porabili vsaj 8 kg fosforne kisline in 5 kg čistega dušika na ha, približno polovico, kolikor porabijo v zahodnih evropskih državah umetnih gnojil, bi porabili samo v dravski banovini 3000 vagonov dušika in 4.000 vagonov superfosfata. Če bi porabili v vseh banovinah toliko umetnih gnojil, bi potrebovali še 5 tovarn za fosforna gnojila s kapaciteto po 10.000 vagonov in morali bi razširili obe tovarni za dušična gnojila.

Toda, kako nam računamo z večjo porabo umetnih gnojil in z večjim donosom kmetijstva, ko pa kmet ne more kupovati pogosto niti soli? Če ostanemo umetna gnojila tako draga kakor so zdaj, bi moral vinogradnik pridelati liter vina po 5 din, kmet kg pšenice od 1.80 do 2 din, krompir po dinarju, sadjar jabolka po 5 do 6 din, hmeljar hmelj po 25 do 30 din, živinorejec mleko po 2 din liter, govejo živino po 5 do 6 din, prašiče po 6 do 9 din. Pri tem pa moramo upoštevati še zadolžitve našega kmeta. Zato s samim nasvetom, naj kmetje uporabljajo več umetnih gnojil, našemu kmetijstvu ni nič pomagano.

Umno gospodarstvo je na malih posestvih skoraj nemogoče in kočar nedvomno ne more pridelati na ha toliko pšenice kakor trden kmet, zlasti še, ker imajo mali posestniki navadno najslabšo zemljo. Nekateri strokovnjaki predlagajo, naj bi s posebnim zakonom preprečili razkosavanje kmečkih posestev in naj bi manjša posestva združili v večja gospodarstva. Kako naj bi to storili, v podrobnostih ni razloženo.

Razen tega strokovnjaki še predlagajo, naj bi naš kmet opustil nekatere nerentabilne kmetijske stroke ter bi se naj predvsem oprijel sadjarstva. Nekateri so prejšnja leta tudi priporočali loputitev vinogradov v vinorodnih krajih, medtem ko je zdaj čedalje bolj aktualna obnova vinogradov (o čemer smo v našem listu že poročali).

Sadjarstvo ima pri nas v resnici še lepo bodočnost; zdaj še nikakor ni na višini. Povprečni letni pridelek jabolk znaša po 8 do 30 kg na debla. Jabolj je v naši banovini okrog 2.309.000 (kolikor so pač takšne statistike lahko točne). Umni sadjarji lahko pridelajo tudi po trikrat več jabolk. Kmetje doslej sadjarstvo niso posvečali posebne pozornosti in je drevje marsikje povsem mzanemarfeno rodilo samo od sebe.

Iz vsega tega sledi, da bi se našemu kmetu ne godilo posebno dobro niti, če bi pridelal toliko kakor kmetje v naprednejših državah, ker je gostota kmečkega prebivalstva prevelika. Upanje na izboljšanje se budi že zaradi tega, ker pridelujemo v primeru z drugimi državami tako malo. Toda izboljšanje ne more priti samo od sebe. Kmet pa je zdaj bodisi zadolžen ali tudi brez dolgov tako reven, da ne more misliti na večje investicije. Brez denarja in smotrnega splošnega gospodarskega načrta do znatnejšega izboljšanja še ne bo prišlo tako kmalu na samo pobudo posameznikov.

KAJ PA DAVKI, AGRARNA REFORMA IN KMEČKI DOLGOVI?

O slovenskem gospodarstvu si ne moremo napraviti jasne slike, če se ne dotaknemo tudi davčnega vprašanja. Samo po sebi je umevno, da davčna politika lahko vpliva na razvoj gospodarstva pozitivno ali negativno. Strokovnjaki, ki so proučili naše davčno vprašanje, niso prišli do razveseljivih rezultatov. Povsem točno se ni ugotovilo pravih ključ za delitev davčnih obremenitev glede na višino neposrednih, državnih davkov; upoštevati moramo, da davkoplačevalci, ki sicer že plačujejo neposredne davke, plačujejo razen tega še posredne s tem, če kupujejo predmete, ki so obdavčeni skrito v zvišani kupni ceni. Najboljši primer za to je obdavčitev sladkorja: če sladkorja je obdavčen z 8 din državne trošarine. Čim višji življenjski standard prebivalstva je, tem večje so takšne posredne davčne obremenitve. Slovenija je že zaradi tega bolj obdavčena. Izkazalo se je pa tudi, da finančna uprava v Sloveniji deluje bolj vestno ter izterja znatno več kakor finančne uprave v drugih banovinah. Izračunano je, da znaša obremenitev z državnimi davki v Sloveniji povprečno na prebivalca okrog 800 din, v drugih banovinah pa 450 din. Tuči obremenitev s samoupravnimi davki je pri nas večja kakor v drugih banovinah ter znaša v proračunskem letu 1938-39 107 din, medtem ko odpade v savski banovini na prebivalca samo 63 din samoupravnih davčin, v dunavski, ki je ena izmed najbogatejših, če ne najbogatejša, 58 din, v drinski 24, v moravski 33, v primorski 55, v vardski 30, v vrbski 34 din ali povprečno v drugih banovinah 44,5 din, torej niti polovico toliko kakor pri nas. Prav tako smo mnogo bolj obremenjeni z občinskimi davčinami in cestnimi dokladami kakor v drugih pokrajinah. Povprečno odpade na prebivalca v preteklem proračunskem letu 107 din, v drugih banovinah pa samo 92 din. Celotna davčna obremenitev znaša v Sloveniji na prebivalca 907 din (državni in samoupravni davki), v drugih banovinah pa 586 din.

Zemljarino odmerjajo v Sloveniji od 10-odstotnega katastralnega čistega donosa, ki znaša skupno 257 milijonov ali povprečno 163 din na ha. Sama na sebi je znosljiv davek, z dokladami vred pa je pretežka obremenitev. Upoštevati moramo še, da je zdaj katastrski čisti dohodek, preračunan v zlatih kronah, do 40krat povečan, če računamo, da ima zlata krona enako vrednost kakor dinar. To ni nikakor upravičljivo glede na kupno moč dinarja in na nizke cene pridelkov. Zato strokovnjaki zahtevajo, da je treba katastrski čisti dohodek znižati pri nas na polovico, zlasti zato, ker je Slovenija kmetijsko pasivna pokrajina. Razen tega bi bilo treba kmetom priznati eksistenčni minimum, da bi bili oproščeni plačevanja zemljiškega davka, ako njihovo posestvo ne presega 5 ha in ako se preživljajo le s kmetijstvom.

V sami agrarni reformi naš kmet ne more pričakovati rešitve, toda tudi brez nje ne bi mogli zadovoljivo rešiti kmetijskega vprašanja. Vseposvesta v Sloveniji reformo so pa uvrstili posestva, ki imajo najmanj 75 ha obdelovalne zemlje ali nad 1000 ha gozdov. Morda je ta meja previsoka. Po zakonu o likvidaciji agrarne reforme iz l. 1931. spada v naši banovini pod agrarno reformo še 77 veleposestev. Likvidacija bo baje končana prihodnje leto.

Ta veleposestva obsegajo skupno 143.447 ha; večina je gozdov in sicer 105.955 ha. Njih je le 22.311. Toda za agrarne namene je bilo dovoljno samo 15.060 ha njiv, 31.922 ha gozdov, 3.689 ha pašnikov in pianin ter 576 ha nerodovitnega zemljišča. Večina za razlastitev namenjena zemlje je v Prekmurju in sicer pri 10 veleposestvih skupno 9.905 ha. Zemljo bo dobilo okrog 22.000 kmečkih družin, ali približno desetino prebivalstva banovine. Vendar odpade na družino komaj dober oral zemlje. To pa pove dovolj.

Ko so denarni zavodi na področju naše banovine odstopili Privilegirani agrarni banki dolge, je bilo pri nas zadolženih 47.863 kmetov s 479.591.380 din. V naši banovini je bilo 7,34% vseh kmečkih dolžnikov v državi, toda njihovi dolgovi so znašali 17,6% vseh dolgov. Zadolženih je nad tretjino slovenskih kmetov. Nekateri gospodarstveniki se tolažijo, češ, da so kmečki dolgovi znatno manjši kakor so jih v splošnem ocenjevali prej. Toda pri tem bi ne smeli pozabiti, kako težko naš kmet odplačuje dolge in da so se nekateri zadolžili ne le zato, ker niso znali računati in ker so bili prelahkomiseln, temveč tudi zaradi tega, ker so nekateri kreditni zavodi vprav iskali svoje žrtve, a razen tega je bil kmet prisiljen investirati večje vsote za izboljšanje gospodarstva. Nekateri strokovnjaki trdijo, da je v Sloveniji okrog 100.000 ha neizkoriščene, nerodovitne zemlje, ki lahko postane po melioracijah rodovitna. Zato bi pa moral kmet zopet posesti po posojilih. Vprašanje kmečkih dolgov sega tako globoko v naše gospodarsko življenje, da ne moremo vse krivde zvrčiti na same kmete in da bi ga morali reševati v zvezi s splošnimi gospodarskimi vprašanji Slovenije.

BODOČNOST NAŠEGA NARODA?

Življenjska sila našega naroda usiha. To ni fraza, temveč stvarna ugotovitev, ki ima tem bolj tragičen prizvok, ker smo brez moči proti izumiranju naroda in degeneraciji, ki je očitneje čedalje bolj — dokler ne bodo zadovoljivo rešena najbolj pereča socialna vprašanja v zvezi z ozdravitvijo slovenskega gospodarstva.

Medtem, ko v nekaterih državah govore že dolga leta o veliki nevarnosti nazadovanja števila rojstev, smo pri nas živeli v zavesti, da ima naš mali narod še zdrav stržen in da se nam ne bo treba nikdar bati, da bi izumrli. Ugotovili smo sicer, da je kmetijska zemlja preoblikovana ter da manj pridelamo kakor potrebujemo. Toda v izumiranju vendar ne vidimo izhoda. L. 1935 je znašal prirastek prebivalstva v Sloveniji samo 8690 ljudi. Lani je štela Slovenija 1.200.848 prebivalcev. Padec števila rojstev je zadnja leta stalen. L. 1921. se je rodilo na 100 prebivalcev 30 otrok, l. 1935 je pa znašala rodost na 100 prebivalcev samo 23,2, predlanskim pa 23,05. Padec rojstev znaša od l. 1921 do 1930 devetnajstino, od l. 1931 do 1935 pa še petino. Med leti krize se umrljivost ni zmanjševala tako kakor prejšnja leta, zato v splošnem sklepamo, da jo je treba kar padec števila rojstev pripisovati krizi, ki je bila v Sloveniji posebno občutna.

Dokler so se naši delavci lahko izseljevali, se število prebivalstva ni skoraj nikdar pomnožilo, tako kakor bi sklepali po naravnem prirastku. V desetletju 1921-31 je naraslo nad 20 let staro prebivalstvo za 65.200 ljudi. To je zelo malo v primeru z naraščanjem prebivalstva v drugih pokrajinah, vendar je ta prirastek prebivalstva vplival na poslabšanje gospodarskih in socialnih razmer. Industrija je zaposlila kvečjemu 25.000 delavcev več v zadnjem desetletju, zato je ostalo okrog 40.000 ljudi, ki so morali iskati kruh v kmetijstvu in obrti, čeprav se poljedelstvo ni medtem nič izboljšalo in ne nudilo več kruha. Prebivalstvo v najbolj pasivnih okrajih si pomaga s sezonskim izseljevanjem, za kar nam služi Prekmurje kot najboljši primer. Sezonska izseljevanja so pri nas zelo slabo organizirana in so po večini prepuščena samim delavcem. Z Notranjskega in Kočevskega potujejo naši delavci v večjih skupinah delat v francoske gozdove. Navedli bi pa tudi lahko nekaj primerov sezonskega preseljevanja delavcev v sami Sloveniji. Pri tem pojavu opazajo nekateri socialni delavci, da ni nobene pravega preelada na domačem delovnem trgu ter da bi mnogi naši delavci lahko dobili delo v slovenskih krajih, če bi bilo organizirano dobro posredovanje dela, češ da marsikje poleti na kmetih primanjkuje delavcev. Vendar na n. pr. sezonski delavci iz Haloz in Slovenske gorice, ki so prejšnje čase našli lahko delo pri kmetih na Dravskem in Murskem polju, ostajajo brez dela. Kmet zdaj varčuje tudi pri poljskih delavcih.

Naraščanje prebivalstva, izseljevanje in zaposlitev neizkoriščenih delovnih sil doma ter izboljšanje kmetijstva — to so življenjska vprašanja Slovenije, ki od njih zavisi bodočnost našega naroda. Če jih ne bomo znali kmalu rešiti, je naš narod brez bodočnosti. To smo dolžni naglasiti, ko sklepamo bilanco 20 let življenja Slovenije v Jugoslaviji.

Ta bilanca v resnici ni razveseljiva, zato pa moramo z vso resnostjo posvetiti vsi svoje moči delu za lepo bodočnost Slovenije. Delati in delati! — naj postane naše geslo. Samo to — delati! S.

Robata jajca

Neki angleški list poroča, da so prišli v Ameriki nekateri rejci perutnine na čudno misel, da bi dali kurjam jajcem obliko kocke ali kakega drugega geometričnega lika, skratka da bi bilo jajce robato. Nekateri bogataši so že segli globoko v žep, da so omogočili take poskuse. Zaenkrat iščejo primerno primes za kurjo pičo, ki bi zadržala poopenje jajčne lupine v kurjem telesu in povzročala, da bi se lupina strdila šele na zraku, ko kura jajce že znese. Potem bi zadostovalo, da bi dali jajcu obliko kocke ali prizme in ko bi se lupina strdila, bi ostalo jajce tako. Rejci perutnine se že veselijo, kako lahko bodo temno spravljali jajca v zaboj, ker ne bodo več zavzemala toliko prostora, kakor zdaj in tudi pobilo se jih ne bo toliko med prevozom. Toda tovarne za posodo si bodo morale izmisliti drugačno obliko za kelihe, iz katerih smo vajeni jesti mehko kuhana jajca.

Krstna predstava izvirne domače operete

Mariborsko gledališče vprizori jutri zvečer opereto „Vse za šalo“

Vaako sezono uprizori mariborsko gledališče krstno predstavo kakšne domače, izvirne operete. To je že tradicija, ki se je ustalila od Rasbergerjevega »Prebrisanega Amorja«, njegovih »Rdečih nageljnov«, M. Kozinove »Majde« itd.

Tudi v letošnji sezoni bomo videli novo izvirno opereto, ki jo je uglasbil kapelnik mariborske vojaške godbe kapetan J. Jiranek in ki ji je napisal libreto mariborski gledališki igralec in mladinski pisatelj Danilo Gorinšek. Jutri zvečer bo v Narodnem gledališču krstna predstava te naše nove operete, ki ima naslov »Vse za šalo«.

Zanimalo nas je, kakšna je glasba, vsebina in celotna zgradba te naše nove operete. Zastopnik našega lista se je podal k obema avtorjema ter ju zaprosil za kratek razgovor.

Vojaški kapelnik J. Jiranek, ki je uglasbil novo domačo opereto »Vse za smehe«

Iz razgovora s skladateljem g. J. Jiranekom povzemamo sledeče zanimive informacije, ki bodo nedvomno zainteresirale naše gledališko občinstvo, predvsem pa ljubitelje operete.

G. Jiranek pravi: »Opereta ima tudi v glasbenem pogledu svoj cilj — ugoditi občinstvu. Radi tega sem pazil v prvi vrsti na melodioznost in oster plesni ritem. Muzika je pretežno »slagserska« in bo nočno zvenela. Posebne glasbene smeri se nisem držal, ker je moje mnenje, da ne sodi v opereto. Iz čisto glasbenega vidika pa so mi v novi opereti najdražji dueti dive in tenorja, nadalje drugi finale in začetek tretjega dejanja s pesmijo Ljubice. Smeha željni publiki pa bo nedvomno najbolj ugajal duet trgovca Revna (Gorinšek) in Čebele (Gorinškove), zvan »Indijanski ples«.

Doslej sem uglasbil že dve opereti, ki so ju izvajali v Beogradu, nadalje ljudski igri »Kače« in »Z našeg vilajeta«. Mariborsko občinstvo pa me pozna po odrskih godbah, zlasti za »Čvrčka za pečjo«, »Slehnika« itd. Z dosedanjimi libretisti nisem imel ravno nič sreče. Radi tega sem se takoj odločil za »Vse za šalo«, zlasti ker je libretist Gorinšek sam glasbeno podkovan in čista humor ter satira tako rekoč v njegovem krvi.

G. Danilo Gorinšek pa nam je glede vsebine nove operete in njenega posebnega pečata povedal sledeče:

»Ameriški Slovenec, milijonar Bogatec je prišel na oddih v Slovenijo z namenom, da si v stari domovini poišče nepokvarjeno

deklo za ženo. Radi tega in pa, da bi lahko užival mir, si nadene incognito »Janko Bogatec«, ime nekakega profesorja, o katerem je čital v časopisih, da se je ponesrečil in da bo umrl Bogatec oziroma »Janko Bogatec« ima sestro Alice, s katero se je že pred incognito seznanil graščakov sin Mihal. Povabi jo z bratom vred v morsko kopališče. Stanuje v hotelu, katerega lastnik pripravlja zabavo pod geslom »Vse za šalo«, da bi prišel njegov skrahiran hotel vsaj ta večer do gostov. Bogatec in Alice odpotujeta v to kopališče. Časniki pa izvejo, da namerava znameniti milijonar incognito obiskati severni Jadran ter se o tem obširno razpišejo. Ko pa milijonar to izve, lansira v javnost vest, da si je v južni Dalmaciji zlomil nogo z namenom, da ga ne bi iskali po severnem Jadranu.

Tukaj se začne opereta. Hotelir skrahiranega hotela ravno čita opis in namero milijonarja, ko stopi popolnoma opisu odgovarjajoč človek pred hotel. To pa ni tisti milijonar Bogatec, ki bi lahko saniral hotel, ampak trgovčič Jurij Reven, primitiven sangvinik, ki se je doma sprl s svojo ženo in ki je v želji po doživljajih odpotoval s hčerko Ljubico v kopališče »Prazni Dol«, kjer je domojen s trikratno vdovo Čebelo, ki jo pozna samo iz »malih oglasov«. Hotelir ga pregovori, da nastopa v njegovem hotelu kot milijonar Bogatec, na kar Reven po daljšem prigrigovanju pristane, ker ga večerna zabava pod geslom »Vse za šalo« odvzema vsake odgovornosti, saj mislijo ljudje, da se pravi Amerikanelec tukaj itak ne more pojaviti, ker so poročali listi, da si je zlomil nogo. Čim doznajo ljudje za »Amerikanečev« prihod, je hotel na mah nabito poln gostov. Pojavijo se najrazličnejši tipi, ki si želijo »Amerikanečevega« denarja. Medtem pa se pojavi pravi Bogatec s svojo sestro. Vendar se ne izda, kdo je, ker si

Danilo Gorinšek, gledališki igralec v Mariboru, libretist nove izvirne domače operete »Vse za smehe«, katere krstna predstava bo 25. t. m. v Mariboru

želi miru. Razen tega pa se zaljubi v hčerko navideznega Amerikane in ne mara blamirati njenega očeta pred družbo, ki se pleše okoli »zlatega telata«. Seveda sledi blamaža za blamažo, tako da si Reven želi iz te zagate. Končno zbeži v neko skrito goštinjo na planinah, da pozabi na svojo polmijo. Hotelska družba pa ve za njegov naslov in jo mahne za njim Istočasno pa se pojavi tam tudi Revnova žena Porcijunkola, ki vse razkrije. Sedaj ga zapusti vse,

kar ga je zadnje dni oblegalo. Bogatec postane zopet Reven, obenem »selepar« in »falot«. To pa ne moti poteka dogodkov, ki vodijo v happy-end s tremi parčki.

»Vse za šalo« poteka povsem v operetno komedijskem žanru in ima svoj satirični pečat. Hotel sem napisati opereto, ki naj bi imela nekaj globlji pomen. Žigosati v operetni obliki današnji puhlo materialistično dobo, v smehu povedati resnico.

Oblikovanje humorističnih tekstov je od nekdanj mojih veselje. Kapelnik Jiranek je odkril bojda v meni po dolgem času libretista, ki ima smisel za humor. Radi tega sem se lotil operete. Največji imperativ pa mi je vedno ugoditi občinstvu, saj je gledali-

šče za občinstvo. Zato sem poskrbel za vedno humor in situacijsko komiko.

Režija je v rokah g. Harastoviča, dirigira skladatelj Jiranek sam. Incenacija je delo ljubljanskega scenografa inž. Franca. Vodno vlogo tragičnega navideznega Amerikaneca igra sam. Razen tega nastopajo v glavnih vlogah Igljeva, Lubejeva, Gorinškova, Manoševski, Harastovič, Verdovnik. Nastopi skoraj ves ansambl. blizu 50 oseb. Scenarijo je oskrbel g. Bogoljub Ušar; novi kostumi pa so bili izdelani v ateljejih Kavčikova, Križajeva, Mastek, Verdovnik in gledališka krojačnica Vinka Vernika.

Prepričan sem, da bo opereta »Vse za šalo« ugajala občinstvu.

Zanimivosti z letošnjega narodnostnega kongresa

Zanimivo predavanje g. Vekoslava Bučarja v društvu »Tabor«

Ljubljana, 24. decembra. V društvu »Tabor« je predaval v četrtek g. Vekoslav Bučar o zanimivostih s kongresa evropskih narodnih manjšin, ki je bil letos poleti v prestolnici Švedske v Stockholmu. Večina prejšnjih kongresov, letos je bil že 14., je zasedala v Ženevi, kamor je bil 1. 1925 sklican prvi kongres; dva sta bila v Bernu, eden na Dunaju, lanski pa v Londonu. Prireditelji so za letošnji kongres trdili, da je bil sklican v švedsko prestolnico zaradi nevtralnosti Švedske, ki ne pozna manjšinskega vprašanja. Drugi so bili mnenja, da so hoteli prireditelji kongresa pritegniti nase pozornost narodnih manjšin držav evropskega severa, jih pridobiti za kongres ter ga tako rešiti sigurne smrti, na katero je obsojen zaradi vedno večjega izostajanja gotovih narodnostnih skupin z vsakoletnih kongresnih zasedanj. Nemška skupina je bila na vseh kongresih vedno najmočnejša in kot taka je zlasti po odstopu večine slovenskih skupin (Poljakov, Čehov in Lužičkih Srbov) obvladovala kongres tako, da je danes že težko govoriti o evropskem mednarodnem manjšinskem kongresu.

Kakršen je bil letošnji kongres v Stockholmu, bi se isti mogel edinele imenovati kongres manjšin nemške in od nje odvisne ali z njo prijateljsko zvezanih narodnosti. Nemci so želeli, naj bi bil tudi letošnji kongres v Londonu, ker bi tam v zvezi z aktualnimi sudetsko-nemškimi vprašanji razvil široko akcijo za pridobitev angleškega javnega mnenja. Na Švedskem so na vodstvu države socialni demokrati, zato Nemcem Stockholmu in sploh Švedski kot kraj kongresa ni bil všeč in je od nemških skupin »govoril samo Nemec iz Danske, ki pa se v razmatranju manjšinskega vprašanja ni sproščal, marveč je samo predaval o zgodovini severoevropskih držav. Edino v debati k posameznim referatom sta kratko govorila zastopnik sudetskih Nemcev in zastopnik estonske nemške manjšine.

Prvi je referiral po dnevnem redu zastopnik slovenske in hrvatske manjšine v Italiji dr. Besednjak, ki je v jedrnatem in izklesanem govoru podal bilanco povojne narodnostne politike. Govorili so še zastopniki narodnostnih manjšin iz Rumunije, Ukrajine, Poljske in iz drugih držav. Večkrat je posegel v debato tudi predsednik kongresa ni bil všeč in je od nemških skupin odličnimi izjavami popraviti nekatere izjave govornikov. V debati je govoril tudi estonski Rus dr. Kurčinskij, ki je zelo ostro napadel Poljake. Resolucije, ki so bile sprejete sproti, niso vsebovale nič novega. Kot kraj prihodnjega zasedanja kongresa predlaga resolucija na prvem mestu Beograd.

Zanimiva je statistika udeležencev kongresa. Navzočih je bilo od nemške skupine 10 delegatov, dočim so druge manjšine poslale le po enega do dva delegata, največ

5. Jugoslovani je bilo 5 in sicer 2 iz Italije, 2 iz Koroške in 1 Hrvat iz Gradiščanske. Jugoslovani iz Italije niso nastopali kot celota, marveč kot Slovenci in Hrvati, kar je taktično gotovo napačno.

Narodnostni kongres je, kakor je pokazal videz, postal čisto nemška ustanova in skoraj nima več pravice nastopati kot evropski narodnostni kongres, saj je bilo le to zastopanih na njem samo pet evropskih narodnostnih skupin. Zanimivo je, da je bil iz Jugoslavije navzoč samo Madžar dr. Deak, dočim so Nemci poslali pozdravno brzojavico, v kateri so trdili, da niso dobili pomnih listov. Delegat estonskih Nemcev, bivši ruski carski sodnik v Revalu Hasselblatt, se je pripeljal na kongres z nemskim avtomobilom, ki ga je kasneje vkrcal na parnik in se potem z njim vozil po baltijskih državah.

Socialne dolžnosti o božiču

Ljubljana, 24. decembra. Nacionalna in socialna dolžnost kulture ne družbe je, da se v dneh najlepših in najsvetejših božjih praznikov, s posebno srčno dobroto poskrbi za to, da vsi revni in bogati, srečni in nesrečni z enako toploto občutijo svetost milino in blaženost teh dni, božičnih praznikov. Ponekod je socialna zakonodaja odredila, da ima delavec na božični dan in na dan novega leta dobiti polno plačo, četudi so ti dnevi dela prosti; ponekod so to lepo in plemenito dolžnost delodajalcev uredile kolektivne pogodbe, zopet drugod tej srčni potrebi sledi delodajalec iz lastnih srčnih nagibov.

Slovenski narod naj v dneh, ko mir božji plava nad lepo slovensko zemljo in njenim gnetnim in moralnim bogastvom pokaže, da stoji kulturno visoko, da socialno čuti široko in skrbno in naj doseže, da v našem slovenskem občestvu ne bo nikogar, ki v svojem srcu ne bi občutil, da je član vseslovenske socialne in kulturne skupnosti in zato deležen tudi gnotne pomoči, da so mu olajšane dnevene življenjske skrbi.

Narodno strokovna zveza se kot delavska stanovska organizacija obrača na vse delodajalce na slovenskem ozemlju s prošnjo, da v svojih socialnih ukrepih v korist delavcev in nameščencev pokažejo smisel za našo kulturno občestveno skupnost s tem, da za božični dan in za novo leto delavcem priznajo polno mezdno ter tako svojim sodelavcem simbolično priznajo pravico do tih družinskih sreč in dneh, ko se je rodil Kristus-Zveličar vseh. Delavec, ki v božičnih praznikih ne dela in zato tudi nima dohodkov, praznikov, ki so zanj polni skrbi, ne more občutiti v svoj njih veličastnosti! V božičnih praznikih so socialne dolžnosti našega narodnega gospodarstva posebno važne in nujne.

SOKOL

Letni sestanek župnega jezdnega odseka

Ljubljana, 24. decembra. Jezdni odsek sokolske župe Ljubljana je imel v ponedeljek svoj prvi redni letni sestanek ob obliini udeležbi članov ljubljanskih sokolskih društev. Kakor je naša javnost znano, je bil v Ljubljani že pred vojno jezdnji odsek, kateri je bil ustanovljen leta 1909 pri Ljubljanskem Sokolu. Nad 25 let ga je uspešno vodil zaslužni načelnik br. Vladimir Franke. Svoja jezdnja odseka sta ustanovila pred leti tudi Sokol Ljubljana III in Ljubljana — Vič. Praksa je pokazala, da za uspešno in smotno napredovanje jahalne panoge Tyrsevega telovadnega sestava ni umestno, da bi obstojali v Ljubljani trije jezdnji odseki. Sokolska župa Ljubljana je zato lani sklenila likvidirati vse tri jezdnje odseke in ustanoviti za vse jezdnje odseke skupen — župni jezdnji odsek. S tem je bil položen temelj pravičnega in uspešnega dela v procvit jahanja v sokolskih vrstah. Pred letom dni, 19. decembra 1932, je bil ustanovni sestanek župnega jezdnega odseka in na obletnico jezdnega odseka je župni odsek polagal obračun svojega dela v minulem letu. Sestanek je otvoril in vodil predsednik JG br. Karel Mächting, ki je po pozdravu navzočih članov poročal o živahnem delovanju odseka in o uspehih. Doseženi uspehi pa bi bili lahko še boljši, ako bi se vsi bratje jezdec ravnali po tekstu izjave, ki so jo podpisali pri vstopu v jezdnji odsek.

Obširno poročilo tajnika br. Hinka Fajdige je v jasnih potezih predložilo delo odseka, tako v tehničnem, kakor v administrativnem pogledu. Poročilo blaginajnika br. Drenika je bilo zadovoljivo in je odsek izkazal celo prebitek. Člana nadzornega odbora brata Franke in Keržan sta pregledala poslovanje blaginajnika in predlagala razrešnico, ki je bila soglasno sprejeta. Pri volitvah odsekovega odbora je bila soglasno izvoljena nastopna uprava: načelnik br. Karel Mächting, prvi vodnik poročnik br. Ivo Sladovič, drugi vodnik br. Ciril Vajt, tajnik br. Hinko Fajdiga, blaginajnik br. Teodor Drenik, gospod br. Vladimir Janušič in Bratislav Jankovič, člani odbora br. Jože Kežan, br. Jernej Jelenič in br. France Kodan.

Pri slučajnostih je br. tajnik prečital osnutek pravilnika, ki ga je sestavil za vse jezdnje odseke v državi in ki bo predložen v odobritev načelniku Saveza SKJ. Nadalje je sporočil zbranim članom, da je sestavil br. Guček himno sokolskih jezdnih odsekov, poročnik br. Sladovič pa bo oskrbel emotno poveljevanje za vse jezdnje odseke Saveza SKJ.

Prvi sestanek ZJO je pokazal, da je članstvo na pravi poti in se razširilo v zavesti, da bo s sokolsko disciplino v bodočem letu pripomoglo k še večjemu razvoju jahalne panoge po Tyrsevem telovadnem sestavu. Sokolom-jezdecem kliče: Le naprej brez miru! —

Sokolsko društvo Ljubljana-Vič priredi na praznik v ponedeljek 26. t. m. ob 14. božično svojih dec in naraščanju s pestrnim sporedom. Vabimo sokolsko članstvo, da se božičnice udeležijo v polnem številu. Ob tej priliki izrekamo vsem dobrotnikom, ki so na katerikoli način v blagu ali denarju pomagali naši revni sokolski dec, svojo bratsko in toplo zahvalo. Uprava.

Osem stotov težka blaginja uplenjena

V Cyearenesu pri Nici so vlomili tatovi v pisarno davčne uprave in odnesli iz nje osem stotov težko blaginjo, v kateri je bilo 130 tisoč frankov gotovine. Blaginjo so odpeljali v avtomobilu.

V SOLI

Gospod učitelj gotovo veste, da bole udarci vas bolj nego mene. Seveda vem. Torej mi jih pa odštejte še šest.

KINO MATICA 21-24! Teško pričakovani film je došel v Ljubljano!

JEANETTE MAC DONALD in NELSON EDDY zopet

skupaj v filmu, ki je zasenčil celo »Rose Marie« in »Beli jorgovan«

PESEM O ZLATEM ZAPADU

Jubilejni vefilm svetovne produkcije Metro Goldwyn Mayer, ki prekaša po svoji režiji, razkošju, glasbi in lepoti vse dosedanje stvaritve filmskega traka!

POZOR! Radi ogromne dolžine filma so predstave ob delavnikih ob 16., 19. in 21.15 uri — na nedeljo in praznik dopoldne ob pol 11., popoldne ob 14.30, 16.45, 19. in 21.15 uri.

RADI VELIKEGA NAVALA NA BLAGAJNO SI REZERVIRAJTE VSTOPNICE ŽE V PREDPRODAJI!

P. W.:

V zelenem peklu

roman

Novica je učinkovala na starega Goodleya kakor strela iz jasnega. Zadržel je kakor se stresa drevo v viharju in z roko se je prijel za glavo.

— Bože, bože! — mrmral in solze so se mu zalesketale v očeh.

Ni videl v duhu mladeniča, temveč starega gospoda, predsednika Graya, in vedel je, da se vrne z ekspedicije bodisi z mladeničem ali pa da se sploh ne vrne.

Kmalu so sedeli okrog ugašajočega ognja štirje možje, ostanki ekspedicije, ki je bila prispela v pragozd. Zdelo se je, kakor da plava nad taboriščem prokletstvo. Najprej smrt neznanega pustolovca, potem bitka, v kateri je padel Wills, potem pa polkovnik Morris in mladi Gray. A Carter?

Kar se je začel Halesov glas. Hales je bil razlagati svoje načrte.

Možje so poslušali, najprej nezaupljivo, pripravljani vsak hip na izbruh. Hales je pa govoril mirno in nihče se ni upal motiti ga. Ko je končal, se je možem zdelo, da položaj še ni tako brezupen, kakor so mislili. Morda se bo pa Halesov načrt posrečil.

Goodley je bil naenkrat ves pomlajen. Vstal je

42

in odšel k svoji »Chiquitti«. Hales je odšel z njim. — Vrne se že v mraku, — ga je opozoril dr. Marson.

Goodley je zamahnil z roko. — Saj še ni niti štiri, — je dejal, ko je pogledal na uro. — Zaupam sebi in svojem letalu, če bi se pa morda le zgodilo, da bi se moral spustiti na tla zvečer ali celo ponoči, imam na krilih svetilne bombe.

Štirje možje so si stisnili roke. Goodley je zlezal v letalo, opazovalčevo mesto je pa zasedel Hales.

Še enkrat sta pomahala tovarišem v slovo, potem se je pa letalo dvignilo in izginilo nad pragozdom. Dva moža sta se počasi vrstala k šotorom, ki so ju spominjali na njune prijatelje.

— Proketo peklo! je zamrmral Marson in si prižgal novo cigareto.

Nešteto krat je Goodley vodil letalo, nešteto krat je izpolnil težko nalogo v značnih višavah, toda še nikoli ni tako budno pazil na letalo kakor zdaj. Zdelo se mu je, da se je spojil z letalom in da čuti vsak njegov utrip.

Hales je večkrat poskušal spregovoriti z Goodleyem, vprašal ga je kaj, toda zaman.

Goodley ni odgovarjal. Zrl je nepremično na krmilo in pozabil na vse, kar se je bilo zgodilo. Zdaj je znal in vedel samo za eno misel: da mora letalo v najkrajšem času in povsem varno prileteči do taborišča za Presidencijo.

To je bila Goodleyeva naloga. Letalo je bilo bolj

podobno puščici. Niti za hip ni krenilo iz svoje smeri, niti za hip ni zmanjšalo svoje hitrosti.

Hales je nekaj časa opazoval pilota, potem je pa jel šteti ure in minute, ki jih je potreboval za svoj načrt. Morda mu bo tudi sreča malo naklonjena. Doslej je imela ekspedicija malo sreče, toda končno se ji utegne vendarle nasmehnil.

Za pot iz pragozda naj bi rabila tri ure. Komaj je pa minilo dve uri in pol, je Goodley naenkrat izključil motor in se spustil k lesenim hišicam, kjer je bilo prvo taborišče ekspedicije.

Hales je skočil iz letala prvi in bil je srečen, ko je zagledal dva moža, kako počasi prihajata iz šotora. Gauči so bili v taborišču. Prvi korak je bil torej srečen.

Goodley se je ozrl na moža, toda samo prijateljsko jim je pomahal z roko in že zopet se je sukal okrog svojega letala. Šel je v prvi vrsti pogledat, da-li je zaloga bencina nedotaknjena. Samo on je vedel, da so zaloge »Chiquitti« povsem izčrpane in da mu je grozila katastrofa, če bi bila pot le nekaj kilometrov daljša.

Skladišče je bilo nedotaknjeno. Goodley si je globoko oddahnil, videč dolgo vrsto sodčkov, polnih bencina. Pečati so bili nedotaknjeni. Goodley se je takoj lotil dela, da bi nahranil svoje letalo. Nase ni pomislil, čeprav skoraj že šest ur ni imel niti grizljaja v ustih.

Hales se je ta čas vneto razgovarjal z obema gaučema. Rad bi ju bil pripravil do tega, da bi se bila odločila in opravila svoje delo hitreje.

Gauča sta pa samo skomignila z rameni in nista se mogla odločiti.

Hales je obljubljal, fu rotli in prosil, končno je pa pokazal denar. Toda tudi to ni pomagalo.

Deset minut je trajalo, preden se mu je posrečilo pregovoriti in omehčati ju.

Mlajši je slednjič odhitel po konja. Starejši gaučo se je zavihtel v sedlo enega, Hales je pa zajahal drugega konja. Kmalu sta oba moža na konjih izginila v večerni megli. Galopirala sta naravnost proti pragozdu, kjer je bila indijanska naselbina. Mlajši gaučo je menda nameraval opazovati pragozd ali pa čakati, da se prikaže na nebu prva zvezda. Toda stari Goodley je menil drugače.

Njegovo znanje španščine sicer ni bilo veliko in o guarani je imel zelo nejasne pojme, vendar je pa znal opozoriti gauča zelo prepričevalno, da mu je potrebna njegova pomoč.

— Dronto amigo! — je kričal vztrajno, dokler se ni gaučo prižibal k njemu.

— Mnogo dela vam tu nismo napravili, fant, plačujemo vas pa kraljevsko za to, da se tu ozirate samo okrog in pazite, da kaj ne izgine. Zgani se vsaj zdaj malo, — je dejal režečemu se možu.

— Saj vendar ne morem sam valiti sodov, potrebna mi je tvoja pomoč in cigareto vrzi proč, razumeš, — bencin je nima rad.

Gaučo je razumel, kaj hoče in prijel je za delo, da se je stari Goodley kar čudil.

Naši letošnji sportni uspehi

Bilanca jugoslovenskega sportnega pokreta je po 20 letih obstoja zadovoljiva

Ljubljana, 24. decembra. Jugoslovenski sport je v letošnjem jubilejnem letu obstoja svobodne države zaznamoval vrsto preprečevalnih uspehov. Sistematično delo je povzročilo splošen napredek, ki bi bil pa lahko še večji, če ne bi bil skoraj ves naš sportni pokret odvisen od privatne iniciative in denarnih žrtv Države, ki ima od sporta največ neposrednih koristi, je sicer z manjšimi podporami pomagala tej ali oni panogi, vendar njena pomoč dostikrat ni prila pravčasno. V primeri z drugimi državami, ki žrtvujejo za telesno vzgojo neprimerno več, kakor je predvideno v našem državnem proračunu, se Jugoslavija nikakor ne more prištevati med napredne države. Da smo kljub temu v mednarodnih srečanjih dosegli toliko lepih uspehov, je izključna zasluga klubov, ki so za napredek svojih tekmovalcev žrtvovali težke tisočake. Če se po država zavedala svojih nalog, se bomo prav kmalu uveljavili v mednarodnem svetu.

V naslednjem hočemo podati kratek pregled sportnih panog, v katerih se je naša država pokazala na mednarodni stopnji.

Začnimo pri smučanju. V zimskem sportu se počasi toda vztrajno bližamo mednarodnemu razredu in razpolagamo že zdaj s posamezniki, ki se lahko brez skrbi pokažejo v inozemstvu. Jugoslovenski smučarski sport se lahko ponaša z dvema adutoma, za katere nas zavidajo mnoge naprednejše države. Sta to

FRANC SMODEJ IN PLANICA

Naš vrli Jesenčan ni med najmlajšimi, toda njegova žilavost in železna energija sta ga postavili na čelo najboljših srednjeevropskih tekmovalcev. V smučarskem maratonsu se je že prej uveljavil v mednarodni areni, letos pa je plasiral na svetovnem prvenstvu tudi na kratki progi med izbrano tekmovalno elito srednje Evrope. In potem Planica! Zaman so bili vsi poskusi zmanjšati vrednost in pomen remek dela našega inž. Bloudka, največje in najbolj dovršene skakalnice na svetu. Velikostna planiška skakalnica je letos vnovič dokazala, da so na nji mogoči naidaljši skoki na svetu brez nevarnosti za skakalca. Boj za Planico še ni dobeval in bo trajal še tako dolgo, dokler ne bo prepričan tudi najhujši nasprotnik.

Naši smučarji so se v pretekli sezoni uveljavili v inozemstvu. Spominjamo na uspeh naših akademikov v Villarsu, kjer je Edo Bevc zasedel v skokih prvo mesto. Lep uspeh so dosegli tudi naši skakalci na mednarodni skakalni tekmi v Celovcu, kjer se je plasiral Karel Klantnik na 4. Novšak pa na 7. mestu v hudi mednarodni konkurenci. Pomemben je bil tudi uspeh Huberta Heima na mednarodnih akademskih tekmah v Hofgasteinu. V alpski kombinaciji je zavzel nad vse častno 2. mesto. Edinstven pa je bil seveda Smodej, triumf na svetovnem smučarskem prvenstvu v Lahti. Čeprav je sam zastopal Jugoslavijo, in ni torej imel nobene zaslombe se je v tekni na 18 in 50 km plasiral med vsemi srednjeevropskimi tekmovalci na 2. mesto.

Na veliki skakalnici v Planici letos ni bilo ofidelne privredne Navzočnosti štirih prvotnih nemških skakalcev pa je omogočila da je tudi letos imela Planica in Jugoslavija slo po svetu. Josip Bradl je dosegel 4 stometrske skoke in zabil obstoječi lastni svetovni rekord od 101 na 107 m.

VSA ČAST NAŠIM MUŠKETIRJEM

Ime Jugoslavije so letos zlasti proslavili naši teniški igralci. Punčec, Palada, Kukuljević in Mitić so danes splošno znani ne le pri nas, temveč tudi preko naših mej. V tekmovalstvu je Davis pokal so naši mušketirji dvignili Jugoslavijo med najboljše teniške države sveta. Najprej so po težkem boju premagali Češkoslovaško 3:2 in si s tem utirili pot v finale. Po vrsti so morale nato kloniti še Anglija s 5:0, Švedska s 4:1 in Belgija s 5:0. V evropskem finalu smo nato nesrečno izgubili nasproti Nemčiji s 3:2. Junak vsega tekmovalstva je bil Punčec, ki ni izgubil niti ene bitke. Sam svetovni prvak Bude je moral kloniti, najprej v Beogradu Kukuljeviću in nato v Zagrebu še Punčecu. Zdal so naši mušketirji na svetovni turnirji Punčec in Palada nastopata v Južni Ameriki in sta premagala reprezentanti Argentine in Chileja po 5:0.

VELIKI USPEHI V PLOVANJU

Tretja sportna panoga, v kateri smo se letos prav posebno izkazali, je plavanje. Kljub pomanjkanju primernih naprav — od naših plavalnih središč ima edino Ljubljana predpisani sportni bazen — je smotno delo v klubih rodilo bogate uspehe. Že prej smo vedeli, da nas čaka v plavalnem sportu velika bodočnost. Toda med vodilnimi klubi so obstojala razna nesoglasja in ker ni bilo vzajemnega sodelovanja, naš razred ni mogel priti do pravega izraza. Prišlo je do splošnega pomirjenja in vse kaže, da bomo tudi v tej panogi kmalu zavzeli mesto, ki nam v mednarodnem svetu pripada.

Ze na berlinski olimpiadi se je Jugoslavija uveljavila z dvema tekmovalcema: z Wilfanom in Zierhom. Tema se je letos pridružil še Tone Cerer, naš popularni prsni plavalec. Po vestnem zimskem treningu je pri vsakem nastopu zboljšal obstoječi državni rekord, višek pa je pokazal na evropskem prvenstvu v Londonu, kjer je zasedel častno 3. mesto z izbornim novim rekordom 2:47.6 na 200 m.

V četrtem je bila letošnja sezona bogata z grobnico obstoječih rekordov. Največ je k temu prispevala Viktorija, ki je po lanskem zmagi Ilirije v tekmovalstvu za "Adrianski" pokal, letos spet ohranila prvenstvo Jugoslavije v borbi z močnimi italijanskimi zastopniki. Pomembna je bila naša zmaga nad Italijo na Bledu. Čeprav nismo nastopili v naimočnejši sestavi, izredno uspešen zaključek sezone je bil nastop v Trstu, kjer je Branko Žižek popravil vse naše rekorde od 200 do 1500 m. Izredno naravnost silnina pa sta bila njegova čas na 400 in 1500 m. 4:55 in 19:48.9, ki sta ga uvrstila med svetovno elito.

OSTALI SPORTI

Od ostalih panog naj omenimo lahko atletiko. V dravski banovini se je pokazal ogromen napredek. Težko, toda zaslužno je bila priporočila zmaga nad močuo re-

prezentanco Julijske Krajin. Med najboljšimi jugoslovenskimi atleti sta se zlasti uveljavila Goršek in Pieteršek. Na balkanskih igrah smo spet zamudili priliko za zmago nad Grki. Čudovite prilike so nam onemogočile nastop naših najboljših in smo zato kljub izvrstnemu začetku morali prepustiti zmago Grčiji.

Naša tabele teniške reprezentance je dosegla na svetovnem prvenstvu v Londonu velik uspeh, ki ga je potem še podkrepila s stisnjenimi zmagami v Belgiji in Nemčiji.

Kako bo prihodnje leto? Če bo izkupiček tolikšen in tako bogat kakor letošnji, bomo zadovoljni, čeprav bi nam bil še večji uspeh ljubši. M. P.

Službene objave GZSP

Verifikacija. Na seji uprave 20. t. m. sta bila verifikirana tekmovalca Košir Jože za ASK Gorenjec in Pejsak Franc za TK Skalo, Jesenice. Verifikacija so obnovili: Medja Franc, Knific Jože (oba SK Bratstvo), Benedičič Mirko, Dovjak Anton, Klein Bruno, Prašek Vojteh, Novak Jože, Urbar Slavko, Katnik Lojze (vsi TK Skala).

Prireditve. Odbor za skakalno tekmo SK Bratstva na Jesenicah dne 26. t. m. Kot sodnika se delegirata gg. Smolej Janes in Azman Drago.

Zlet podzveze. Vsem klubom in društvom sporočamo, da so priprave za naš zlet v polnem teku. Vse klube prosimo, da naj nam javijo število udeležencev, da jim bomo mogli preskrbeti prostor za bivanje.

Prihodnja seja. Podzvezne uprave se bo zaradi praznikov vrtila se le v sredo, dne 28. t. m., na kar se opozarjajo vsi odborniki.

Vsem klubom in društvom in njihovim članom želimo veselo in srečno božično praznike. — GZSP.

Medklubska tekma v smučskih skokih SK Bratstvo priredi na Štefanovo 26. t. m. proupano medklubsko tekmo v smučskih skokih na skakalnici Lada Kočarja pod Mežaklo. Ta skakalnica je bila zgrajena že pred osmimi leti, toda sčasoma je popolnoma izgubila svoj pomen, ker je dovojevala skoke le do 18 m. Zato so jo zdaj leta znani jeseniški skakalci uporabljali le za trenenje, nismo pa na njej imeli večjih skakalnih tekem. Letos pa so arilni smučarji, ki tudi poleti ne počivajo, pod svetovno tekmovalca Franceta Smoleja prišli za delo ter v teku dveh mesecev povečali skakalnice, tako da zdaj dovoljuje skoke do 30 m. Na Štefanovo bo sedaj SK Bratstvo priredilo na njej prvo tekmo, na kateri se bodo stari jeseniški »kanoni« pomerili z mado gardo, katere nevdružno silo v osrednje. Imena evropskih tekmovalcev, kakor so Jakopič, Zupan, Prašek, Klantnik, Razinger, Bukovnik, vam »amčijo, da bo to zanimiva prireditve. Zato SK Bratstvo in tekmovalci prireditelji, da bi »eseniška publika v velikem številu posetila to prireditve, s katero se bo dalo malenkostno priznanje za veliko delo, ki so ga napravili tekmovalci za povzročilo te vrste smučskega sporta na Jesenicah.

Razpis medklubske proupano skakalne tekme na Jesenicah. SK Bratstvo razpisuje za praznik, dne 26. t. m. medklubske proupano tekmo v skokih za seniore in juniorje. Prireditel tekme je 14.30. Prireditel se vrši na skakalnici SK Bratstva na Jesenicah pod Mežaklo. ki dovoljuje skoke do 30 m. Tekmuje se po pravilih in pravilnikih JZSS-a. Pravico udeležbe imajo vsi juniorji in verifikirani seniore klubov ki so člani JZSS-a. Vsa tekmovalci tekmuje na lastno odgovornost. Prijave se sprejemajo nol ure pred pričetkom prireditve. Prijavnina znaša 2 din za seniore, za juniorje ni potrebna. Prvi trije v vsaki skupini prejmejo priznanje.

Radioprogram

Podrobne sporedne vseh evropskih radijskih postaj in obilo namigeva štiva dobiti v tedniku za radio gledalca in film »NAŠ VAL« Ljubljana. Književna ulica 5.

Nedelja, 25. decembra

9: Napovedi. — 9:05: Orgelski koncert (g. prof. Pavel Rantigaj). — 9:45: Verski govor (g. prior Valerian Ušak). — 10: Prenos cerkvene glasbe iz stolnice. — 11: Koroske narodne pesmice (plošče). — 11:30: Koncert Sodelujeta: ga. Zlata Gjurgjenac, solistka beogradske opere in povečan radijski orkester. — 13: Napovedi. — 13:05: Tamburaški orkester. — 14: Virtuozi (plošče). — Odčaja prikinjena od 14.30 do 17. ure. — 17: Praznični zvoki (plošče). — 17:15: Prenos z razstave kanarčkov. — 17:30: J. Haydn: Godalni kvartet D dur op. 64 No 5. — 18: J. S. Bach: Božični oratorij Izjava radijski komorni zbor in orkester. — 19: Prenos iz Vatikana — 19:45: Wieniawski: Fant. fantazija za soli in orkester. — 20: Ch. Dickens: Cvrček za pečko, božična igra v 3 dejanjih. Izvajajo člani rad. ligr. družine. — 21:30: Messenger: Dva golbarja, suita (plošče), godba republikanske garde. — 22: Napovedi poročila. — 22:15: Citraški trio. — Vesnae. — Konec ob 23. uri.

Ponedeljek, 26. decembra

9: Napovedi. — 9:05: Korščnice (plošče). — 9:15: Prenos cerkvene glasbe iz trnovske cerkve. — 9:45: Verski govor (g. dr. Ignacij Lenček). — 10: Vesel jutranji pozdrav. — 11: Veseli orkestralni zvoki (plošče). — 11:30: Koncert plezne glasbe. Sodelujejo: »Trbovelski pevski jazz-kvartet in šramel »Štirje fantje«. — 13: Napovedi poročila. — 13:20: Vesele pesmi ob spremljevanju harmonike Poje g. Vekoslav Janko, spremlja g. Stanko Avgust. — 14: Otroška ura (god. Manica Komarova). — 17: Kmet. ura: Važno knjigovodstva v kmetijstvu (prof. šifter Emerik). — 17:30: Vesele popolne. Sodelujeta: g. Lupaš Friderik in radijski orkester. — 19: Napovedi poročila. — 19:30: Nac. ura: Trgovci nekdanji in sedaj (Svetislav Mirošič). — 19:50: Citre solo g. Emil Mezgoš. — 20:30: Strašne sanje Toneta Smole leta 1888. — 22: Napovedi poročila. — 22:15: Citre in šrameli (plošče). — Konec ob 23. uri.

Torek, 27. decembra

12: Operetni napovi (plošče). — 12:45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13:20: Radijski šramel. — 14: Napovedi. — 18: Ve-

seli češki pevci in godci (plošče). — 18:40: Odnos svetega do rosnice (g. Fr. Terzaglav). — 19: Napovedi poročila. — 19:30: Nac. ura: Ob 20 letnici Cankarjeve smrti (Ludvik Mrzel) Ljubljana. — 19:50: Vesela tedenska kronika. — 20: Samospevi (god. Ksenija Kušelj, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek). — 20:40: Za ples in dobro voljo: Jožek in Jasek in plošče. — 22: Napovedi poročila. — 22:15: Kmetiči trio. — Konec ob 23. uri.

Sreda, 28. decembra

12: Valčki, pčke in korščnice (plošče). — 12:45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13:20: Koncert angleške glasbe (plošče). — 14: Napovedi. — 18: Mladinska ura: Tepežni dan (g. E. Kralj, čl. Nar. gled.). — 18:30: Plošče. — 18:40: Socialno predavanje in javnici (g. R. Smereu). — 19: Napovedi poročila. — 19:30: Nac. ura: Zmago sadje (inž. Milan Niketič). — 19:50: Uvod v prenos. — 20: Prenos opere iz ljubljanskega gledališča — v I. odmoru: Glasbeno predavanje (g. V. Ukmar), v II. odmoru: Napovedi poročila. — Konec ob 23. uri.

Četrtek, 29. decembra

12: Razni pevski zbori (plošče). — 12:45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13:20: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14: Napovedi. — 18: Brata Goloba igraja na harmonike. — 18:40: Slovenski na slovence (g. dr. Rudolf Kolarčič). — 19: Napovedi poročila. — 19:30: Nac. ura: Predavanje ministra za telesno vzgojo naroda. — 19:50: Deset minut zabave. — 20: Koncert radijskega orkestra. — 21: Prenos iz Turina. Simfonični koncert skladb Igorja Stravinskiga s sodelovanjem pianista Suline Stravinskiga. — 22: Napovedi poročila. — 22:15: Prenos lahke glasbe iz restavracije Emone. — Konec ob 23. uri.

Petek, 30. decembra

12: Iz naših dolin in planin (plošče). — 12:45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13:20: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14: Napovedi. — 18: Ženska ura. Delo kmetijske gospodinje v zimskih mesecih (ga. Franja Brodarjeva). — 18:30: Vesel drobiž (plošče). — 18:40: Francoščina (g. dr. Stanko Leben). — 19: Napovedi poročila. — 19:30: Nac. ura: O potrebi tovarne avtomobilov v Jugoslaviji (Leo Barič, publ.). — 19:50: Zanimivosti. — 20: Koncert radijskega orkestra. — 21:10: Božične pesmi igra kvartet klarnetov (gg. V. Laim, Fr. Urbanec, M. Gunzel, G. Gregorc). — 22: Napovedi poročila. — 22:30: Angleške plošče. — Konec ob 23. uri.

Sobota, 31. decembra

12: Plošča za ploščo v venček hiti, venček za vsakemu svoje deli. — 12:45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13:20: Plošča za ploščo v venček hiti, venček za vsakemu svoje deli. — 14: Napovedi. — 17: Otroška ura: a) Selma Lagerlöf: Kako je Niels Holgersen popotval z divjimi gosli. — Povest v nadaljevanjih; b) Tetka Marička pripoveduje: 17:40: Mozart: Les petits riens, balet (čl. ork. berlinske lir. opere). — 17:50: Pregled sporeda. — 18: Koncert godbe »Slogec. — 18:20: Prenos večernic in zahvalne pesmi iz franč. cer-

kve. — 18:40: Nadaljevanje koncerta godbe »Slogec. — 19: Napovedi poročila. — 19:30: Nac. ura: Poljedelstvo pri nas in pri drugih narodih. — 19:50: Beseda k prazniku (g. F. S. Finžgar). — 20: O znanosti politiki (g. dr. Alojzij Kuhar). — 20:30: Tjardović: Mala Floramye, opera na ploščah. — 21:30: Silvestrovanje radijske postaje v veliki dvorani hotela Unions. Sodelujejo znani sodelniki radijske postaje v veselem in pisanem sporedu. — Konec ob 0.15.

Otroci kot božično darilo

V Londonu je razmeroma mnogo ljudi, ki se za božične praznike obdarujejo z živimi darili, z otročki. To so ljudje, ki sami otrok nimajo, pa hočejo izrabiti božično razpoloženje in uživati radosti božičnih praznikov sredi otrok. Tako vzamejo k sebi otroke siromašnih staršev in večinoma jih potem kar obdrže. Otroke jim preskrbuje posebna dobrodelna organizacija, ki se imenuje Child Adoption Association. Povpraševanje po otročkih je tako veliko, da je treba vložiti prošnjo že več mesecev pred božičem, če hoče človek dobiti

v hišo otročka. Poznejši prosilci morajo čakati, kajti izročitev otroka morajo potrditi oblasti in ta procedura traja dolgo. Otroci, ki jih hočejo zakonci brez lastnih otrok adoptirati, pridejo k njim najprej na štirimesečno poskušnjo. V tem času lahko zakonci spoznajo ali jim otroci odgovarjajo po značaju, da bodo lahko z njimi živeli pod skupno streho. Če pa štirje meseci za poskušnjo ne zadostujejo, lahko obdrže otroke tudi vse leto. Letos je prišlo mnogo siromašnih otrok v premožne rodbine, ki upajo, da jim bodo otroci prinesli srečo. Zanimivo je, da se povpraševanje po dečkih večje, nego po deklicah, čeprav neprestano preti nevarnost nove vojne. Druga leta je bilo drugače, zakonci so se bolj zanimali za deklice.

u— Ljubljanski Sokol ponovno vabi starše in vse prijatelje sokolske mladine na božičnico, ki jo priredi svoji deci na praznik sv. Štefana ob 15. v društveni telovadnici v Narodnem domu. Predvsem pa vabimo vse dobrotnike, ki so z bogatimi darili in prispevki omogočili to lepo mladinsko prireditev. Hkrati opozarjamo ponovno na društveni tradicionalni Silvestrov večer, ki bo 31. t. m. ob 20. v društveni telovadnici.

Kako praznujejo božič

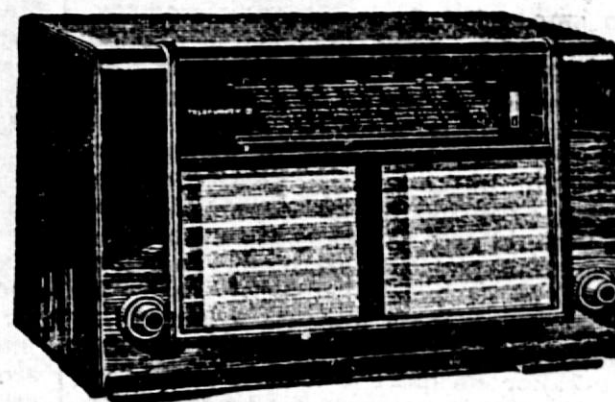
v Evropi, Ameriki in na Daljnem vzhodu

vse slišite v Telefunken-Super aparatu. Ta aparat je neutrudljiv dnevni in nočni sprejemnik iz daljave z odličnim sprejemanjem kratkih valov od 16 m.

TELEFUNKEN
APARATI

po vseh cenah in na ugodne obroke le pri
RADIO STARKEL
Tel. 26-85 Maribor, Trg svobode 6 Tel. 26-85

Kauče

OTOMANE, MODROCE in vse tapetniške izdelke nudi — solidno in po nizki ceni
Rudolf Radovan
Mestni trg 15.
Velika izbira najmodernejšega blaga za pohištvo

KLISEJE
END
VEČERJAVNE
JUGOGRAFIKA
SV. PETRA NASIP 23.

Kokus preproge za hodnike in stopnišča

v novih barvnatih vzorcih kupite ugodno pri

R. SEVER, Marijin trg 2

MALI OGLASI

Beseda 50 par. davek posebej. Prekliti izlaze beseda Din 1. — davek posebej

Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko. — Popustov za male oglase ne priznamo

RAZNO

Beseda 50 par davek posebej

Najmanjši znesek 8 Din

ZA VSAKO PRILOGO

1. najboljša in najcenejša »Hubertus« povračila perilo in vsa oblačila nudi

PRESKER

Ljubljana Sv Petra cesta 14

CVICER DIN 10 — LITER

za praznike — odjem vsaj 3 l. Vskovrstna dalmatinska, italijanska, riling, mozler. — Gostilna Tomšič France. Bledeulsova c. 15. 2999

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi

FR. P. ZAJEC

IZPRASAN OPTIK IN URAR

LJUBLJANA, Stritarjeva ul. 6

1. najboljša in najcenejša »Hubertus« povračila perilo in vsa oblačila nudi

mednarodni svetovni rekord od 101 na 107 m.

mednarodni svetovni rekord od 101 na 107 m.

mednarodni svetovni rekord od 101 na 107 m.

mednarodni svetovni rekord od 101 na 107 m.

mednarodni svetovni rekord od 101 na 107 m.

mednarodni svetovni rekord od 101 na 107 m.

mednarodni svetovni rekord od 101 na 107 m.

mednarodni svetovni rekord od 101 na 107 m.

mednarodni svetovni rekord od 101 na 107 m.

mednarodni svetovni rekord od 101 na 107 m.

mednarodni svetovni rekord od 101 na 107 m.

mednarodni svetovni rekord od 101 na 107 m.

mednarodni svetovni rekord od 101 na 107 m.

mednarodni svetovni rekord od 101 na 107 m.

mednarodni svetovni rekord od 101 na 107 m.

mednarodni svetovni rekord od 101 na 107 m.

mednarodni svetovni rekord od 101 na 107 m.

mednarodni svetovni rekord od 101 na 107 m.

VINA CEZ ULICO:

Namizno belo 1 Din 8. —
Srbsko ružica 8. —
Srbsko črna 9. —
Portugalska 9. —
Rizling 9. —
Burgundec 12. —
Iaboličnik stadi 5. —

Žganje:

Propanovec 1 Din 28. —
Slivovka 32. —
Brinjevec 36. —
ter razne vrste pristnega žganja, prvotnih likerjev in desertnih vin Vam nudi po reklamlnih cenah: »Buffet« S. J. Ieraj. Ljubljana. Sv Petra c 38 2828

PERJE IN PUH

vseh vrst kupite najceneje pri Klavžer. Vošnjakova 4 2925

NOVA POSILJKA

pristnih stajarskih in dalmatinskih vin je prispela. Za praznike čez ulico popust. Na željo se natoči direktno iz kleti. Vesele praznike in srečno novo leto želi vsem cenjenim gostom in se priporoča za nadaljnji obisk gostilna Miklič, Glince 46 2998

ZEISSOV TELEMETER

11kratna povečava, zamenjam za radio ali pisalni stroj. Ponudbe pod »Optika« na upravo »SI. Naroda«. 2987

MREŽE

za postelje dobite najceneje pri ANDLOVIC, zaloga pohištva, Komenskega ul. 34. 2989

KAPITAL

Najmanjši znesek 8 Din

Beseda 50 par. davek posebej.

Najmanjši znesek 8 Din

Najmanjši znesek 8 Din

Najmanjši znesek 8 Din

Najmanjši znesek 8 Din

Najmanjši znesek 8 Din

Najmanjši znesek 8 Din

Najmanjši znesek 8 Din

Najmanjši znesek 8 Din

Najmanjš

Ljubljana — združena predmestja

Ljubljana je res lepa, toda ne kot celota, temveč po svoji legi in edinstveni okolici

Ljubljana, 24. decembra. Ko pride človek prvič v Ljubljano od katerekoli strani, se mu zdi, da je prišel v veliko mesto, ker so že predmestja tako velika. Nestropno pričakuje, da vsi v »pravem« mestu, v središču, kjer ulice niso več škrbaste, kjer stoji hiše v ravni stavbi in kjer ne stoji pritične kočice ob večnadstropnih hišah. Toda predmestja so brez konca in kraja. Iz Most pri Sedcu, Vič, ne da bi opazil pravo mestno življenje in silko večjega, živahnega mesta. S Fovsava se pripelješ po glavni cesti, ki je tako blatna, da niti ne slutiš, kdaj se začne mesto. Več kilometrov ob Tyrnevi cesti se vrste sicer skoraj same nove, »moderne« hiše, vendar se ne moreš otešiti vtisa, da si v predmestju — tja do Figovca. Toda tudi tam se podvomiti nad pristnostjo mesta, ko vidiš, da mimo Figovca vozijo tramvajčki, ki so pa vendar skoraj višji od hiše same. Za Figovcem se sicer šopiri tako zvani nebotičnik in ob njem je letos živahno stavbno gibanje, toda prav to neskladje, neuravnoteženost v višini hiš, moderne hiše ob starejših, nizkih in mrkih, štrlečih na cesto iz novejših stavbnih črt — je še vedno predmestno.

Tako smo prišli že v »strogo« središče, kakor imenujejo hišni gospodarji okolico glavne pošte, a vendar se nam zdi, da pravga mesta še nismo videli in niti ne slutimo, da smo v »centru«. Aleksandrova cesta je sicer zravnan in asfaltirana ter je kolikor toliko mestna, ker stoji hiše, ki so vsaj približno enako visoke, do gledališča v ravni črti — nekaj sto metrov — in ker so tudi hodniki tlakovani. Toda pri gledališču je že konec mestne ceste in spoznamo, da se cesta končuje v parku, ki leži na robu mesta. Sprevidimo, da glavna pošta nikakor ne more biti središče, ko je pa na njen zahodni strani že po nekaj sto metrih konec mesta.

Prav tako človek ne ve, kdaj se začne mesto, če prispe vanj po katerikoli drugi glavni cesti. Vzemimo Celovško cesto. Pod mestno občino spada zdaj tudi Zgornja Siska, vendar vsak lahko sprevidi že pri prvem sprehodu, da je še Spodnja Siska predmestje, ki se skoraj nič ne loči na zunanost od št. Vida. V nekaterih ulicah segajo njive tik do hiš in ulica sama na sebi je še poljska pot. Vsa četrta gravitira k Celovski cesti kakor vasi, ki leže ob glavnih cestah, in nima nobenega trga, nobene parka in tudi ne spomenika. Med potopljaj je pa baje najznamenitejša nova cerkev, ki nikakor ni v skladu s preprosto okolico po svojem modernem slogu. Da smo v predmestju, se nam zdi na Celovski cesti tudi pri železniškem prehodu. Na levi med pivovarno in železniškimi skladišči najbolj odbojajoča, pristno predmestna — v slabem pomenu besede — gmajna. Človek se ne počuti dobro tudi na Gosposvetški cesti. Kolizej se mu zdi podoben stari, opušteni voljaž. Hiše na nasprotni strani imajo še značaj predmestnih gostinjakov Figovce, kjer se ustavljajo kmetje, ko prihajajo in odhajajo v mesto. Med protestantsko cerkvijo do tako zvanega Duhovnega bloka ob Puharjevi ulici je še »deviški svet« — labirint dvorišč, ki jih obkrožajo lope, kolibe in celo hlevi. Pomisliti morate, da se tam že začne strogi center!

Nič bolj ni Ljubljana mestna na Dolenjski strani. Ob Dolenjski cesti se sicer vrste več ali manj »mestne hiše« skoraj do Lavrice, toda sam vohod v »pravem« mestu ob mostu je še vedno tako predmestno kakor je bil pred desetletji. Značaj »Kurje vasi« je še ohranjen. Tudi tu stoji hiše s predmestnimi gostinjami in čudoviti zmešnjavi, kakor bi po naključju padle tja. Dolenjska cesta ob mostu ima v Ljubljani najbrž rekord po svojih čudovitih ovinkih med hišami, ki stoji kakor tako zvan španski jezdec na utrjeni meji. Tudi zdaj, ko so tam obnovili tramvajsko progo, se ni nič spremenilo. Tradicija je pri nas še več kakor sveta in spoštovanje do vsega starega je neprekosljivo. Tako imamo muzeje svoje vrste na ulicah, a za nje ne delamo propagande v prospektih.

Na Karlovski cesti človek res ne ve, ali je že v mestu ali v predmestju. Toda okolica te ceste je v katastrofičnih načrtih označena nedvoumno kot karlovško predmestje, kakor n. pr. katastrofalna občina franciskanske predmestje sega do Marijinega trga. Florianska ulica spada med najstarejše mestne dele, zato na njej ne ustreza našim pojmom mestu. Po slogu je ta ulica med starejšimi morda res najenotnejša, toda če je kaj lepote v njej, človek, ki g'eda na njo brez vsake sentimentalnosti, ne najde, zlasti se, ker so njene hiše s strošimi, zatohlimi, mračnimi dvorišči, mostovi, smradom in podganami najboljši primer, kakšno ne sme biti zora-

vo, po sodobnih načelih urbanizma urejeno mesto.

Stari trg, ki se sicer ponaša s starimi patricijskimi hišami, je pa skoraj še bolj noračen kakor Florianska ulica. Inne trg je opravičljivo samo iz spoštovanja do zgodovine, sicer je pa ta »trg« ena najčistih ljubljanskih ulic.

Mestni trg je v starejšem delu mesta menda edini, ki zasluži pridevek mestni. Edini ljubljanski arhitektonski trg je, ki nudi vtis pravega trga (čeprav je ob Tranci si no ozeke). Na zunaj je uravnotežen, prečelja se po slogih vsaj približno, razen opuščene trgovske hiše, ki kaže skoraj ves trg. Seveda, mogoče ta trg ni kakor so veliki trgi v nekaterih velikih mestih. Na njem se ne morejo zbrati večje množice kakor se v mestih na središčnih trgih. Kakor simbol naših tesnih razmer je in človeku postane nekoliko tesno na njem, ko se ozre proti Staremu trgu, kjer se cesta zožuje kakor iljak. Toda če bi ne imeli tega trga, ali bi se človek iznebil občutka, da je vsa Ljubljana le veliko predmestje?

Ko pridemo do Mestnega trga na Marijin trg, človek ne more več verjeti, da je Ljubljana lepo mesto. Iskreno priznamo: Marijin trg je najbrž ljubljanski trg. Ne najstarejši in ne najnovejši barok, ne secesija izpred vojne in najnovejša arhitektura, pa tudi ne Prešernov spomenik nas ne morejo oprostiti mučnega občutka. To je prava slovenska mešanica. Zmedenost in neuravnoteženost, malo smešne bahavosti slabše in slab okus jare gospode. Bolje bi bilo, da bi tuje, ki obišče Ljubljano, Marijinega trga sploh ne videli — ne ponoči in niti ne v najgostejši megli podnevi. Toda, kako se naj človek izogne Marijinemu trgu, ki leži na križišču treh mostov, treh ulic, dveh cest in dveh nabrežij in ki je v resnici geometrijsko središče starejšega dela mesta?

Po Sv. Petra cesti, Poljanski ali Tržaški pa je bolje, da sploh ne prihajamo v mesto z odprtimi očmi. Od vzhodne strani sega predmestje po Sv. Petra cesti vsaj do Reslijeve ceste, če ne do Marijinega trga; Poljane so še vedno kolikor toliko

predmestje mesarjev; Tržaška cesta ima podobno značaj kakor Celovška v vsej dolžini do križišča z Bleiweisovo, Groharjevo in nekdanjo Rimsko.

Trnovo je kljub vsem svojim vilam še vedno predmestje zelenjadarjev, o Krakovnem pa moramo celo reči, da je vas med Cojzovo cesto in Gradaščico. Gosposka ulica je gosposka samo po svojem imenu. Židovska ulica nosi upravičeno to ime še zdaj — ne sicer, da bi v nji bili židi, toda zaradi svoje ožine. Kongresni trg je zvezdo naš največji trg, nima pa nič monumentalnega na sebi; niti veliko poslopje je univerze, ne visoko pročelje nunske cerkve ne moreta skriti njegove neuravnoteženosti, nezaključenosti in prazne bahavosti.

Ali naj še opišemo vhod v mesto od glavnega kolodvora? Bolje, da ne. Kdor pozna Blatno vas, se zaveda, da je bolje, če jo skrivamo pred tujci. Kolodvorska ulica je ostala po 20 letih skoraj nespremenjena. Dobila je le poslopje železniške direkcije in bil je prezidan bivši hotel »Ilirija« (pozneje »Triglav«), kjer je zdaj akademski kolegij. Sicer je pa ostala najbrž predmestna ulica. Odkar imamo Miklošičevo cesto, se Kolodvorske ulice rad vsak izogne, ko gre na kolodvor.

Ljubljana sama na sebi, zidovje brez dragocenega Tivolija, brez Rožnika in Golovca je kljub vsemu nebotičnikom, novim četrtim in palačam sredi mesta — predmestna, nekakšna zveza predmestij, ki se preliva drugo v drugo. S tem seveda ne nameravamo utajiti, da se je mesto zadnji desetletji lepo razvijalo ter se prejalilo iz podeželskega mesta v dostojnejšo prestolnico Slovenije. Vendar nas to ne sme zavesti v pretiravanje, da bi označili neprestano vsemu svetu, kako krasno mesto je Ljubljana, kako mogočno napreduje, da je vsemesto ter da je celo najlepše mesto v naši državi. Ljubljana je res lepa, toda ne kot celota; lepa je po svoji legi in edinstveni okolici ter ogromni neposredni zeleni površini, po nekaterih starejših ulicah (Mestni trg) in posameznih novejših poslopjih. Lepša je, če si jo ogledamo z Gradu ali Rožnika, kakor če stopimo na njene ceste in dvorišča, med plotove in pred nekatero hišo. Kljub vsemu se še dolgo ne bo mogla oteati svoteza predmestnega značaja in nje središče še ne bo postalo tako kmalu pravo mestno jedro, dovolj veliko za tako prostorn mestni teritorij (Ljubljana je po svoji površini približno tako velika kakor Rim) in enotnejše v arhitektonskem kakor tudi z dovoljvejšo urejeno v prometnem pogledu.

Najpogostejši vzroki letalskih nesreč

Zanimivo predavanje docenta dr. ing. Antona Kuhlja v Prirodoslovnem društvu

Ljubljana, 24. decembra. Pred meseci je predaval v predavalnici mineraloškega inštituta na univerzi docent dr. ing. Anton Kuhelj o najpogostejših vzrokih letalskih nesreč. Predavatelj je znan strokovnjak za letalstvo in je že sam konstruiral več aerodinamično in statično pospešenih motorov in brezmotornih letal. Znano je tudi, da pri vseh svojih modelih gleda predvsem na varnost letalca. Ker smo imeli v zadnjih letih v neposredni bližini Ljubljane kar dve veliki letalski nesreči, je razumljivo, da je vladalo za predavanje doc. Kuhlja izredno zanimanje, kar je dokazalo veliko število poslušalcev, ki so z največjo natančnostjo zasledovali predavateljeva izvajanja.

Izmed mnogovrstnih vzrokov nesreč je predavatelj nekatere tipično obširno obravnaval in obenem tipično s pomočjo modelov in skiciranih slik varnostne naprave, s katerimi skuša znanost preprečiti napake in s tem zmanjšati število letalskih nesreč na minimum ter napraviti potovanje po zraku kar moč varno.

Letalo smatramo še dandanes za eno najnevarnejših prometnih sredstev, kar pa po globokem preučitju predavateljevem nikakor ni upravičeno. Pred vojno je bilo letalstvo sicer še precej nevarno. Počasi so se z njim večinoma notabniki, a tudi teorija o letenju je bila takrat šele v povojih. Ogromne žrtve na denarju in materialu, ki so jih doprinesle vojskove sile v svetovni vojni, ko so spoznali važnost letalstva, pa so spravile letenje na tako višino, da je bilo to že koncem svetovne vojne razmeroma nenevarno šport. Nesreče se sicer dogajajo še vedno, toda z vsakim letom postaja varnost letalskega prometa večja. Vzrokov letalskih nesreč je silno veliko, vendar jih lahko uvrstimo v tri tipične kategorije: prilike izven letala (meteorološke prilike), napake v konstrukciji, gradnji in v materialu letala, napake v pilotu.

Pri vzrokih nesreč iz meteoroloških prilik igra po mnenju večine veliko vlogo blisk. Toda opazili so, da blisk niti zdaleka ni tako nevaren kakor običajno mislimo. V letu 1930—35 n. pr. je bilo 33 nesreč vsled bliska, a niti v enem slučaju ni letalo vsled strele treščilo na tla, blisk je

letalo večinoma le neznatno poškodoval. Samo v enem slučaju je pilot omedlel, ker je imel na glavi slušalke za radio in pod letalom razpeto anteno, vendar je njegov tovariš spravil letalo varno na tla. Pač pa domnevajo, da je bil pri letalski nesreči, ki se je zgodila pred nekoliko leti v Egiptu blisk vzrok nesreče. Veliko hušji sovrtaž kot strela je megle ali nizki oblaki. Pilot v megli ne more trajno držati smeri, niti ne ve, ali je letalo horizontalno ali ne. Čut za ravnotežje mu ne pomaga mnogo, ker deluje samo na rezultanto teže in centrifugalne sile. Tudi če se letalo nagne, pilot tega ne občuti. Temu skuša znanost od pomoči z aparati, ki naj bi pokazali pilotu pravo lego letala ter tako izpolnjevali naša nesigurna čutila. Za doletavanje okreta ali nagiba na desno ali na levo prihaja v poštev predvsem kombinacija vrtavke in nihala. Princip te varnostne naprave, ki omogoča premočrno letenje tudi v megli, je predavatelj nazorno razložil s pomočjo modela in slik. Toda nevarnost ni samo v tem, da izgubi letalo pravo smer, še večja nevarnost je, če leti preveč pokončno. Letalo tedaj izgubi svojo hitrost in začne padati navpično ali v obliki vijalice na tla. Silno težko je za pilota spraviti letalo iz tega položaja in katastrofa je neizogibna, če je letalo preblizu zemlji. Vendar je treba omeniti, da izkušen pilot ne pride zblizka v ta položaj in da tudi v megli ne rabi aparata zato, da bi držal letalo v pravi horizontalni legi.

Start in letenje v megli že omenjeni aparati popolnoma omogočajo, največje težave pa nastanejo pri pristanku in dokler jih prisilimo na pomoč radiotehnika je bilo varno pristajanje v megli popolnoma omogočeno. Pilot se namreč v megli ne more zanesti samo na brzinomere in na visinomere. Zračni tokovi lahko letalo zanašajo, ne da bi pilot v tem kaj opazil in izpremembe zračnega tlaka vpivajo na visinomere, tako da pilot ne ve točno, na kakšni višini se nahaja, kar je za varno pristajanje nujno potrebno.

Najbolj razvit je zračni promet v Ameriki in tam imajo tudi najbolj organizirano varnostno službo za slučaj megle. Vsa država je razdeljena na sektorje, kjer

oddajajo radio-postaje na letališčih določene znake, tako da pilot vedno ve, kje se nahaja. Pristanek pa omogočajo poleg glavne oddajne postaje še dve stranski, ki se nahajata v razdalji 3 km, oziroma 300 m od roba letališča. Ko pride pilot v območje prve stranske postaje (v razdalji 3 km), poišče v zraku mesto, kjer ima električno polje glavne postaje določeno jakost in nato s pomočjo aparatov, ki mu kažejo izpremembe, sledi tej določeni jakosti s svojim letalom, ki se na ta način po predpisani poti polagoma spušča proti letališču. 300 m pred pristajališčem pa pride letalo v območje druge stranske postaje, pilot vzame takrat plin pro in varno pristane, ne da bi ves čas o zemlji kaj videl.

Poleg megle moramo računati še z drugim težavami kakor so n. pr. poledenitev in vertikalni sunki, vendar skušajo tudi tukaj vzroke nesreč čim bolj omejiti. Vsa letala mora n. pr. prenesti vertikalne sunke do 10 m na sekundo.

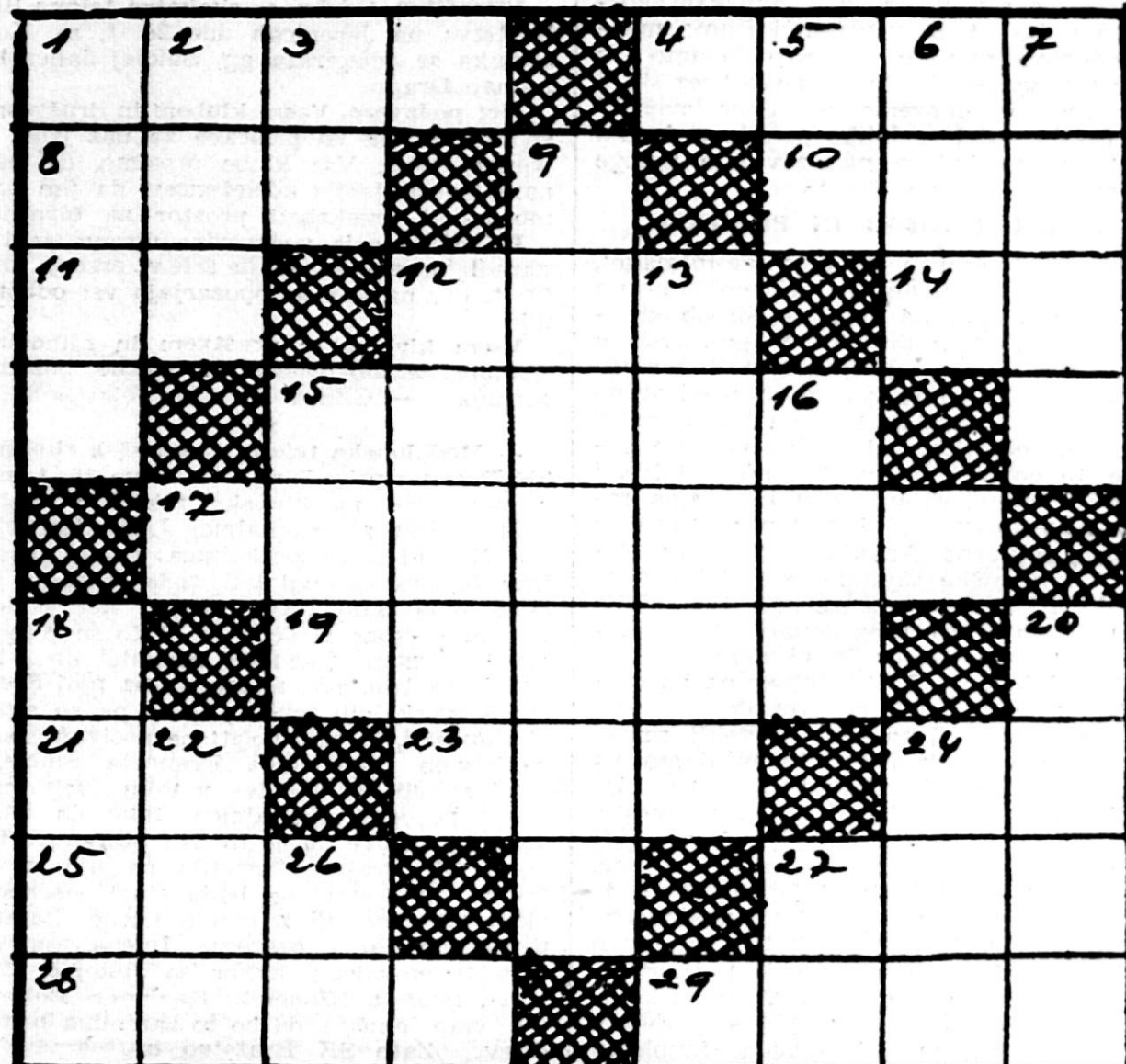
Konstruktivske napake so lahko zelo mnogostranske. Težko je predvsem v tem, da ne moremo meriti vse možne obteže. Vendar so natančna in številna merjenja dognala, da normalno ne nastopi večja obtežba kakor je 3.5 do 4-kratna obtežba letala v normalnem vodoravnem

letu in zato gradijo letala navadno tako, da vzdržijo sedem do osemkratno normalno obtežbo, kar pomeni približno dvakratno varnost. Važna je za konstrukcijo letal utrditvost materiala in njegova dinamična trdnost, o kateri pa imamo še zelo malo izkušenj. Upoštevati moramo tudi pospeške različnih delov letala, kar je v glavnem mogoče, ne moremo pa pri gradnji upoštevati nihanja, ki bi lahko pod različnimi okoliščinami nastopa in to je velika pomanjkljivost. Največje važnosti za varnost letala je skrbna in točna izdelava, kakor jo zahtevajo zakonski predpisi.

Kar se tiče defektov v motorjih ne značijo nobene neposredne nevarnosti za življenje potnikov in za letalo, čeprav je še dandanes razširjeno napačno mnenje, da strmoglavijo letala takoj na tla, če odpove motor. Letalo v takem slučaju lahko mirno pristane brez motorja, zgodilo se je celo že večkrat, da se je vvedlo na gozd, ne da bi bili potniki pri tem utrpeli večje poškodbe.

Glede na napake osobja je treba omeniti, da je največja napaka, če letalo izgubi na hitrost. Sicer se dogaja to vrčinoma pri začetnikih, a tudi izkušen pilot lahko v megli to zagreši.

Križanka

Pomen besed:

Vodoravno: 1. kemična prvina, 4. kemična prvina, 8. pripadnik slovenskega naroda, 10. kratica za ameriško državo, 11. kem. znak za antimon, 12. huda jeza, 14. kem. znak za argon, 15. kemična prvina, 17. kemična prvina, 19. kemična prvina, 21. kem. znak za iridij, 23. starodavno dalmatinsko mesto, 24. kem. znak za srebro, 25. ukrajinsko mesto, 27. števniki.

28. kemična prvina, 29. kemična prvina. Navpično: 1. zakrament, 2. drevesna skorja, 3. kem. znak za osmij, 5. kem. znak za rutenij, 6. žuželka, 7. žensko ime, 9. kemična prvina, 12. vrsta pesnitve, 13. neznošen, godrnjav, 15. neobut, 16. valuta azijske države, 18. sportno orodje in panoga, 20. del njive, 22. Capkova drama, 24. žensko ime, 26. kem. znak za molibden, 27. kemični znak za erbij.

Lepa razstava kanarčkov

Ljubljana, 24. decembra. V učiteljski šoli na Reslijevi cesti 10 v Ljubljani bomo imeli na oba božična praznika ljubko razstavo malih krilatih »metnikov«, ki jo priredi ljubljansko Društvo za varstvo in vzgojo ptic pevč. Tokrat bo na razstavi posebno živahno, saj bo razstavljenih nad 120 skupin pevcev naših najboljših rejcev iz Ljubljane, Maribora, Celja, Trbovelj in drugod, tako da bo ta razstava zares nekakšna elitna revija rumenotnih in zeleno krilatega rodu. Mnogo posetnikov se je tudi javilo z dežele, a najbolj oddaljeni bodo pa lahko na sam božič med 17.15 in 17.30 poslušali krilate umetnike po radiu, saj bo radio oddajna postaja Ljubljana prenašala z razstave petje najboljših pevcev.

Na razstavi bodo tudi vse ptičje dobrote, ki jih bo razstavila trgovina s semeni J. Berdaja, a lične in praktične kletke bo pa razstavil član društva g. J. Jugovič. Na lepi prireditvi bodo prodajali tudi srečke in komur je sreča naklonjena, bo lahko dobil dobrega kanarčka za en dinar.

Na štefanovo popoldne bo pa predaval o petju in življenju kanarčka sploh tajnik društva g. Joža Keinerič, ki bo obiskoval-

ce tudi vodil po razstavi in jim razlagal vse zanimivosti tega ptičjega rodu.

Razstava ima pa še ta lepi namen, da se bo čisti ipkupiček porabil za prehrano ptic pod milim nebom. Zato obisk najto-pleje priporočamo.

V CASIH AMAZONK

— Baje si se junakša borila, da si iztrgala sovražniku iz rok ta prapor. Ali je tako slaven?

— Ne, pač pa je tako blago zdaj v modl.

V SOLI

Učitelj razlaga učencem krvni obtok temeljito in nazorno. Ko že misli, da so učenci že vse razumeli, vpraša: Kaj se mi zgodi s krvjo, če se postavim na glavo? In ves razred odgovori v en glas: Kri vam pritisne v glavo. Dobro, pohvali učiteljske učence. Zakaj mi pa ne pritisne v noge, če stojim na njih? Učenci v zadregu molče. Končno dvigne eden roko: — No, pa povej ti, zakaj? — Ker nimate praznih nog, gospod učitelj.

Čitajte širite
»Slovenski Narod«!

G. H. BRAESCU:

Pomota

Ionel Petrescu, na vizitkah Ionel Petrescu, je bil pripravljen v zunanem ministrstvu. Končno naj bi se približal uresničenju svojih sanj: Nineta, ki je govorila francoski in igrala klavir, je privolila k večerji z njim. Drazestna blondinka je bila poosebljenost vseh zahtev, kar jih je mogel imeti tak pripravljen v zunanem ministrstvu. Razen tega je bila vdova in povrh je bila bogata, kar je že samo po sebi jamčilo za srečo bodočega konzula. Tudi Nineta je bila navdušena nad svojim uspehom in junaka je prenašala stiskanje roke, čeprav se ji je zajedal prstan v prst. Ali ga je imela rada? Morda. Naj bo že kakorkoli, daleč od ljubezni ni bila. Ionel je prišel kakor iz škatlice vzet, v sportni obleki.

— Au! Nikar tako ne stiskajte, roka me boli!

— Oprostite, tako sem srečen.

— Ali ste veseli, da sem prišla?

— Saj niti ne vem, kako bi vam izrazil svojo hvaležnost.

— To, kar počenjam, ni pametno. Kaj pa, če bi naju kdo videl. V dvorani je toliko ljudi.

— Bože moj, tamle je polkovnik Popescu. Pozna me, pojdiva hitro.

Na drugi strani pa naleti na drugega znanca Mihaila Ionescu. Ne da bi vedela kod in kam se ustavi pred zrcalom in si popravi klobuk. — Pa me vendar polkovnik že ni videl?

— Kaj se, govori tam z znanci.

— Ne ostanem tu. Ali je še vedno tam?

— Nemogoče, saj nama baš zastavlja pot.

— Izgubljena sem, kaj naj storiva?

— Mislim, da bi morala jesti.

— Za boga, kako si to mislite?

— Saj vendar ne moreva ostati tu.

Ljudje naju bodo opazili.

— Sem se ne vidi.

— Kaže nama hrbet.

— Kaj počenja?

— Smeje se.

— Še tega je bilo treba. Nikoli več ne pridem sem. Nikoli vam tega ne odpustim.

— Moja oboževana Nineta...

— Opozarjam vas, da nisem in tudi ne bom vaša.

— Tiho, da vas kdo ne sliši. Delajte se kakor da jeste, milostiva.

— Kaj naj pa jem, ko nama niso ničesar prinesli?

— Gospod plačlini...

Nineta presenečeno: Molčite, prosim

vas! Čujte, izgovorili so moje ime, govorijo o nama.

Polkovnik: Sijajna ženska! Te oči in lasi! Divno telo! In inteligentna... Še nerabljenе gosli. Mož se ji je smrtno ponesrečil. Že tri tedne je vdova.

Mihail Ionescu: Kdo je pa ta fant z njo?

Polkovnik: To bo nekakšna šema.

Ionel ogorčeno: Neumnosti, le čemu se sploh znebite za nje?

Mihail Ionescu: Zares?

Polkovnik brez oklevanja: Domisljavec. Nemogoč človek. To vem zanesljivo. Povedala mi je Karolina. Ali poznate Karolino?

Mihail Ionescu: To je tista debela Nemka, kaj ne?

Polkovnik: Tista, tista. Živela je z njim mesec dni, potem pa ni mogla več vzdržati.

Močno se je stemnilo. Polkovnik si je prižgal cigareto in odšel zibajočih se korakov. Tudi Nineta je vstala in si jela natikati rokavice.

— Torej s tako žensko hodite?

Ionel ves nesrečen: Prisegam vam... Nineta razočarano: Fej!

Ionel jo hoče objeti: Dovolite mi...

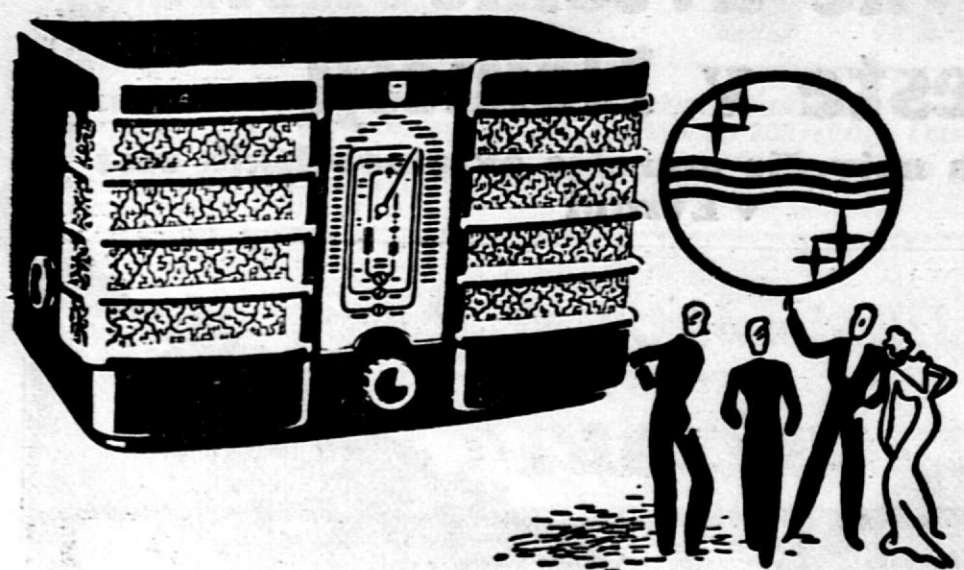
Videli boste...

Nineta ga zahne od sebe, da se kar opoteče: Kaj bom videla...? Smešni ste. Prav je dejal polkovnik. Sema ste!

Motvoz Grosuplje želi vsem svoj. čitateljem srečen Božič!

Prva strokovna **KROJNA ŠOLA** — Lastnik **Teodor Kunc** LJUBLJANA Aleksandrova cesta 5-II.

Prvi tečaj za damsko oblačilno vrši od 3. jan. do 25. jan. 1939. Prospekti na razpolago. Za odgovor priložiti znamko!

ČE JE ZUNAJ VIHAR IN SNEG

JE NAJLEPŠE DOMA, POSEBNO TEDAJ, ČE SKRBI PHILIPS RADIO ZA RAZPOLOŽENJE. KVALITETNO ZNAMKO DOBITE V RAZLIČNIH MODELIH PRI

H. Suttner, Ljubljana

ALEKSANDROVA C. 6

PHILIPS 215

NAJMODERNEJSI 3+1 CEVNI SUPERHET Z OKTODO ROT CEV ZA OSCILACIJO — 7 UGLASENIH KROGOV, KRATKI, NORMALNI IN DOLGI VALOVI, DOBITE 2E ZA

Din 175.— mesečno

OGLED IN PREDVAJANJE BREZOBVEZNO — PROSPEKTI BREZPLAČNI!

ZAKAJ PRI KOVAČU?

Zato, ker pri Kovaču, v krojaškem salonu za dame — Ljubljana, Stari trg 24-I.

sem dobila po najnovejši modi in solidni ceni, dobro izdelani plašč, kostum in tudi obleko.

Otroški vozički najnovejših modelov

Dvokolesa, motorji, tricikli

Šivalni stroji pogreznjivi

PO ZELO NIZKI CENI — CENIKI FRANKO

»TRIBUNA« F. BATJEL

LJUBLJANA, Karlovska cesta 4 — Podružnica MARIBOR, Aleksandrova cesta 26

RADIO APARATI MEDIATOR — BLAUPUNKT

Velika izbira!

»TEHNIK« JOSIP BANJAI Ljubljana, Miklošičeva c. 20, tel. 34-19

Cenjenemu občinstvu vjudno sporočam, da sem otvoril poleg že obstoječega glavnega obrata v Dalmatinovi ulici št. 13 moderno in higijensko

BRIVNICO IN DAMSKI ČESALNI SALON

v Fügnerjevi ulici št. 6 (poleg kavarne Tabor) kot podružnico.

Istočasno naznanjam, da sem damski česalni salon v Dalmatinovi ulici št. 13 (poleg hotela Struckelj) na novo in moderno preuredil, tako da odgovarja vsem zahtevam sodobnega frizerja. V glavnem obratu kakor tudi v podružnici bom izvrševal vsa v stroko spadajoča dela kakor: trajno, vodno in železno ondulacijo, barvanje in beljenje las itd. Ceravno zaposlujem v gori navedenih obratih prvovrstno izurjene strokovne moči, sem cene v glavnem obratu, posebno pa v podružnici, znatno znižal. — Priporočam se cenjenemu občinstvu za obisk.

DORČEC IVAN

brivec in damski frizer

Fügnerjeva ulica št. 6

Dalmatinova ulica št. 13

Dalmatinska vina

prvovrstna — naravna

po lastni ceni samo

Din 8.— za liter

pri odjemu nad 10 litrov

Din 7.50 za liter

Po naročilu dostavimo na dom. — Toči gostilna »JADRAN«, Florjanska ul. 33 in naša podružnica, Poljanska cesta 17. — Vesele božične praznike želi vsem odjemalcem

Vladimir Miloš

BANČNO KOM. ZAVOD MARIBOR — Aleksandrova cesta 40

kupi takoj in plača najbolje: hranilne knjižice bank in hranilnic, vrednostne papirje, 3% obveznice, bone, srečke, delnice itd., valute vseh držav.

PRODAJA SREČK DRŽAVNE RAZREDNE LOTERIJE

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO

želim vsem cenjenim gostom. — Obenem priporočamo naša prvovrstna dalmatinska vina, prošek, vermut, tropinovec in višnjevec.

NOVE POSILJKE!

Točimo: Cankarjevo nabrežje 5

I. A. SUNARA

STE SE ŽE PREPRIČALI

da vam je »SLAVIN« pri snazanju stedišnika jedinega pribora, emajliranih predmetov, steklenine, medenine i. t. d. neobhodno potreben? »SLAVIN« vam vse to osnaži brez drugih pripomočkov. Zahtevajte pri svojem trgovcu samo domače čistilo

SLAVIN

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO ŽELI

Karol Florjančič

elektrotehnično podjetje CELJE — CANKARJEVA UL. 2

VSEM CENJENIM ODJEMALCEM ŽELIM

SREČEN BOŽIČ IN NOVO LETO!

ŠLEGR FRANJO

MESNICA, LASTNI PROIZVOD SUHOMESNATEGA BLAGA IN GNJATI A LA »PRASKE SUNKE« ZAGREB, MASARYKOVA 16 — TELEFON ŠT. 62-94

DALMATINSKI PROIZVODI

Vina, žganje, vinski kis, olivno olje lastno prešano dobite pri

»LASANU« v Šiški

na drobno in debelo po najnižjih cenah.

TELEFON ŠT. 23-49

TELEFON ŠT. 23-49

Makulturni papir

proda

uprava »Slovenskega Naroda« Ljubljana, Knafljeva ulica št. 5

NARODNA

TISKARNA

LJUBLJANA

KNAFLJEVA 5

IZVRŠUJE VSE VRSTE TISKOVIN PREPROSTE IN NAJFINIŠJE

PLEMENITI ZVOK STARE VIOLINE

daje koncertu posebno noto: taka violina ima svojo dušo.

Stradivari med radijskimi aparati je

RADIONE tipa 539 A

Din 5400.— za gotovino

Din 6000.— na 12 mesecev

Glas tega šestelektronskega aparata je čudovit. Mehak je in zvonek, nežen in silen, jasek in teman, vriska in poje. Tudi ta aparat ima svojo dušo. Za Vas, ki imate čut za glasbene fine, pride v poštev le aparat

RADIONE 539 A.

Zahtevajte takoj poseben prospekt!

Poslušajte ta aparat pri nas ter pri naših zastopnikih!

„RADIO“

družba z o. z. v Ljubljani

Miklošičeva cesta št. 7

NB: Naša trgovina je v soboto 24. decembra odprta le do 17. ure.

TA VARSTVENA ZNAMKA

NA STEKLENICI

Vam jamči,

DA STE KUPILI ZA ČISTENJE VSEH KOVINASTIH PREDMETOV, OGLEDAL IN OKEN PRIZNANO NAJBOLJŠE SREDSTVO

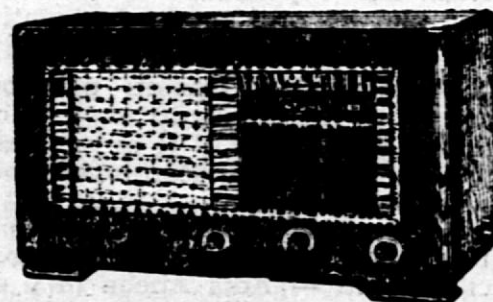
Sidel

katero vsled kemičnih sestavin vse te predmete

ČISTI, POLIRA, OHRANI,

DESINFICIRA

PAZITE NA VARSTVENO ZNAMKO!

Veselite cele družine

SO

SACHSENWERK

OLYMPIA

RADIOAPARATI

s kino-skalo

Modeli 1939

so dospeli in se odlikujejo po izvrstni kvaliteti.

Posebne značilnosti:

Krasen, naraven ton — Izraziti, polnodoneči bas — Popolno izenačenje fedinga — Sigurni sprejem kratkovolnih postaj — Regulacije selektivnosti — Kino-skala in magično oko.

RADIO MARIBOR

P. Z. Z. O. Z. MARIBOR, Glavni trg 1, tel. int. 26-48

GENERALNO ZASTOPSTVO IN VELETRGOVINA Z RADIOAPARATI

Zaloga vseh v radiofonijo spadajočih aparatov in njih sestavnih delov. Strokovni laboratorij. Prodaja na mesečne obroke. Zamenjava zastarelih aparatov.

Zastopstva: ZAGREB: Franc Polner, Radišna 20
LJUBLJANA: Anton Birke, Mestni trg 9
CELJE: Ivan Jelen, Aškerčeva 3
PTUJ: Jože Krupan, elektrotehnik
SL. KONJICE: J. Pamlich in H. Dobnik

„Slavija“

južgoslovenska zavarovalna banka v Ljubljani

Gospodska ulica št. 12

Telefon št. 2176, 2276

Podružnice: BEOGRAD, ZAGREB, SARAJEVO, OSIJEK, NOVI SAD in SPLIT —

Ekspozitura v Mariboru, Aleksandrova cesta 6

Tragična usoda ekspedicije polkovnika Fawcetta

Brazilski urad za zaščito domačinov pripravlja nove ekspedicije po njenih sledovih v džungli

Polkovnik Fawcett in njegov sin

Brazilski urad za zaščito domačinov pripravlja nove ekspedicije v pragozdove ob zgornjem toku Tapajosa in Xinga, kjer je izginil pred leti angleški polkovnik Percy Fawcett s sinom in z Roxom Rimmellom. Iskanci demantov, ki so se vrnil iz teh krajev, so prinesli vest, da živi pri plemenu Janahangu sinček mladega Fawcetta. To vest so potrdili tudi misijonarji in zdaj upajo, da bo nova ekspedicija pojasnila usodo treh raziskovalcev, o katerih so 13 let samo ugibali.

Fawcetta, oče in sin sta se napotila z Roxom Rimmellom in dvema domačina vodnikoma v februarju 1925 iz nekdanjega mesta zlatokopov Cuyaby v pragozdove reke Guapore med Bolivijsko in Brazilijo. Pri Indijancih plemena Nhandiquaras, ki se je naučil njihovega jezika, je odkril nekatere razvaline in kiparska dela, spominjajoča na egiptiske spomenike. Iz tega je sklepal, da skrivna notranja ozemlja divjine Matto Grosso ter neraziskani pas med gornjim Tapajozom in gornjim Singom v gošči pragozda ostanke pozabljene civilizacije. Nekli indijanski čarovnik mu je to domnevo potrdil, toda prorokoval mu je, da pride do njih šele ko bo dorasel njegov sin, ki ga bo na ekspediciji spremljal. Mladi raziskovalec, ki še ni bil dolgo oženjen, ni pripisoval temu prorokovanju nobenega pomena. Ko je pa narislal zemljevid reke Kuapare, je bil poklican v Guyano, kjer je nadaljeval svoje delo do vojne, ki jo je preživel v Evropi in iz katere se je vrnil kot polkovnik.

Leta 1920 je prišel znova v Matto Grosso s svojim prijateljem Ernestom Holtom. Major Ramiro da Noronha iz urada za zaščito domačinov, ju je srečal blizu Modrih gor in jima preskrbel vodnika. Čez nekaj tednov ju je znova videl v Cuyabi. Izčrpana tako, da ju je bila sama kot in koža. Oba sta imela mrzlico. Morala sta se vrniti. Toda Fawcett je izjavil, da svojega načrta ne bo opustil.

Vrnil se je tretjič leta 1925 s svojim sinom Jackom in z njegovim prijateljem študentom Roxom Rimmellom. V začetku razdobja suše v februarju je dovršil svoje priprave in na pot so krenili na konjih. S seboj so imeli dva vodnika in pet črk, ki ga je dal Fawcettu njegov prijatelj v Cuyabi Jose Gama, pri katerem je nazadnje stanoval. Krenili so proti severu in v Chapari, kjer je zadnja naselbina na kraju divjine so zavili s ceste v džunglo. 300 km od Cuyabe v haciendi coronela Gavao so bili zadnjikrat gostje belih ljudi. Lastnik jim je dal dva vodnika, ki sta se dobro spoznala v džungli. Videl je potem še nekaj večerov njihove ognje tuji proti Modrim goram, kjer izvirajo Rio Xingu. Njegovi ljudje so sklepali po svitu ognjev, da so se raziskovalci utaborili pri Indijancih Meiacos, Auras, Ualapites, Antys in Suijas ob reki Koliseu.

Naprej ni bilo mogoče prodirati po suhem in Fawcett je sklenil nadaljevati svojo pot v barki. Tam se je ločil od obeh vodnikov iz Gavaove Haciende, izročil jima je pisma in negative posnetkov ter ju poslal nazaj. To so bila zadnja pisma in zadnje avtentične vesti o Fawcettovi ekspediciji. Fawcetta in Rimmella so sedli v dva čolna in domačina sta zrla za njimi, kako se oddaljujejo po reki. Od tistega dne jih noben civiliziran človek ni več videl. V juniju se je bil pojavil psiček, ki so ga bili vzeli s seboj, na misijonarski stanici Simoes Lopez. Indijanci Baceris, ki jim je poverjena ta zadnja postojanka civilizacije, so poslali pisčka coronelu Gavau, ki je oblastem poročal, da je Fawcettova ekspedicija v pragozdu izginila.

Major de Noronha in njegov pobočnik Alvaro Monteiro sta poslala Indijance urada za zaščito domačinov po njihovih sledovih. Zvedela sta tudi, da so trije raziskovalci prišli po reki Coliseu do nje in izšli v reko Colueno in se tam delj časa ustavili pri Indijancih Janahangu, ki so jih gostoljubno sprejeli. Indijanci so jim pa odklonili vodnike, ki naj bi jih odvedli k divjim sosedom Kalapalos. Toda raziskovalci se niso dali ostrašiti in napotili so se tja sami. Za njimi poslanj Indijanci so prispeli do naselbin Indijancev Kalapalos in našli pri eni naselbini fotoaparata, razmetano prtljago raziskovalcev in druge stvari razmetane, tako da je kazalo, kakor da so jih zapustili po borbi. Divjaki Kalapalos pa niso hoteli ničesar povedati o raziskovalcih.

Brazilska vlada si je več let prizadevala ugotoviti, kaj se je z njimi zgodilo, toda prve točnejše vesti je prinesel šele raziskovalec de Winton, ki je bil krenil točno po Fawcettovih sledovih v juliju 1934. Zadnje njegovo pismo je datirano z 22. julija 1934 in pisano je bilo v naselbin Indijancev plemena Kalapalos. V njem Winton sporoča, da je videl pri Indijancih Janahangu sedem do osem let starega dečka, o katerem mu je poglavar plemena dejal, da je sinček Jacka Fawcetta. S tem pismom je poslal Winton svoje domače vodnike. Ko potem več tednov ni bilo o njem nobene vesti, so naprosile brazilijske oblasti protestantske misijonarje, ki imajo v teh krajih nekaj zvez, naj ga začno iskati. Ameriški misijonarji so poslali h Kalapalos zanesljive domačine in ti so prinesli vest, da se je Winton napil neke strupene pijače skuhane iz plodov pekul. Kalapali so ga prepeljali umirajočega na drugi breg reke Koluene h Camaruyem, kjer je umrl.

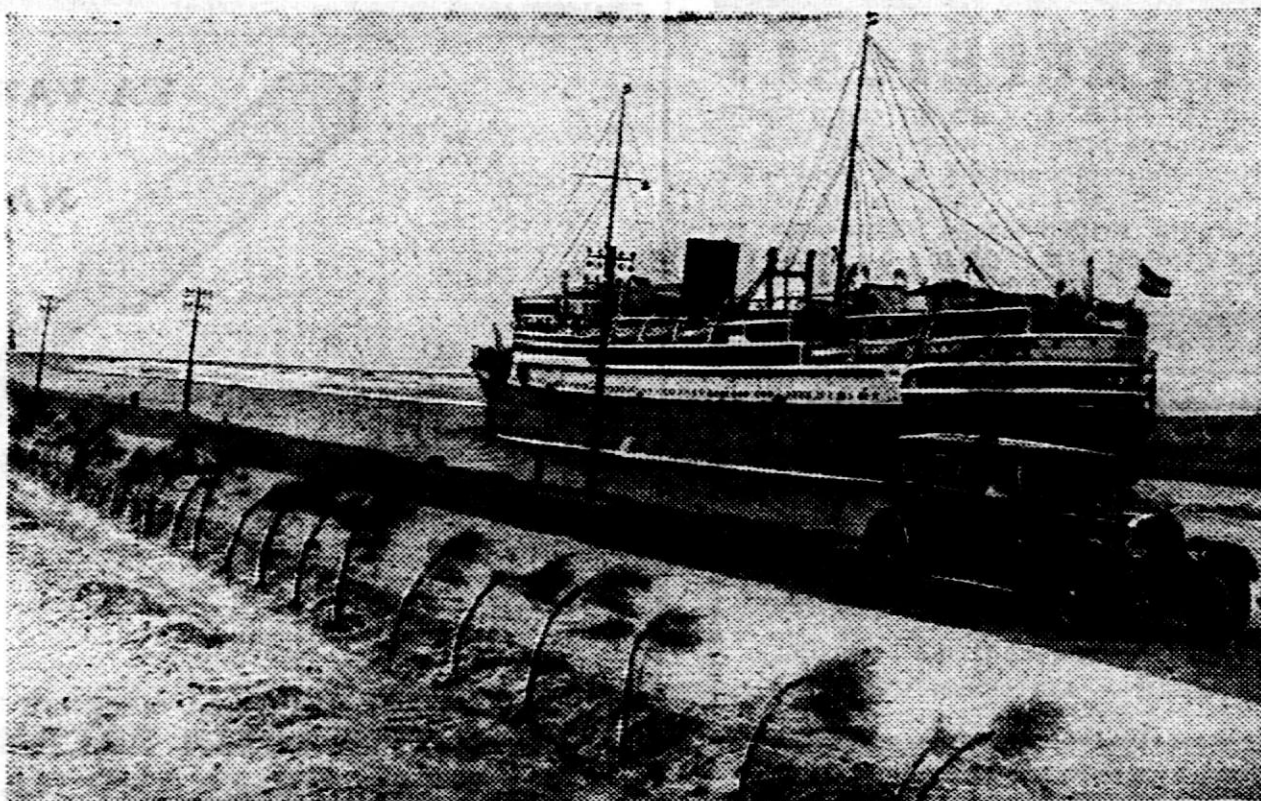
Leto dni pozneje je bil pri Indijancih Janahangu misijonar Pavel Tuylia, ki je poročal oblastem, da je videl tam približno 10 let starega dečka, na katerem se mu je zdela čudna svetla polt in modre oči. Poglavar plemena mu je povedal, da je po starih običajih ponudil trem belim inoem, ki so bili prišli pred leti k plemenu mlade žene v dokaz prijateljstva in da je eden izmed njih, po opisu sodeč Jack Fawcett ponudeno ženo sprejel in ta je po odhodu belih mož k plemenu Kalapalos rodila sinčka. Misijonar Tuylia potrjuje s tem vest misijonarja Legtera, ki je videl enoletnega dečka leta 1926 in raziskovalca Wintona, ki ga je videl osem let pozneje.

Kapitan Monteiro iz urada za zaščito domačinov trdi, da zdaj ni nobenega dvoma, da živi v Matto Grosso sin mladega Fawcetta. Kar se tiče Wintona, pravi, smo prepričani, da je bil zastrupljen. V zadnjem pismu, ki smo ga dobili od njega, je pisal, da se čuti obkoljenega po sovražnikih in da spi v poglavarjevi kolibi obločen, s samokresom v rokah.

Kalapari sovražijo belokožce, pa tudi Indijance tujih plemen. Ni dvoma, da je zadel Fawcettovo ekspedicijo tragična usoda pri njih. Fawcetta oče in sin ter Rimmell so bili bodisi zastrupljeni kakor Winton ali pa ubiti in divjaki so njihova trupla skrili, boječ se kazni. Sledovci, ki jih pošljejo zdaj h Kalaparos, bodo poskusili pojasniti to tragedijo v džungli in najti grobove raziskovalcev. Kar se tiče pozabljenih mest, o katerih je sanjal Fawcett in ki jih iščejo ti divji čuvarki, nimamo še nobenega dokaza o tem, da res obstojajo in zaenkrat ni sredstev, da bi jih v džungli kdo iskal.

Suez, finančna trdnjava Francije

Italija hoče imeti prosto pot v Abesinijo — Monopol bo trajal do leta 1958

Končno je stopila angleško italijanska pogodba v veljavo in tako preostaja za obnovitev normalnih čezmejskih odnosov med obema velevelikama samo še določiti meje med italijansko vzhodno Afriko in Sudanom Kenjo in Anglesko Somalijo. To je čisto formalna zadeva, kajti zahteve in koncesije so prav za prav že zapadene v pogodbi in gre samo zato, da postane beseda meso. Toda Anglija se je odrekla vplivu na pogajanja z italijansko francosko pogodbo, ki je bila zgolj naloga poslanika Ponceta. Italija ni hotela pokazati svoje dobre volje po ceni v grobih potezah niti v podrobnostih. Francija bo morala slej ko prej precej žrtvovati v svojem položaju sredomorske velevali.

Italija se je naučila izdelati podrobno svoje načrte in ne prenašati se z njimi, dokler niso dozoreli. Ker ji je mnogo lažje, če na gospodarskem izkoristku Abesinije zahteva od Francije, naj ji odpre pot v kolonijo. Stvarno pomeni to novo ureditev italijanske udeležbe pri francoski železnici Džibuti — Adis Abeba in v samem Džibutiju ter novo ureditev režima v Sueskem prekopu. Anglija, ki ima na Suez svoje interese se je o njih z Italijo že sporazumela. Za Francijo pomeni Suez ključ k vzhodnemu delu Sredozemskega morja in važno gospodarsko pozicijo. Toda Italija vedno jasneje namiguje, da Francija v vzhodnem Sredozemlju nima kaj iskati. V gospodarskem pomenu pa samo kapitalistično izkoriščanje Suez, na katerem ima glede plovbe manj interesov.

Delničarji Compagnie Universelle du Canal de Suez, je pisal nedavno »Popolo d'Italia«, so lahko sicer zadovoljni, če so tarife visoke, ne morejo pa biti zadovoljni niti tisti, ki morajo drago plačevati prevoz skozi Sueski prekop. Italija je namreč plačala za lansko leto nad 175 milijonov za plovbo skozi Sueski prekop, koder vodi ena njena pot v Abesinijo. Za Anglijo je Italija zdaj največja plačnica družbi, ne sodeluje pa v njeni upravi. Italija očita Franciji, da ima največji interes na sedanjih tarifah, ker Sueski prekop malo rabi, ima pa večino delnic v svojih rokah.

Graditelj Sueskega prekopa je skušal plasirati v Franciji vse delnice. To se mu sicer ni posrečilo, kajti 44 odstotkov delnic je dobil egiptski kralj in iz njegovega premoženja so prišle v roke angleške kraljevske rodbine — toda večino delnic so kljub temu imeli in imajo Francozi. Največji francoski portfelj delnic ima zavarovalnica »La Providence«, ki je za angleški kralj največja delničarka družbe sploh. Delnic je 400.000 po nominalni vrednosti 500 frankov toda na pariški borzi notira ena tudi po nedavnem padcu 2000 frankov (spomadi so notirale blizu 25.000), tako da so še vedno dobro obvalovale lastnike pred raznimi devalvacijami franka. Omeniti je treba, da se je med

gradnjo Sueskega prekopa Anglija izmed vseh držav najkrčeviteje branila delnic. Zdal predstavlja portfelj, ki ga je nekoč prevzel angleški kralj od egiptskega kralja premoženje 80 milijonov funtov šterlingov in je glavni vir privatnih dohodkov angleške kraljevske rodbine. Družba plačuje zelo visoke dividende, čeprav ima velike stroške s popravili in z vzdrževanjem prekopa. Ima pa tako velike rezerve, da bi lahko z lastnimi sredstvi zgradila še en tak prekop. In baš zato trdijo Italijani, ki niso udeleženi pri upravi in ki tudi delnic nimajo, da so tarife pretirano visoke.

Skozi Sueski preliv gre na leto 5 do 6000 ladij, na katerih je 250.000 do 300.000 potnikov. Tarifa se računa od vsake registrirane tone ladje, od tovora in potnikov. Od vsakega potnika se plača v našem denarju okrog 150 din. S tem se je izdatno podražila italijanska ekspedicija v Abesinijo in Italija mora še vedno plačevati težke milijone, ko izmenjava svojo posadko v Abesiniji. Zato ni čuda, da se Italija tako zanima za Sueski prekop in da si na vse načine prizadeva doseči sodelovanje v njegovi upravi. Toda niti Angležem se ne davno ni posrečilo doseči znižanja tarife, ko so to zahtevali. Tarife so namreč v gotovi zvezi z zavarovalnino za dolgo pot okrog rtiča Dobre Nade. Družba strogo pazi na to, da ta zavarovalnina ni manjša od tarife za prevoz skozi Sueski prekop. Višino tarife določa ravnateljstvo, v katerem je 21 Francozov, 10 Angležev, 2 Egipčani in en Holanec. Pred vojno je sedel v ravnateljstvu tudi en Nemec, toda s kolonijami je izgubila Nemčija tudi pravico do zastopstva v direktoriju Sueske družbe, čeprav to ni bilo izrecno rečeno v Versailleski mirovni pogodbi. Družba kontrolira prodajo in nakup delnic, ki jih je itak na svobodnem trgu malo, tako da se ji ni treba bati večjih izprememb v lastništvu. Vse to bo pa trajalo samo do leta 1958, ko poteče monopol in ko bo ves preliv pripadel Egiptu, če ne bo koncesija obnovljena.

Angleške božične pomaranče

Letošnji božični prazniki bodo v Angliji v znamenju pomaranč, ki so šle skozi dim vojne vihr. Že lani so lahko čutili Anglije z okusa krvavih španskih pomaranč diha vojne dima, letos ga bodo pa še bolj. Republikanske pomarančne planaze so večinoma uničene, in kar je ostalo na drejvu, morajo pustiti španskim otrokom, katerim še davno pomaranče niso poslastica ali sadje, temveč neobhodno potrebna hrana, ker ni druge in izdatnejše v deželi, kjer že dolgo divja državljanska vojna. Samo Francova Španija izvaž

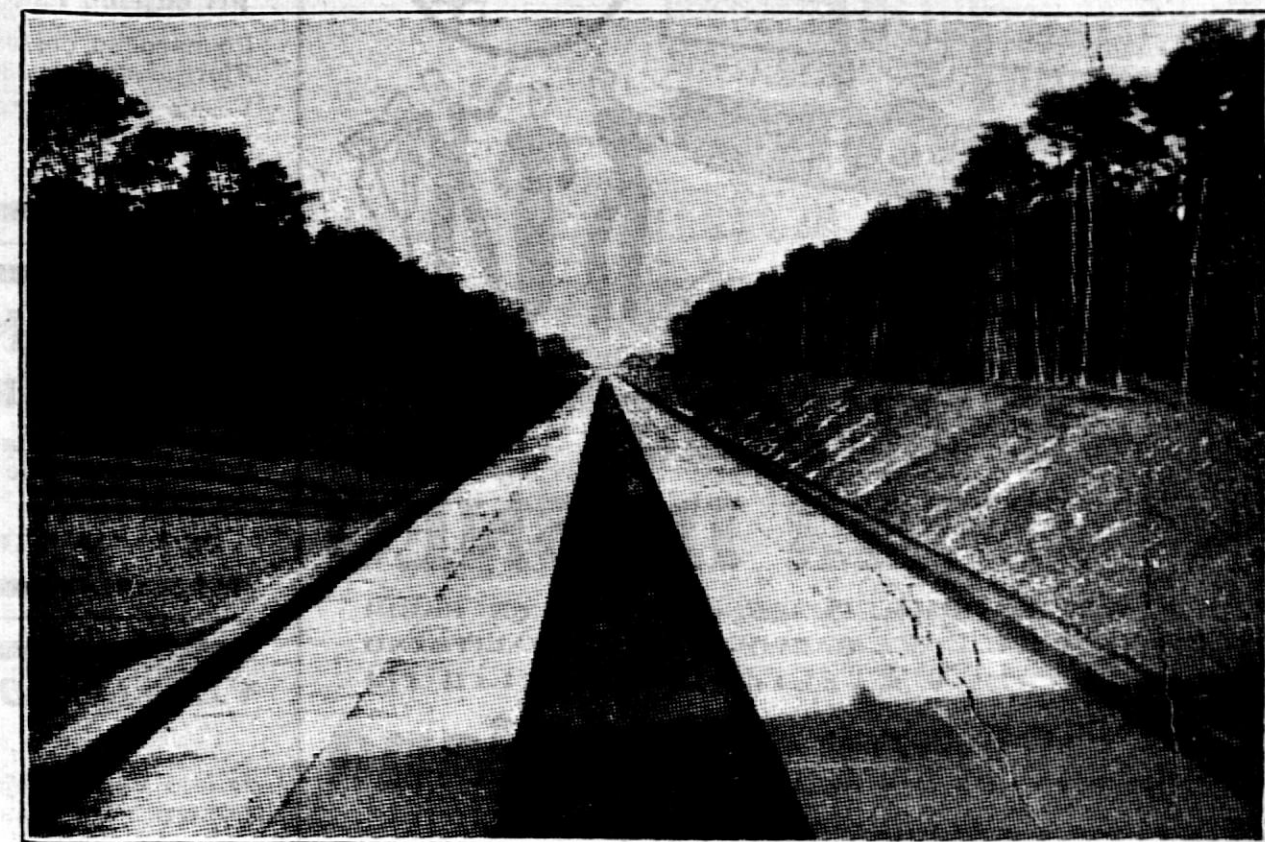
pomaranče, ki jih ima v izobilju tako na celini, kakor na otokih, toda tudi te diše po smodniku in dimu vojne.

Še mnogo bolj pa diše po vojni pomaranče, ki jih zdaj iztovarjajo v angleških pristaniščih, pripeljene iz Palestine. Na tisoče zabojev, natovorenih v Jaffi, so pripeljali iz vseh krajev Palestine z židovskih plantaž v oklopnih avtomobilih in tankih. Drugače namreč ni bilo mogoče spraviti pomaranč v pristanišča, ker bi bili uporni Arabci spremljali osebje postrežili. Pa tudi tako so mnogo voz teh

sadežev svetopisemske dežele uničili med prevozom, predno so prišli pod zaščito angleških strojníc in granat. Anglija, ki se pripravlja letos posebno svečano praznovati božične praznike, zato ker misli, da je v Münchenu rešila Evropo, zlasti pa sebe nove vojne, je zaklala v ta namen več tisoč gosi in puranov, da se bo lahko pri prijetno dišečih pudingih spominjala na srečo, da je bolj jesti pomaranče, pripelane v oklopnih avtomobilih in tankih iz uporne Palestine, kakor pa tvegati vojno zaradi tuje naroda.

Državne avtomobilske ceste v Nemčiji

Nemčija ima največje omrežje avtomobilskih cest v Evropi

Za nemške avtomobilske ceste se je jela zdaj hoče noč zanimati tudi Češkoslovaška. Cim je bil storjen v Nemčiji sklep, da se zgradi nova državna avtomobilska cesta iz Breslava do Dunaja. Velik del te ceste bo vodil čez Moravsko. Obenem bo pa zgrajena enaka avtomobilska cesta tudi na Češkoslovaškem. Tako bo češkoslovaško cestno omrežje priključeno na nemško. Nemško cestno omrežje, na katerem se dokončujejo zadnji odseki celotne dolžine 3.000 km kolikor je bilo načrtov do konca tekočega leta, je največje v Evropi, kajti Italija, kjer je bila sprožena misel graditi avtomobilske ceste, je zgradila od 1925. do junija 1934. samo 544 km pravih avtomobilskih cest, potem je morala pa gradnjo ustaviti zaradi velikih stroškov za abesinsko vojno in zato, ker je ta vojna zahtevala preveč delavcev. Zdal ima pa Italija važnejše skrbi s kolonizacijo. Naprotno je pa Nemčija, čeprav je začela graditi avtomobilske ceste mnogo pozneje, pokazala večjo žilavost in vztrajnost ter je tudi dosegla večje uspehe. Nemčija je gradila in še gradi državne avtomobilske ceste v prvi vrsti iz strateških vidikov. V prvi polovici leta 1933 je bil ustanovljen v Nemčiji državni odbor z gradnjo avtomobilskih cest in že 15. septembra lanskega leta je bilo dograjenih 1553 km betoniranih avtomobilskih cest, v gradnji jih je bilo pa še 1652 km.

Najdaljša dograjena avtomobilska cesta je bila lani ona od Leipziga do Nürnberga dolga 264,8 km. Letos ob kongresu nacionalnosocialistične stranke v Nürnbergu je bil odprt promet na avtomobilski cesti iz Nürnberga do Wolzacha. Kmalu potem pa se podaljšek do Münchena. S tem se je najdaljša nemška avtomobilska cesta znatno podaljšala. S tem, da je na daljšino zvezo Leipzig—Nürnberg navezana cesta Nürnberg—Ingolstadt—München je bil vložen manjkajoči člen k nadaljnjim vezem. V Münchenu namreč naveže na to zvezo nov že dograjen odsek München—Salzburg, s katerim se direktna avtomobilska cesta podaljša do avstrijskih Alp. Na drugi strani bo v kratkem dograjena veja Halle—Berlin, ki naveže v Berlinu na avtomobilsko cesto Berlin—Stetin. Tako bo imela Nemčija še letos ali pa začetkom prihodnjega leta direktno nad 900 km dolgo cestno zvezo od Baltičkega morja do Alp, na kateri se bo lahko po dobrih avstrijskih cestah, zgrajenih zadnja leta pred priključitvijo navezala neposredna zveza na eni strani z Jugoslavijo, na drugi strani pa z Italijo.

München je zaenkrat najvažnejše križišče avtomobilskih cest v Nemčiji. Tam se namreč stikajo štiri glavne proge — iz Nürnberga, Stuttgarta, Lindaua in Salzburga. Tu je bilo treba rešiti važen problem križišča in tehniki so se odločili za ceste izven mesta, da bi promet v mestu samem ne oviral prometa na avtomobilskih cestah. Vse avtomobilske ceste so spejane okrog Münchena, kamor vodijo v obliki žarkov. Münchenska krožna proga je zanimiva iz dveh vidikov. Približa se močno periferiji mesta in je prva cesta, ki prekoraka po širini normo nemških avtomobilskih cest. Široka bo namreč namesto običajnih 24 celih 36 m, da bo lahko zmagovala naval avtomobilov s svojih štirih pritočkov. V začetku ne bo sicer izkoriščena vsa širina, kajti v sredi med progama obeh prometnih smeri ostane 12,5 širok pas, računajo pa že s tem, da bo zvožen, čim se pokaže potreba na običajnih 5 m in tako se priključi obema prvotnima cestama še tretja v normalni širini 3,75 m. Na zunanji stranih ostanje pasovi po 2 m, kjer se lahko avtomobili popravljajo in ustavljajo, zunaj je pa še 2 m širok zelen pas. V tej obliki bo münchenska krožna proga poskusno delo. Nemški tehniki računajo namreč s tem, da bo treba v bodoče podobno rešiti probleme križišč tudi drugod, kjer se obeta živahnejši promet.

To bi se smatralo za zadostno dimenziranje daljinskih zvez za pričakovane potrebe tega stoletja — če ne bo razvoj prometa prehitel računov modernih tehnikov. Ni še dolgo tega, ko se je tehnikom tudi zdela, da sta dve progi za vsako smer za ceste na večje daljave dovolji, toda zdaj se je pokazalo, da so bili v zmoti. Avtomobilski promet se hitro razvija in čim boljše so ceste, tem večji je na njih pro-

met. Zato ne moremo niti približno povedati, kdaj se bo ta razvoj ustavil. To spoznanje je dalo šele prvi pomen kongresom strokovnjakov za gradnjo avtomobilskih cest, ki jih prirejajo vsako jesen v Münchenu ob enem z razstavo strojev, materiala in načrtov. Tu vidimo zanimive pregledne strokovnjaki lahko izmenjajo svoje nazore in izkušnje. Nemčija je prišla z vsem tem pravočasno in tako si je priborila tudi na polju gradnje avtomobilskih cest svetovno prvenstvo. To pomeni obenem, da sta postala razstava in kongres za München gospodarska činitelja, za Nemčijo pa seveda pomemben propagandni činitelj kakor praktično za trgovino tako tudi idejno za človek nemške tehnike.

Družba Reichs Autobahnen je postala letos tudi hotelski podjetnik. Zgradila je turistični hotel ob Chiemskem jezeru in dva hotela, ki bi bila v Orijentu najbrž karavan seraja, namreč hoteli opremljena za službo prevoza blaga na večje daljave. En hotel je pri Oldenstadtu ob avtomobilski cesti Berlin—Magdeburg—Hannover, drugi pa pri Hermsdorfu na križišču avtomobilskih cest Berlin—München in Dresden—Jena—Eisenach. Hotela imata restavracije, tujske sobe, garaže, gospodarska poslopja, bencinske črpalke, pa tudi delavnice za popraviljanje avtomobilov ter velike prostore za parkiranje. Hotel ob Chiemskem jezeru, prejen v prvi vrsti za avtomobilsko turistiko, ima razen tega še kopališče s plažo in svoje pristanišče, kjer bo prav za prav velika weekend stanica avtomobilistov.

Roboti pilotirajo letala

Iz Washingtona poročajo, da bosta ameriška vlada in mornarica v kratkem kupili šest letal, ki lahko letajo brez pilota, ker jih pilotirajo radiobrojavno z zemlje. Na tej vesti v bistvu ni nič senzacionalnega, kajti že precej dolgo delajo poskuse z avtomatičnim pilotiranjem letal potom robotov. Najtežji problem takih letal je start, pa tudi ta ovira je bila premagana s kataluputno napravjo, kakršno rabijo za startanje letal na vojnih ladjah. Tudi v Angliji so delali poskuse s pilotom-robotom. Taka letala so zelo prikladna za vaje s protiletalskimi topovi. Žal je njihov radius omejen, kajti pilot, ki pilotira letalo radiobrojavno s tal, ga ne sme izgubiti iz vida.

V zvezi s tem je zanimiva vest, da je švicarski inženir A. Huber skonstruiral robota, ki točno izpolnjuje povelja, dana mu po kratkih valovih na veliko daljavo. Antena ima robot na glavi, elektromotor je pa v nogah. Na njegovem telesu je montiranih okrog 20 aparatov. Robot lahko sam hodi naprej, nazaj in na obe strani, premika roke in glavo, odpira in zapira oči, govori, poje in jodla. Visok je 2,10 metra in tehta nad 200 kg. Izumitelj je nazval svojega robota »Sabor« in poganja ga lahko na razdaljo do 30 km.

Mlečne poti

Krasen pojav mlečne poti na nebeskolu ni v vesolstvu edini. Na tisoče podobnih nebesnih pojavov je po vsejirni. Shapley si je nadel nalogo izmeriti do 600.000 mlečnih poti ali tako zvanih mimogalaktičnih meglin. Iz temeljitega poznavanja teh nebesnih pojavov lahko sklepamo tudi o obsegu naše mlečne poti. Dosej so zvezdoslovci zmerili 36.000 mlečnih poti, ki leže od nas v razdalji 115 milijonov svetlobnih let. Kako daleč je to, si lahko približno mislimo, če vemo, da znaša eno svetlobno leto 10 bilijonov kilometrov.

Najmanj meglinov je zaradi velikega absorbiranja svetlobe v malih širinah. Čim višje pa pogledamo, tem več jih je. Največ jih je med 60 in 80 stopnjjo. To je mesto večje koncentracije meglinov in Shapley je mnenja, da jih je tu 20 do 50.000. Povprečna gostota je 7 meglinov na vsako kvadratno stopnjo, trikrat manjša kakor v skupni mimogalaktični meglini, znano pod imenom Devičji las. Zvezdoslovci čaka na tem polju še mnogo dela.